

Ministerstvo zemědělství České republiky

ZEMĚDĚLSTVÍ 2003

Ministerstvo zemědělství ČR

ZEMĚDĚLSTVÍ 2003

Praha 2004

Připravili:

Za MZe: ❖ Odbor analýz a speciálních komodit
❖ Odbor komunikace
❖ Odbor legislativní a právní
❖ Odbor národních plateb a statistiky
❖ Odbor rostlinných komodit
❖ Odbor rozvoje venkova a ekologie
❖ Odbor rybářství, myslivosti a včelařství
❖ Odbor potravinářské výroby
❖ Odbor živočišných komodit

PGRLF, a. s.

SZIF

VÚZE

Redakční uzávěrka: 31. 5. 2004^{*)}

Redakce: Ing. Miloslav Veinert

Redakční spolupráce: Ing. Michal Bihary

Vydalo Ministerstvo zemědělství ČR v Profi Press, s. r. o.

Praha, červen 2004

*) Některé údaje uvedené v publikaci Zemědělství 2003 se mohou lišit od údajů uvedených v publikaci Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2003 ("Zelená zpráva") z důvodu, že termíny pro dodání podkladů pro tyto publikace jsou odlišné.

Obsah

Úvodní slovo ministra zemědělství	5
OBECNÝ RÁMEC VÝVOJE ZEMĚDĚLSTVÍ	7
Národohospodářský rámec	7
Vývoj sektoru zemědělství	8
Vývoj na vnitřním agrárním trhu	11
Regulace agrárního trhu - SZIF	13
Agrární zahraniční obchod	19
Podpůrná a dotační politika MZe	21
PGRLF	27
Legislativní změny	29
Vstup ČR do EU - historický milník pro české zemědělce (z pohledu produkčních limitů a dotací)	36
ZEMĚDĚLSKÁ VÝROBA	49
ROSTLINNÁ VÝROBA	49
Výrobní faktory RV	49
Počasí	49
Výživa rostlin	49
Ochrana rostlin	50
Osivo a sadba	50
Rostlinné komodity	51
Obiloviny, pšeničný škrob	51
Cukrovka, cukr	53
Brambory, bramborový škrob	55
Olejniný	57
Luskoviny	57
Len přádný a konopí seté	58
Zelenina	59
Ovoce	60
Chmel	61
Réva vinná, víno	62
Léčivé a kořeninové rostliny	63
Květiny a okrasné rostliny	63
ŽIVOČIŠNÁ VÝROBA	64
Výrobní faktory ŽV	64
Plemenářská práce a evidence zvířat	64
Krmiva	64
Ochrana zvířat	66
Živočišné komodity	66
Mléko, mléčné výrobky	66
Skot, hovězí maso	71
Prasata, vepřové maso	72
Drůbež, drůbeží maso a vejce	76
Ostatní živočišné komodity (ovce, kozy, králíci, koně, ryby, včely)	78
EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ	81
POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL	86

Úvodní slovo ministra zemědělství

Publikace „Zemědělství 2003“ se dostává do Vašich rukou v době, kdy se již české zemědělství a potravinářství stalo součástí Společné zemědělské politiky, kdy dotační pravidla a pravidla regulace trhu se řídí společnou unijní politikou. Jsem přesvědčen o tom, že pro české zemědělce a potravináře je vstup ČR do EU prvkem stabilizace a větší jistoty v podnikání.

Pokud si v paměti promítneme hodnocení zemědělského roku v několika posledních letech, téměř vždy to byl pro zemědělce „boj o přežití“. Vždy to bylo balancování ekonomiky podnikání atakované velkými výkyvy cen zemědělských výrobců, dopady nepřízně počasí a často problémy s úhradou za produkci od zpracovatelů, kteří náhle ukončili svou činnost, případně uzavřeli tradiční regionální provoz.

Přežití zemědělců tak bylo do značné míry závislé na míře dotací a při mimořádných událostech (povodně, katastrofální sucho) na kompenzacích, které jim uhradily alespoň část ztráty.

Při zvažování výhod a nevýhod vstupu ČR do EU pro zemědělské podnikání byla jistota dlouhodobého hospodaření a návratnosti investic nejsilnějším argumentem z ekonomických hledisek podporujících naši integraci.

Zemědělství v roce 2003 bylo výrazně ovlivněno závěrečnými, hektickými přípravami na vstup do Unie. Připravit se museli zemědělci, zpracovatelé i státní správa. Harmonizace agrárního sektoru s unijními pravidly stála miliardy korun.

Naším cílem bylo, abychom do EU přivedli konkurenceschopné hospodářské odvětví se sebevědomými podnikateli, pro něž integrace bude znamenat nové příležitosti a otevření nových odbytišť. Proto jsem se snažil zbavit agrární sektor co nejvíce zátěží, předložil jsem vládě řadu kroků k ozdravení ekonomiky resortu a vláda tato řešení schválila.

Stěžejní finanční pomocí byla mimořádná pomoc ve výši 3,4 mld. korun na kompenzaci ztrát zemědělců, ale byly to i další finanční injekce například 750 mil. Kč z Pozemkového fondu ČR a 70 mil. Kč z Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu na úhradu povodňových půjček. Zemědělským podnikatelům jsme pomohli i ve vleklém problému trvale obracejících se zásob odpuštěním 40 % splátek úvěrů a prodloužením splatnosti úvěrů PGRLE. U půjček z let 1991 - 95 vláda rozhodla o odložení splátek o 2 roky. Dotačním titulem MZe šlo 600 mil. korun na pomoc potravinářskému průmyslu.

V roce 2003 byly u nás pro zemědělské hospodaření nepříznivé podmínky v podobě dlouhotrvajícího sucha po velkou část vegetačního období a dopady zimních holomrazů, především na rostlinnou výrobu znamenaly těžké poškození ozimů a vysoké procento zaorávek. Pokles vývozu a celkový pokles objemu sklizně, pokles cen zemědělských výrobců v živočišné výrobě, to jsou negativní faktory, které zásadně ovlivnily hospodářský výsledek, který byl opět ztrátový. Především však díky výše popsaným ozdravným krokům byla ztráta oproti předchozímu roku výrazně nižší. Souhrnný hospodářský výsledek představuje podle odhadu MZe roční ztrátu ve výši 1 mld. korun. Myslím, že přes obtíže, které zemědělci museli v roce 2003 překonat, vstoupil agrární sektor ČR na trh evropské 25 dobře připraven.

Česká republika měla jako jedna z prvních přistupujících zemí akreditovanou platební agenturu přes níž již administrujeme evropské i národní platby zemědělcům.

V prvním roce našeho členství v EU vzroste standardní podpora zemědělství ze 14 mld. na 24 mld. korun. Důležité je nejen množství finančních prostředků, ale také jejich alokace. Naše nová agrární koncepce v souladu se Společnou zemědělskou politikou se hlásí k multifunkční úloze zemědělství a pro méně příznivé oblasti nabízí programy, které umožní prosperující zemědělské podnikání a rozvoj venkova ve všech oblastech ČR.

Jaroslav Palas
Ministr zemědělství

OBEČNÝ RÁMEC VÝVOJE ZEMĚDĚLSTVÍ

Národohospodářský rámec

Po zpomalení tempa růstu ekonomiky ČR v roce 2002 v důsledku recese světového hospodářství, se v roce 2003, při jen nepatrném růstu ekonomiky zemí EU, zejména Německa, tempo rozvoje v ČR zrychlilo, ale nedosáhlo žádoucí dynamiky. Mimořádně klesla míra inflace a zpevnil kurz koruny. Prohloubila se finanční nerovnováha státu, pokračoval značný předstih růstu reálných mezd před růstem produktivity práce a nezaměstnanost dosáhla maxima v historii českého státu. Pokračoval hluboký propad v populačních trendech, který v blízké budoucnosti významně ovlivní vývoj ČR v ekonomické i sociální oblasti.

Základní makroekonomické údaje o ČR – porovnání let 1990, 2002 a 2003

Ukazatel	Rok		
	1990	2002	2003
Počet obyvatel (v milionech)	10,36	10,20	10,22
HDP ¹⁾ celkem (v mld. Kč, stálé ceny 1995) ²⁾	1 449	1 542	1 587
HDP s.c. 1995 – meziroční přírůstek (v %)	-	+ 2,0	+ 2,9
HDP s.c. 1995 – vývoj (v %, 1990 = 100)	100,0	106,4	109,5
HDP celkem (v mld. Kč, běžné ceny)	626	2 276	2 410
HDP b.c. – vývoj (v %, 1990 = 100)	100,0	363,4	385,0
HDP na 1 obyvatele v paritě kupní síly (PPP) (v USD)	11 261	15 797	17 500
HDP na 1 obyvatele v PPP (ČR/EU 15 v %)	-	63,5	64,0
Směnný kurz Kč/USD	18,0	32,7	28,2
Konečná spotřeba domácností – vývoj (v %, 1990 = 100)	100,0	118,0	124,5
Tvorba hrubého fixního kapitálu – vývoj (v %, 1990 = 100)	100,0	129,8	135,0
Průmyslová výroba – vývoj (v %, 1990 = 100)	100,0	93,3	98,7
Stavební výroba – vývoj (v %, 1990 = 100)	100,0	97,1	105,7
Zemědělská produkce – vývoj (v % 1990 = 100)	100,0	68,5	66,0
Saldo zahraničního obchodu ČR (v mld. Kč)	-13,7	-74,8	-69,4
Pracovníci v civilním sektoru NH ³⁾ (v tisících)	5 351	4 746	4 703
Míra nezaměstnanosti – koncem roku dle MPSV ⁴⁾ (v %)	0,8	9,8	10,3
Nezaměstnaní – koncem roku dle MPSV ⁴⁾ (v tisících)	-	514,4	542,4
Průměrná míra inflace (spotřebitelské ceny v %)	-	1,8	0,1
Reálná mzda – vývoj (v %, 1990 = 100)	100,0	128,1	136,5
Poměr průměrů starobního důchodu k hrubé mzdě (v %)	52,0	43,5	42,2

Pramen: ČSÚ, Predikce MF ČR, Ročenka HN 2004

Poznámky:

1) HDP = Hrubý domácí produkt

2) 1 381 mld. Kč v roce 1995

3) NH = národní hospodářství

4) MPSV = Ministerstvo práce a sociálních věcí

Vývoj ekonomiky ČR v roce 2003 lze charakterizovat následovně:

- Po uzavření přístupových rozhovorů na prosincovém summitu EU v roce 2002 v Kodani, a po podepsání Přístupové smlouvy 16. dubna 2003 na vrcholné konferenci v Athénách, završila Česká republika etapu přípravy na vstup do EU.
- Od roku 2001 se úroveň ekonomiky, měřená hrubým domácím produktem (HDP) dostala nad úroveň roku 1990. HDP se v roce 2003, ve srovnání s rokem 1990 zvýšil o 9,5 %.
- Dynamika rozvoje ekonomiky ČR, měřená HDP, se v roce 2003, ve srovnání s rokem 2002 mírně zvýšila, avšak nedosáhla růstu z let 2000 a 2001 (ročně + 3,2 %).
- V důsledku vyššího tempa růstu HDP ČR oproti průměru zemí EU, se v období od roku 2000 do roku 2003, zvýšila úroveň HDP na obyvatele ČR o 2 procentní body, a v roce 2003 tak dosáhla úrovně 64 % průměru zemí EU – 15.

- Převažujícím faktorem přírůstku HDP se stal nárůst konečné spotřeby obyvatelstva.
- Vztah mezi růstem produktivity práce a růstem reálných mezd je pod hranicí vyváženosti.
- Pasivní saldo obchodní bilance se v roce 2003 zlepšilo až na –69,4 mld. Kč, a to i vlivem pokračující příznivé směnné relace, ale je stále výrazné. O udržení celkové vnější rovnováhy se zasloužil především pokračující vysoký příliv přímých zahraničních investic.
- Míra inflace v roce 2003 opět poklesla až na dlouholeté minimum 0,1 %. Nízká úroveň inflace, společně se stabilizací měnového kurzu trvale udržuje vysokou diferenciaci cenové hladiny ČR vůči zemím EU.
- Nominální i reálné úrokové sazby postupně klesly na nejnižší úroveň od roku 1990.
- Pasivní saldo státního rozpočtu, které v roce 2003 dosáhlo úrovně 109 mld. Kč, se stalo výrazným faktorem finanční nerovnováhy státu.
- Nárůst veřejného dluhu pokračoval ve strmé tendenci, především jako důsledek amortizace dluhů převzatých Českou konsolidační agenturou, a koncem roku 2003 dosáhl hodnoty 560 mld. Kč.
- Nezaměstnanost po poklesu v roce 2001 začala narůstat a dosáhla koncem roku 2003 již 10,3 %.
- Životní úroveň se zvýšila, konečná spotřeba domácností vzrostla za poslední tři roky o téměř 14 %. Současně narostla diferenciaci vůči sociálně slabším skupinám obyvatelstva (nezaměstnaní, rodiny s dětmi, důchodci).

Vývoj sektoru zemědělství

Nepříznivé podmínky pro zemědělství pokračovaly i v roce 2003, i když ve srovnání s rokem 2002, kdy převládalo deštivé počasí s následnými dvěma vlnami katastrofálních povodní, byl rok 2003 naopak ve znamení dlouhotrvajícího sucha, a to prakticky po většinu vegetačního období. V jarním období roku 2003 se navíc projevil důsledek dlouhotrvajících holomrazů v zimním období, kdy byly výrazně poškozeny ozimy, které musely být ve značném rozsahu zaorány a přesety jařinami.

Nepříznivé klimatické podmínky v roce 2003 poznamenaly především **rostlinnou produkci**. U většiny polních plodin došlo v důsledku sucha k významnému meziročnímu poklesu hektarových výnosů. U ozimů se navíc výrazně snížila

Sklizeň některých zemědělských plodin v letech 2002 a 2003

Plodina	Sklizňová plocha (ha)		Výnos (t/ha)		Sklizeň (t)	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Pšenice ozimá	796 214	541 696	4,64	4,14	3 694 503	2 244 457
Pšenice jarní	52 616	106 694	3,27	3,69	171 970	393 434
Žito	35 332	41 916	3,37	3,80	119 154	159 312
Ječmen ozimý	142 917	98 817	3,56	3,09	508 428	305 289
Ječmen jarní	345 153	451 137	3,72	3,91	1 284 129	1 763 404
Oves	61 026	77 370	2,75	3,02	167 708	233 560
Kukuřice na zrno	70 570	85 426	8,73	5,58	616 234	476 371
Luskoviny jedlé	27 971	24 086	2,01	2,23	56 145	53 736
Brambory - rané	8 599	7 076	18,27	16,08	157 128	113 790
- pozdní konsumní	22 789	22 256	24,34	20,48	554 721	455 784
- průmyslové	6 924	6 650	27,29	19,04	188 994	126 588
Cukrovka technická	77 498	77 325	49,45	41,69	3 832 466	3 223 641
Řepka na semeno	313 025	250 959	2,27	1,55	709 533	387 805
Ostatní olejnin	96 713	170 344	1,18	1,87	113 868	213 443
Len setý olejný	2 386	5 344	1,00	0,84	2 386	4 469
Len setý přadný - stonky	5 843	5 683	2,55	2,18	14 915	12 387
Kukuřice na zeleno a siláž	218 697	207 197	32,39	27,55	7 082 516	5 707 436
Víceleté pícniny na o.p.	258 718	244 272	6,59	5,11	1 705 690	1 248 406
Trvalé travní porosty celkem	802 726	875 035	3,08	2,41	2 471 666	2 112 994
Chmel	5 968	5 942	1,08	0,93	6 442	5 527
Vinné hrozny	10 794	11 825	5,25	5,70	56 682	67 412

Pramen: ČSÚ

Poznámka: Rok 2003 = odhad k 15. 10. 2003

žila sklizňová plocha v důsledku zaorávek, což dále snížilo celkové objemy sklizní, především u obilovin a řepky olejné. Celkový pokles objemu sklizně obilovin částečně kompenzoval růst sklizňových ploch jařin v důsledku přeseť zaoraných ozimů.

Nezbytné zaorávky ozimů byly, po důkladné inventarizaci, postiženým zemědělcům částečně kompenzovány. Celkově byla uznána nezbytná zaorávka ozimů a víceletých plodin v rozsahu 296,5 tis. ha, což představovalo 20,2 % z celkových ploch osevu těchto plodin. Největší rozsah zaorávek se týkal obilovin, kde bylo zaoráno 191,3 tis. ha (21,2 % z ploch osevu) a ozimé řepky, které bylo zaoráno 98,1 tis. ha (29,4 % z ploch osevu). Celková ztráta zemědělců v důsledku zaorávek byla odhadnuta na 3,3 mld. Kč. Uvedená ztráta byla na základě návrhu ministra zemědělství a po schválení v PS PČR kompenzována formou neinvestiční, přímé nenávratné dotace ve výši 4 000 Kč na 1 ha zaorané plochy, což představuje celkovou kompenzaci ve výši 1,4 mld. Kč.

Živočišná produkce byla v roce 2003 nepříznivě ovlivněna jednak uvedenými výpadky rostlinné produkce v důsledku dlouhotrvajícího sucha, a jednak pokračujícím (z předchozího roku) poklesem cen zemědělských výrobků – viz komentář v části Vývoj na vnitřním agrárním trhu. Výpadek rostlinné produkce s významným dopadem do živočišné produkce se projevil zejména u víceletých a jednoletých píceň a u pastvin, kde byl pastevní odchov v řadě oblastí prakticky znemožněn.

Některé ukazatele živočišné produkce v letech 2002 a 2003

Ukazatel	2002	2003	Index 2003/02
Stavy skotu – soupis k 1.4. (tis. ks)	1 520	1 474	97,0
z toho: Krávy s TPM ¹⁾ (tis. ks)	496	466	94,0
Krávy bez TPM ¹⁾ (tis. ks)	100	124	124,0
Krávy celkem – soupis k 1.4. (tis. ks)	596	590	99,0
Užitkovost dojených krav – průměr (l/ks/rok)	5 718	5 756	100,7
Průměrná spotřeba jádra (kg/1 l mléka)	0,33	0,32	97,0
Produkce mléka celkem (mil. l)	2 728	2 646	97,0
Průměrné přírůstky - skot ve výkrmu (kg/ks/den)	0,863	0,874	101,3
- telata do 6. měs (kg/ks/den)	0,770	0,767	99,6
- jalovice chovné (kg/ks/den)	0,647	0,654	101,1
Průměrná spotřeba jádra - skot ve výkrmu (kg/kg přír.)	2,53	2,53	100,0
Produkce hovězího masa celkem (tis. tun)	202	198	98,0
Stavy prasat celkem – soupis k 1.4. (tis. ks)	3 441	3 363	97,7
z toho: Prasnice – soupis k 1.4. (tis. ks)	289	283	97,8
Průměr. přír. prasat ve výkrmu, vč. předvýkr. (kg/ks/den)	0,581	0,575	99,0
Průměrná spotřeba jádra - výkrm prasat (kg/kg přír.)	3,09	3,11	100,6
Produkce jatečných prasat celkem (tis. tun ž. hm.)	585	576	98,5
Stavy drůbeže celkem – soupis k 1.4. (tis. ks)	29 947	26 873	89,7
Produkce drůbežího masa celkem (tis. tun ž. hm.)	317	304	95,9
Stavy slepic - soupis k 1.4. (tis. ks)	12 111	11 716	96,7
Produkce vajec (mil. ks)	2 931	2 841	96,9
Průměrná roční snáška vajec (ks/slepice)	242,0	242,5	100,2
Ovce celkem - soupis k 1.4. (tis. ks)	96	103	107,3

Pramen: ČSÚ, Výsledky statistického zjišťování MZe

Poznámka: 1) TPM = Tržní produkce mléka

Obdobně jako v předchozích letech, došlo v roce 2003 k dalšímu poklesu stavů chovaných hospodářských zvířat, i když celkově se pokles mírně zpomalil. Podle soupisu k 1. 4. se meziročně snížily stavy skotu celkem o 46 tis. ks, tj. o 3 %, z toho počet krav celkem meziročně poklesl o 6 tis. ks, tj. o 1 %. U kategorie dojených krav došlo k meziročnímu poklesu stavů o 30 tis. ks, tj. o 6 %, při současném růstu jejich užitkovosti, jejíž růst se však oproti předchozímu období zpomalil. U krav bez tržní produkce mléka (KBTPM) došlo naopak k výraznému meziročnímu nárůstu stavů o 24 tis. ks, tj. o 24 %. Nárůst stavů KBTPM, který pokračuje z předchozích let, je pozitivním jevem a také důsledkem podpor MZe v této oblasti. Celková produkce mléka meziročně významněji poklesla o 82 mil. litrů, tj. o 3 %, při současném růstu užitkovosti dojených krav o 0,7 % (z 5718 v roce 2002 na 5756 l/ks/rok v roce 2003). Produkce hovězího masa meziročně mírně poklesla (o 2 %) při současném mírném nárůstu přírůstků u skotu ve výkrmu o 1,3 % a meziroční stagnaci průměrné spotřeby jádra na kg přírůstku (2,53 kg).

V roce 2003 pokračoval z předchozího období mírný pokles stavů prasat celkem, a to ve srovnání s předchozím rokem o 78 tis. ks, tj. o 2,3 %, což znamená mírné zpomalení poklesu. Stavby prasníc meziročně poklesly o 6 tis. ks, tj. o 2,2 %, což představuje v porovnání s předchozím vývojem mírné zrychlení poklesu stavů. Celková produkce jatečných prasat meziročně mírně poklesla o 1,5 % na 576 tis. tun ž. hm., při současném poklesu průměrného pří-

Některé ukazatele vývoje agrárního sektoru ČR v letech 1990, 2002 a 2003

Ukazatel	Rok		
	1990	2002	2003
Zemědělská půda (tis. ha)	4 296	4 273	4 269
Orná půda (tis. ha)	3 232	3 068	3 062
Zornění ČR (%)	75,23	71,81	71,73
Půda v klidu (tis. ha)	-	83,2	177,0
Podniky zemědělské prvovýroby celkem (počet k 31.12.)	4 403	38 420	35 692
z toho: Podniky fyzických osob (počet k 31.12.)	3 205	35 446	32 496
Zemědělská družstva (počet k 31.12.)	1 024	698	686
Obchodní společnosti (počet k 31.12.)	-	2 110	2 336
Ostatní podniky, vč. státních (počet k 31.12.)	174	166	174
Hrubá zemědělská produkce (HZP) - ve s.c. 1989 (mld. Kč) ³⁾	106,1	72,8	67,2
z toho: Hrubá rostlinná produkce - ve s.c. 1989 (mld. Kč) ³⁾	44,4	32,5	28,1
Hrubá živočišná produkce - ve s.c. 1989 (mld. Kč) ³⁾	61,7	40,3	39,1
Vývoj HZP (v %, index 1989 = 100)	97,7	67,0	61,9
Podíl zemědělství (HZP) na HDP ČR (v %)	7,32	4,72	4,24
Vývoj cen zemědělských výrobců (v %, index 1989 = 100)	104,1	146,6	142,2
Vývoj cen zemědělských výrobců (CZV) (v %, meziroč. index)	-	90,5	97,1
z toho: CZV rostlinné výrobky celkem (v %, meziroč. index)	-	95,4	99,0
CZV živočišné výrobky (v %, meziroč. index)	-	87,9	96,0
Vývoj cen vstupů do zemědělství (v %, index 1989 = 100)	102,1	346,5	341,0
Vývoj cen vstupů do zemědělství (v %, meziroční index)	-	97,8	98,4
Počet pracovníků v zemědělství (osob)	513 552	156 000	148 000
Vývoj počtů prac. v zemědělství (v %, index 1989 = 100)	96,3	29,3	28,8
Produktivita práce – HZP na pracovníka (Kč)	206 600	466 667	454 236
Vývoj produktivity práce (v %, index 1989 = 100)	101,4	229,1	223,0
Průměrná měsíční nomin. mzda v zemědělství (Kč/pracovník)	3 692	11 506	11 762
Rentabilita (výnosnost) ^{5) 8)} v zemědělství (v %)	-	- 1,96	- 0,68
Míra zadluženosti ^{6) 8)} v zemědělství (v %)	-	39,12	39,07
Hosp. výsledky zemědělství (+ zisk/- ztráta) (mld. Kč) ³⁾	-	- 3,5	- 1,1
Celková podpora zemědělství z rozp. kap. MZe (mld. Kč) ⁹⁾	18,1	6,4	6,2
Celkové výdaje na agrokompex z rozp. kap. MZe (mld. Kč) ¹⁰⁾	-	8,6	8,9
Výdaje SZIF ²⁾ na organizaci agrárního trhu (mld. Kč)	-	8,6	7,3
OPP ⁷⁾ zemědělství dle metodiky OECD ¹⁾ (%) ⁴⁾	55	25	27
Saldo agrárního zahraničního obchodu (mld. Kč)	- 2,9	- 23,9	- 25,1

Pramen: ČSÚ, MZe, VÚZE

Poznámky:

1) OECD = Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj

2) SZIF = Státní zemědělský intervenční fond

3) Rok 2003 = předběžný údaj

4) Rok 2002 revidovaný údaj, rok 2003 předběžný údaj

5) (Hospodářský výsledek za účetní období / celkový kapitál) x 100

6) (Cizí kapitál / celkový kapitál) x 100

7) OPP = Odhad produkčních podpor

8) Jen za podniky hospodařící na zemědělské půdě

9) Změna metodiky oproti předchozímu období – kvantifikována čistá podpora zemědělství bez kompenzací (povodně, vymrznutí ozimů)

10) Celkové výdaje na agrokompex z rozpočtové kapitoly MZe, bez údajů na lesní a vodní hospodářství

růstku (prasata ve výkrmu, vč. předvýkrmu) o 1 % na 0,575 kg/ks/den. Průměrná spotřeba jádra na 1 kg přírůstku meziročně stagnovala na úrovni 3,1 kg/kg přír.

Nejvýraznější meziroční pokles stavů byl zaznamenán u drůbeže celkem, kde došlo k poklesu o 3074 tis. ks, tj. o 10,3 %. Mírnější meziroční pokles proběhl u stavů slepic, kde pokles představoval 395 tis. ks, tj. 3,3 %. Meziročně rovněž významně poklesla produkce drůbežího masa celkem, a to o 4,1 % na 304 tis. tun ž. hm. Meziroční pokles nastal i u produkce konzumních vajec, a to o 90 mil. ks, tj. o 3,1 %.

V **ekonomické oblasti** se v roce 2003, obdobně jako v předchozím roce, projeví jak dopady nepříznivých přírodních podmínek, tak dopady meziročně pokračujícího poklesu odbytových cen zemědělců (CZV). Mírný pokles cen nakupovaných vstupů sice poněkud zmírnil propad CZV, avšak oproti CZV šlo o menší pokles, což znamenalo další rozevírání „cenových nůžek“. Uvedené vlivy se pochopitelně musely projevit i v celkových hospodářských výsledcích zemědělství jako celku. Za rok 2003 se, dle odhadu VÚZE, očekává za zemědělství celkem (vč. podniků hospodařících bez zemědělské půdy) ztráta v objemu 1,084 mld. Kč.

Hrubá zemědělská produkce vyjádřená ve stálých cenách roku 1989 poklesla ve srovnání s rokem 2002 o 7,7 %, přičemž hrubá rostlinná produkce poklesla o 13,5 % a hrubá živočišná produkce o 3 %.

Uvedený odhadovaný hospodářský výsledek zemědělství za rok 2003 je výrazně lepší než v předchozím roce, kdy ztráta dosáhla objemu 3,5 mld. Kč. Přesto tento zlepšený hospodářský výsledek neznamená zlepšení ekonomické situace zemědělských podniků, které nadále hospodařily pod hranici, resp. na hranici rentability, což znamená, že se prohloubí jeho vysoká zadluženost v důsledku nedostatku finančních zdrojů. Minimální meziroční nárůst výnosů znamenal především úsporná opatření v oblasti nákladů. Toho se týká i další pokles počtu pracovníků v zemědělství. V roce 2003 odešlo ze zemědělství 8 tisíc pracovníků, přesto došlo k meziročnímu poklesu produktivity práce (HZP na pracovníka) o 2,7 %.

Vývoj odměňování v zemědělství zaostává výrazně a dlouhodobě, a to jak ve srovnání s průmyslem, tak i s národním hospodářstvím. Průměrná mzda v zemědělství v roce 2003 ve výši 11 762 Kč znamenala nárůst ve srovnání s rokem 2002 pouze o 2,2 %. Zatímco průměrná mzda v národním hospodářství vzrostla meziročně o 1 210 Kč a v průmyslu o 956 Kč, v zemědělství došlo v průměru ke zvýšení pouze o 256 Kč. Disparita mezd v zemědělství se výrazně prohloubila, vůči národnímu hospodářství poprvé klesla pod hranici 70 % (69,5 %), taktéž srovnání vůči průmyslu (72,2 %) je nejnepríznivější ve sledované časové řadě.

Vývoj na vnitřním agrárním trhu

Návazně na významný meziroční pokles CZV **rostlinných výrobků** celkem v roce 2002 (o 4,6 %), znamenal mírný meziroční pokles v roce 2003 (o 1 %) v podstatě pokračování cenového propadu z předchozího roku.

Uvedený meziroční pokles CZV se, s výjimkou pšenice potravinářské a krmné, semene řepky olejné a brambor průmyslových, dotkl v různé míře všech sledovaných rostlinných výrobků. Je však třeba konstatovat, že k cenovým poklesům došlo především v prvních dvou, resp. třech čtvrtletích roku 2003, kdy dozníval dopad relativní nadprodukce z let 2001 a 2002. Zaorávky ozimů a extrémní sucho v roce 2003 vedly k podstatnému poklesu produkce u všech sledovaných výrobků rostlinné výroby, což znamenalo výrazný růst CZV ve čtvrtém čtvrtletí 2003. Tento trend vývoje CZV lze, vzhledem k obdobné situaci ve většině evropských zemí, očekávat i v roce 2004.

U **obilovin**, s výjimkou sladovnického ječmene, byl po poklesu CZV v prvním pololetí 2003 zaznamenán jejich výrazný nárůst ve třetím a zejména ve čtvrtém čtvrtletí, přičemž nejvyšší nárůst CZV v tomto období zaznamenaly CZV krmných obilovin. Zde se nejvíce promítla neúroda v roce 2003 v důsledku upřednostnění spotřeby obilovin pro potravinářské účely.

Největší meziroční pokles CZV byl zaznamenán u **brambor** pozdních konzumních (o 30,5 %). U této komodity dochází v posledních letech k výrazným cenovým skokům nahoru i dolů, což je způsobeno především výraznými výkyvy počasí, které u této komodity mají mimořádný vliv na objem a kvalitu produkce. Lze očekávat, že po uvedeném propadu CZV brambor pozdních konzumních bude následovat jejich výrazný nárůst.

CZV semene **řepky olejné** zaznamenaly v roce 2003 nejvyšší meziroční nárůst (o 13,6 %). Zde se projevil obdobný efekt jako u obilovin, kdy po dvou letech relativní nadprodukce a výrazném poklesu CZV, došlo v důsledku značné neúrody v roce 2003 k podstatnému růstu CZV již od druhého čtvrtletí 2003.

Také u CZV **živočišných výrobků celkem** pokračoval v roce 2003 meziroční pokles z předchozího roku, avšak v poněkud jiné struktuře než v roce 2002. Meziroční pokles CZV živočišných výrobků představoval 4 %, přičemž v roce 2002 tento meziroční pokles činil 12,1 %. Oproti roku 2002, kdy byl mezi rozhodujícími komoditami výrazný meziroční pokles CZV vykázan u jatečných prasat, jatečných kuřat a slepičích vajec, týkal se pokles CZV v roce 2003 více rozhodujících komodit. K poklesu došlo u kravského mléka (o 3,7 %), jatečných býků (o 1,6 %), jatečných prasat (o 7,3 %) a jatečných kuřat (o 4,2 %). Naopak, u slepičích vajec došlo v roce 2003, oproti prudkému meziročnímu poklesu z roku 2002 (o 16,9 %), k meziročnímu růstu CZV, avšak pouze o 11,5 %. K uvedenému velmi nepříznivému cenovému vývoji u živočišných výrobků je třeba dodat, že u řady komodit (jateční býci, prasata kuřata, vejce) došlo ve čtvrtém čtvrtletí 2003 k výraznému cenovému oživení.

Vývoj cen zemědělských výrobců (CZV) - indexy 2003/2002 (v %)

CZV	Průměr roku	Průměr čtvrtletí			
		I.	II.	III.	IV.
Rostlinné výrobky celkem	99,0	80,3	87,1	107,8	111,6
z toho: Pšenice potravinářská	102,0	86,0	95,1	100,7	117,0
Pšenice krmná	102,9	79,2	86,3	106,0	127,0
Ječmen sladovnický	93,5	93,8	94,8	92,6	93,3
Ječmen krmný	94,6	79,8	80,9	98,5	110,5
Žito	97,1	90,0	86,3	102,8	103,0
Oves krmný	88,2	80,3	82,1	92,9	93,1
Kukuřice krmná	93,5	75,1	75,5	85,2	129,4
Hrách krmný	99,9	82,0	95,4	104,9	110,7
Semeno řepky olejné	113,6	96,9	103,2	121,9	111,5
Cukrovka technická	97,9	x	x	96,1	98,0
Brambory pozdní konzumní	69,5	54,6	52,3	140,9	202,7
Brambory průmyslové	110,6	85,7	x	109,6	111,3
Jablka konzumní	97,0	79,8	94,2	98,9	108,7
Třešně	75,5	x	72,9	112,2	x
Mrkev bez natě	93,4	84,1	76,4	109,1	120,6
Zelí bílé hlávkové	86,7	79,9	61,3	120,7	106,1
Cibule suchá	95,9	91,8	88,3	104,1	134,4
Živočišné výrobky celkem	96,0	88,1	93,0	97,7	100,8
z toho: Mléko kravské (tř. jak. Q)	96,3	97,9	96,0	95,6	96,3
Býci jateční (tř. jak. A v živém)	98,4	94,3	94,3	100,2	101,4
Prasata jatečná (tř. jak. I. v živém)	92,7	77,4	89,2	97,2	99,4
Kuřata jatečná (I. tř. jak.)	95,8	84,5	88,4	98,3	105,4
Krůty brojlerové	101,5	87,2	90,5	103,4	116,3
Vejce slepičí (konzumní tříděná)	111,5	88,6	96,2	114,9	131,7
Králíci jateční	100,7	99,6	99,8	100,9	101,5
Kapř (I. tř. jak.)	101,4	100,4	99,6	103,1	101,2
Zemědělské výrobky úhrnem	97,1	85,1	90,8	101,2	104,6

Pramen: ČSÚ

V roce 2003 došlo k významnému meziročnímu poklesu CZV **kravského mléka** (o 3,7 %), což prakticky eliminovalo meziroční růst CZV o přibližně stejnou hodnotu v roce 2002. Uvedený meziroční pokles CZV kravského mléka byl vykázan ve všech čtvrtletích roku 2003, což signalizuje určitou stabilizaci trhu s mlékem a mléčnými výrobky.

Po významném meziročním růstu CZV **jatečných býků** v roce 2002 (o 10,3 %), následoval v roce 2003 meziroční pokles CZV o 1,6 %, přičemž v průběhu roku byly vykázané cenové výkyvy, které byly zřejmě důsledkem výskytu dalších případů BSE v ČR.

U **jatečných prasat**, kde došlo v roce 2002 k extrémnímu meziročnímu poklesu CZV (o 25,4 %), pokračoval meziroční pokles CZV i v roce 2003, a to o 7,3 %. Důvody tohoto dalšího, byť podstatně mírnějšího, poklesu CZV jsou v podstatě shodné s důvody poklesu v roce 2002. Hlavní příčinou poklesu CZV zůstal přebytek vepřového masa na domácím trhu, který využili zpracovatelé k tlaku na snížení nákupních cen vůči prvovýrobcům, kteří ovšem, ať už z objektivních či subjektivních důvodů, nereagovali na nepříznivý cenový vývoj v roce 2002.

CZV **jatečných kuřat** po meziročním propadu v roce 2002 (o 15,5 %) zaznamenaly v průběhu roku 2003 v jednotlivých čtvrtletích stálý růst, přičemž meziroční růst ve čtvrtém čtvrtletí představoval 5,4 %. Přesto v celoročním vyjádření došlo u jatečných kuřat k meziročnímu poklesu CZV o 4,2 %.

U CZV **konzumních slepičích vajec**, kde meziroční propad v roce 2002 činil téměř 17 %, docházelo v průběhu roku, zejména ve druhém pololetí, k výraznému cenovému oživení. Meziroční nárůst CZV činil ve třetím čtvrtletí 14,9 % a ve čtvrtém 31,7 %, což se projevilo i v celoročním vývoji CZV, které zaznamenaly meziroční růst o 11,5 %. V dalším období lze očekávat ještě další mírný růst CZV.

Ceny celkových vstupů do zemědělství v roce 2003 meziročně poklesly o 1,6 %, přičemž ve čtvrtletním vyjádření zaznamenaly od druhého čtvrtletí mírný růst a ve čtvrtém čtvrtletí již o 1,5 % překračovaly úroveň předchozího roku.

Vývoj cen vstupů do zemědělství – indexy 2003/2002 (v %)

Druh vstupu	Průměr roku	Průměr čtvrtletí			
		I.	II.	III.	IV.
Osiva a sadba	105,4	103,5	104,1	110,5	103,7
Zvířata pro chov a výrobu	94,7	87,9	92,9	97,6	101,0
Energie, paliva a maziva celkem	100,3	111,1	96,3	98,0	96,0
z toho: Paliva na topení	95,4	98,0	96,4	93,5	93,7
Motorová paliva	103,3	126,1	94,5	98,5	95,7
Elektřina	96,9	95,9	98,1	98,1	95,7
Maziva	105,2	122,5	97,6	99,4	102,7
Umělá hnojiva	87,9	85,6	85,6	88,0	93,1
Pesticidy	100,8	101,4	100,4	100,5	100,9
Krmiva	94,2	87,8	89,3	95,5	105,2
Údržba a opravy strojního zařízení	101,1	100,2	100,9	101,6	101,5
Údržba a opravy budov	99,9	100,1	99,9	99,7	99,8
Veterinární služby	104,9	101,5	99,9	100,1	118,3
Ostatní výdaje celkem	100,9	101,2	100,7	100,8	101,0
z toho: Voda, její úprava a rozvod	105,6	106,8	105,2	105,2	105,0
Doprava silniční nákladní	102,0	100,1	102,3	102,7	102,9
Služby pošt a telekomunikací	98,4	99,7	97,9	97,1	99,2
Pojištění zemědělské produkce	97,7	97,9	97,6	97,6	97,6
Služby právní, účetní a poradenství	102,5	102,7	102,3	102,6	102,6
Služby pro zemědělství	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Stroje a ostatní zařízení	100,7	99,9	100,7	101,4	100,9
Budovy	102,2	102,2	102,2	102,1	102,4
Vstupy celkem	98,4	97,0	96,1	98,9	101,5

Pramen: ČSÚ

Uvedený celkový meziroční pokles vstupů do zemědělství byl tažen především poklesem cen umělých hnojiv (o 12,1 %), nakupovaných krmiv (o 5,8 %) a elektřiny (o 3,1 %). V podstatně menší míře se pak podílel pokles cen zvířat pro chov a výrobu (o 5,3 %), pojištění zemědělské produkce (o 2,3 %) a cen za služby pošt a telekomunikací (o 1,6 %).

Naopak k největším meziročním nárůstům došlo u cen osiv a sadby (o 5,4 %), motorových paliv (o 3,3 %), maziv (o 5,2 %), veterinárních služeb (o 4,9 %) a u vody, vč. její úpravy a rozvodu (o 5,6 %).

Vývoj na vnitřním agrárním trhu ČR v roce 2003 je celkově možno hodnotit jako nepříznivý. Oproti předchozímu roku došlo pouze ke zpomalení poklesu cen zemědělských výrobců a pokles cen vstupů byl nižší než pokles CZV, což znamená, že i v roce 2003 pokračovalo rozevírání cenových nůžek mezi výrobními příjmy a náklady zemědělců.

Regulace agrárního trhu - Státní zemědělský intervenční fond

Také v uplynulém roce 2003 byla organizace zemědělského trhu zabezpečována dle zákona ČR č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu (SZIF), na základě ustanovení § 12 tohoto zákona (tzn. na navazující nařízení vlády ČR, vydávané samostatně pro příslušné zemědělské a potravinářské komodity).

Zdroje SZIF na organizaci trhu (mil. Kč)

Ukazatel	2002	2003	Meziroční index (%)
Dotace ze státního rozpočtu ČR	2 930	6 730	229,7
Převedeno z ostatních kapitol státního rozpočtu	0	0	0,0
Tržby z prodeje nakoupených výrobků	793	2 194	276,7
Úvěr od banky	2 965	823	27,8
Ostatní příjmy	2 079	413	19,9
Celkem	8 767	10 160	115,9

Pramen: SZIF

Výdaje na organizaci trhu prostřednictvím SZIF (mil. Kč)

Ukazatel	2002	2003	Meziroční index (%)
Subvencované vývozy	2 492	2 801	112,4
v tom - mlékárenských výrobků	2 035	2 510	123,3
- jatečného skotu	352 ¹⁾	71	20,2
- jatečných prasat a živých selat	0	41	0,0
- bramborového škrobu	23	39	169,6
- ječmenného sladu	82	140	170,7
Intervenční nákupy - pšenice potravinářská	2 804	144	5,1
- řepka olejná	1 279	642	50,2
Kompenzační podpory	1 974	3 698	187,3
v tom - za kvóty na mléko	85	344	404,7
- za spotřebu školního mléka	62	63	101,6
- za výrobu škrobu	56	51	91,1
- za uvádění půdy do klidu	1 771	3 240	182,9
- za skladování vepřového masa	0	0	0,0
Celkem	8 549	7 285	85,2

Pramen: SZIF

Poznámka: 1) Včetně doplatku za vývozy v roce 2001 ve výši 56,2 mil. Kč

Podle jednotlivých komodit, zařazených příslušným nařízením vlády ČR do organizace zemědělského trhu v tomto období byla tato činnost zabezpečována následovně:

Mléko a mlékárenské výrobky – podpora za produkční kvóty mléka

V souladu s nařízením vlády ČR č. 445/2000 Sb., o stanovení produkčních kvót mléka na léta 2001 až 2005, ve znění nařízení vlády ČR č. 44/2002 Sb., a č. 94/2002 Sb., a rozhodnutí Ústavního soudu ČR č. 410/2001 Sb., Prezidium SZIF vydalo rozhodnutí pro kvóťový rok 2002/2003 pro období od 1. dubna 2002 do 31. března 2003, o přidělení produkční kvóty 3 109 producentům mléka z celkového počtu 3 762 producentů - žadatelů. V průběhu května a června 2003 bylo 309 producentům vyplaceno celkem 343 840 tis. Kč. Celková rozpočtovaná částka ve výši 350 000 tis. Kč tímto nebyla vyčerpána.

Výše uvedené nařízení vlády ČR v § 9 stanovilo podmínky pro poskytnutí kompenzační podpory na vyrovnání újmy, způsobené uvedením systému produkčních kvót mléka. Toto nařízení vlády ČR dále diferencovalo stanovenou výši finanční kompenzační podpory podle podílu skutečně obhospodařovaných zemědělských pozemků, nacházejících se v méně příznivých oblastech ČR.

Prezidiem SZIF byla pro kvóťový rok 2002/2003 schválena výše sazby finanční kompenzační podpory za každý dodaný litr mléka následovně:

- pro producenty, kteří obhospodařují zemědělské pozemky, nacházející se v méně příznivých oblastech a podíl těchto pozemků dosahuje alespoň 50 % celkové výměry, nebo je ekologickým výrobcem, ve výši 0,16 Kč/l,
- pro ostatní producenty ve výši 0,11 Kč/l.

Mlékárenské výrobky – vývoz

Systém subvencovaných vývozů mlékárenských výrobků v roce 2003 vycházel z nařízení vlády ČR č. 486/2000 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady pro provádění opatření k podpoře vývozu výrobků z kravského mléka, ve znění pozdějších předpisů, s použitím minimální ceny 7,60 Kč/l, který dále vycházel z § 10 nařízení vlády ČR č. 445/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o stanovení produkčních kvót mléka na léta 2001 až 2005.

Výkonný aparát SZIF, ve spolupráci s MZe ČR (odbor tržních řádů) a s Českomoravským svazem mlékárenským připravil v listopadu 2002 bilanci produkce mléka a jeho užití v roce 2003, objem přebytku mléka ve výši 630 mil. litrů o tučnosti 4,5 % (630 mil. litrů plazmy a 2 835 mil. tukových jednic) s omezením horní hranice objemu másla s obsahem vody nejvýše 16 % (23 510 t) a sušeného odtučněného mléka s obsahem tuku nejvýše 1,5 % včetně kaseinu potravinářského (27 760 t). Vývoz ostatních mlékárenských výrobků byl omezen celkovým nárokem počtu litrů plazmy a tukových jednic. Po odečtení výše uvedených mlékárenských výrobků od celkového bilančního přebytku mléka, představoval vývoz 265 000 950 litrů plazmy a 851 488 500 tukových jednic.

O finanční podporu vývozu mlékárenských výrobků v roce 2003 požádalo celkem 25 subjektů, se kterými byla uzavřena řádná roční smlouva. Ze schváleného celkového bilančního přebytku mléka bylo potom mezi jednotlivé subjekty rozděleno cca 628 mil. litrů plazmy a cca 2 828 mil. tukových jednic.

Celé sledované období roku 2003 bylo ovlivněno výrazně nízkými světovými cenami a to především u másla s obsahem vody nejvýše 16 %, u sušených mlék a sýrů. Vše bylo umocněno velmi silnou domácí měnou. To bylo spojeno s vyššími nároky na subvence a SZIF na to reagoval několika úpravami rozpočtu SZIF. Tím se vystavil nebezpečí překročení závazků vůči WTO, týkajících se výdajových limitů na vývozní subvence. Na základě závažné situace na trhu s mlékárenskými výrobky se předpokládá odhadu přebytku mléka pro subvencovaný vývoz v roce 2003, proti očekávané skutečnosti, stal nereálný. SZIF přistoupil okamžitě k řešení této situace tak, že navýšil schválený bilanční přebytek mléka pro rok 2003 ve dvou etapách:

➤ první etapa - navýšení sušeného odstředěného mléka (v návaznosti na vysoké zásoby),

➤ druhá etapa - navýšení mléka o tučnosti 4,5 %.

Celkový bilanční přebytek se tak zvýšil na cca 725 mil. litrů mléka, a tím byla zajištěna stabilita trhu s mlékárenskými výrobky.

Na základě příslušných ustanovení nařízení vlády ČR č. 486/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, byly uvedené objemy přebytku mléka v rámci uzavřených smluv pokryty během roku 2003 následujícím množstvím a sortimentem mlékárenských výrobků:

Přehled vývozu mlékárenských výrobků v roce 2003 dle NV č. 486/2000 Sb.

Mlékárenský výrobek	Množství (t)
Máslo 16,0 %	22 726
Sušené odtučněné mléko (SOM) 1,5 %	28 695
SOM 1,5 % ze zásob roku 2002	4 240
Sušené plnotučné mléko (SPM) 26,0 %	17 036
SPM 28,0 %	3 578
Kasein potravinářský	1 229
Zahuštěné mléko 9,0 % neslazené a slazené	6 342
Eidam 45,0 %	2 238
Ementálský typ 45,0 %	2 162
Akawi	6 272
Istambuli	337
Jadel	248

Pramen: SZIF

V uvedených množstvích mlékárenských výrobků jsou obsaženy též vývozy nesubvencované, tak jak vyplývá z přílohy č. 1 k NV č. 486/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V kalendářním roce 2003 bylo na vývozních subvencích mlékárenských výrobků vyplaceno celkem 2 510 mil. Kč.

Spotřeba školního mléka – podpora programu

Ve školním roce 2002/2003 pokračoval program na zvýšení spotřeby zpracovatelsky upraveného mléka a vybraných mlékárenských výrobků u žáků základních škol, speciálních škol a pomocných škol, kteří plní povinnou školní docházku. Cílem tohoto programu bylo snížit deficit vápníku u dětské populace, spojenou se zlepšením stravovacích návyků, dle nařízení vlády ČR č. 91/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady pro poskytování podpory na výše uvedený program (dále jen „Školní mléko“).

Dodávky mlékárenských výrobků do škol ve školním roce 2002/2003

Období	Počet škol	Počet žáků	Podíl žáků, kteří výrobky odebírali (%)	Počet dodaných balení (ks)	Celkové dodané množství (kg)	Celková výše podpory (Kč)
III. obd. 2002	3 193	771 012	41,52	9 968 908	2 172 148	27 448 720
I. Q 2003	3 165	784 030	44,45	7 677 607	1 658 035	21 056 568
II. Q 2003	2 986	739 840	29,02	5 523 884	1 145 956	14 811 031
Celkem	x	x	x	23 178 399	4 976 139	63 316 319
III. obd. 2003	3 168	748 828	40,50	9 422 774	2 059 291	26 045 998

Pramen: SZIF

Poznámka: III. obd. = září - prosinec

Do programu bylo zapojeno celkem 11 zpracovatelů, dodávajících vybrané mlékárenské výrobky do cca 3 000 škol. Počty škol se však v jednotlivých obdobích měnily. Počty žáků v těchto školách, kteří využívali možnosti zakoupení některého z nabízených výrobků se zvyšoval. Žáci měli nárok nejméně jedenkrát v týdnu si vybrat z těchto mlékárenských výrobků: 500 ml mléka nebo jogurtového mléka nebo 300 g jogurtu nebo 160 g smetanového krému s možností kombinace 2 ks balení mlékárenských výrobků.

V roce 2003 bylo na „školní mléko“ vyčerpáno celkem 63 316 319 Kč, tj. 90,5 % z rozpočtových prostředků SZIF, které byly stanoveny ve výši 70 000 tis. Kč. Platby výdajů na „školní mléko“ byly uskutečněny za III. období 2002 a za prvé pololetí 2003. Vyhodnocení „školního mléka“ za III. období 2003 (tj. září - prosinec 2003) a proplacení těchto výdajů bylo provedeno až po předložení všech žádostí o podporu v lednu a únoru 2004 (tyto uvedené platby na tabulce již přecházejí do kalendářního roku 2004).

Jatečný skot – vývoz

Organizace trhu jatečného skotu vycházela v roce 2003 z nařízení vlády ČR č. 81/2001 Sb., kterým byly stanoveny podmínky a zásady k podpoře vývozu jatečných býků a z nich vyrobeného masa, ve znění nařízení vlády ČR č. 90/2001 Sb., a ve znění pozdějších předpisů a v souladu s rozhodnutím Prezidia SZIF v období od 8. října do 31. prosince 2003.

Na vývoz byla poskytována zálohová subvence ve výši 10 Kč/kg přepočtené živé hmotnosti jatečných býků (u těchto vývozů se jednalo o zálohové subvence, vyúčtování skutečné subvence bylo provedeno až po ukončení vývozu, tj. začátkem roku 2004).

Vývoz se uskutečnil v živých býcích (2 727 tun), v kompenzovaných hovězích čtvrtích chlazených (40 tun) a ve vykostěném mrazeném hovězím masě (677 tun).

Termíny jednotlivých vývozních období a subvence na vývoz zemědělských komodit

Zemědělská komodita	Vývozní období v roce 2003	Cena, placená dodavatelům v Kč/kg ž. hm.	Subvence, poskytovaná vývozci v Kč/kg ž. hm.
Jateční býci	8.10. - 31.12.	38,00	10,00
Jatečná prasata	2.01. - 31.03.	30,00	7,34
Selata	2.01. - 31.03.	42,50	6,91
Selata	1.04. - 31.07.	42,50	16,91

Pramen: SZIF

V roce 2003 bylo vyvezeno 4 563,5 tun ž. hm. jatečných býků a na zálohových subvencích bylo vyplaceno 71 mil. Kč.

Jatečná prasata a selata – vývoz

Subvencované vývozy selat, jatečných prasat a vepřového masa probíhaly v období od 2. ledna do 31. července 2003 v souladu s nařízením vlády ČR č. 550/2002 Sb. Výše subvence byla stanovena výběrem z doručených nabídek žadatelů o subvenci podle vyhlášeného výběrového řízení SZIF, podle kterého byly smlouvy uzavřeny se žadateli, kteří požadovali nejnížší subvenci od SZIF.

Celkem bylo vyvezeno 3 997,8 tun přepočtené živé hmotnosti jatečných prasat a 28 513 kusů selat do hmotnosti 25 kg (tj. 678 tun selat). Vývoz jatečných prasat se uskutečnil v živých prasatech (1 567 tun) a vepřových půlkách chlazených (1 724 tun).

V roce 2003 bylo na subvencích při vývozu selat, jatečných prasat a vepřového masa vyplaceno celkem 40,8 mil. Kč.

Drůbeží maso z kuřat a krůt – vývoz

Pro řešení tíživé situace na trhu s drůbežím masem pomocí subvencovaného vývozu vyšlo s účinností od 11. října 2002 nařízení vlády ČR č. 440/2002 Sb., které stanovilo podmínky a zásady poskytování subvence pro vývoz drůbežího masa, vyrobeného z jatečných kuřat a z jatečných krůt. S ohledem na rozpočtové možnosti SZIF, Prezidium SZIF v roce 2003 tento subvencovaný vývoz nevyhlásilo.

Bramborový a pšeničný škrob – podpora zpracování

SZIF poskytovalo podporu dle nařízení vlády ČR č. 175/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterým se stanovily podmínky a zásady pro poskytování finanční podpory pro zpracování brambor a pšenice na škrob a kterým se stanovily podmínky a zásady pro poskytování subvence při vývozu výrobků z bramborového škrobu.

Nařízení vlády ČR č. 250/2002 Sb., změnilo výši množství bramborového škrobu, na které se poskytovala finanční podpora při výrobě bramborového škrobu, a to ze 30 000 tun na 51 000 tun bramborového škrobu. Současně stanovilo, že SZIF poskytne finanční podporu na toto množství bramborového škrobu ve výši celkem 1 500 Kč na tunu bramborového škrobu.

Nařízení vlády ČR č. 477/2002 Sb., změnilo výši množství pšeničného škrobu, na které se poskytovala finanční podpora při výrobě pšeničného škrobu, a to z 15 000 tun na 25 000 tun pšeničného škrobu. Současně stanovilo, že SZIF poskytne podporu na toto množství pšeničného škrobu ve výši celkem 1 000 Kč na tunu pšeničného škrobu.

Vyplacené finanční prostředky na finanční podporu při výrobě bramborového a pšeničného škrobu byly vyplaceny takto:

- na bramborový škrob ve výši 32 834 tis. Kč (rozpočet předpokládal 60 000 tis. Kč),
- na pšeničný škrob ve výši 18 080 tis. Kč (rozpočet předpokládal 23 000 tis. Kč).

Rozdíl u bramborového škrobu mezi skutečností a předpokladem pro hospodářský rok 2003 až 2004 bude proplacen v kalendářním roce 2004.

Bramborový škrob – vývoz

Subvence při vývozu výrobků z bramborového škrobu byla také upravena dle výše uvedeného nařízení vlády ČR. SZIF poskytoval subvenci při vývozu ve výši 5 000 Kč na tunu bramborového škrobu, obsaženého ve výrobcích z bramborového škrobu nejvýše na celkové množství 6 000 tun. V roce 2003 bylo vyplaceno na tuto subvenci 39,4 mil. Kč, proti rozpočtované částce 30 000 tis. Kč. Také u této komodity proběhlo vyplacení subvence v průběhu hospodářského roku a nikoliv kalendářního.

Finanční prostředky za kalendářní rok 2002 nebyly plně vyčerpány a bylo tudíž nutné, část finančních prostředků převést do kalendářního roku 2003. Tím došlo k vyššímu čerpání finančních prostředků na tuto komoditu než uvažoval rozpočet SZIF na rok 2003.

Slad ječmenný – vývoz

Subvence při vývozu sladu se poskytovala v roce 2003 dle nařízení vlády ČR č. 174/2001 Sb., které stanovilo podmínky a zásady k podpoře vývozu sladu ječmenného. Dle § 1 odst. 2 uvedeného nařízení vlády ČR, Prezidium SZIF schválilo dne 9. srpna 2002 pro hospodářský rok 2002/2003 celkové nejvýše přípustné množství sladu ječmenného, na které bylo možné poskytnout subvenci při vývozu, ve výši 200 000 tun a maximální výši subvence při vývozu 1 000 Kč/t. Z rozpočtované částky 154 mil. Kč SZIF v roce 2003 vyplatil subvenci vývozcům na slad ječmenný v celkové výši 139,6 mil. Kč.

Uvádění půdy do klidu – podpora

Finanční podpora a finanční kompenzační podpora se poskytovala žadatelům podle nařízení vlády ČR č. 86/2001 Sb., které stanovilo podmínky pro poskytování finanční podpory za uvádění půdy do klidu a finanční kompenzační podpory za uvádění půdy do klidu a zásady pro prodej řepky olejné, vypěstované na půdě uvedené do klidu, ve znění nařízení vlády ČR č. 454/2001 Sb., č. 294/2002 Sb. a č. 306/2003 Sb. V roce 2003 bylo přijato 5 236 žádostí o podporu za uvádění půdy do klidu. Celkem byla uvedena do klidu výměra 177 181 ha orné půdy.

V kalendářním roce 2003 bylo na finanční podporu a na finanční kompenzační podporu za uvádění půdy do klidu vyplaceno celkem 3 239 814 tis. Kč. Financování podpor za hospodářský rok 2002/2003 pokračovalo částečně i na začátku roku 2004 z důvodu administrace dokladů až do ledna 2004. Podle jednotlivých titulů podpor bylo čerpání následující:

Při pěstování stanovených plodin

Finanční podporu za uvádění půdy do klidu ve výši 5 500 Kč na 1 ha orné půdy uvedené do klidu obdržel žadatel, který uvedl do klidu předepsaných 5 – 10 % výměry žadatelem obhospodařované orné půdy výsevem řepky olejné pro výrobu metylesteru řepkového oleje (MEŘO), zeleného hnojení, energetických plodin, lnu setého olejného a konopí pro textilní využití. Výměra orné půdy uvedená do klidu výsevem výše uvedených plodin byla 171 261 ha. V roce 2003 byla vyčerpána částka ve výši 920 005 tis. Kč.

K nedočerpání rozpočtované částky ve výši 996 187 tis. Kč došlo zamítnutím některých žádostí o podporu a snížením podpor v případě nedodání předepsaného množství řepky olejné nebo v případě zhoršené kvality vypěstované řepky olejné.

Při pěstování lnu přádného

Finanční podporu za uvádění půdy do klidu ve výši 7 000 Kč na 1 ha orné půdy uvedené do klidu obdržel žadatel, který uvedl do klidu předepsaných 5 – 30 % výměry žadatelem obhospodařované půdy výsevem lnu setého přádného. Výměra orné půdy uvedené do klidu výsevem lnu setého přádného byla 5 920 ha. V roce 2003 byla čerpána částka 41 512 tis. Kč. K nedočerpání rozpočtované částky ve výši 42 000 tis. Kč došlo zamítnutím některých žádostí o podporu.

Na ostatní půdu neuvedenou do klidu

Finanční kompenzační podporu v rozmezí 200 – 1 000 Kč na 1 ha orné půdy obdržel žadatel na ostatní ornou půdu obhospodařovanou žadatelem, kterou neuvedl do klidu. Prezidium SZIF na jednání dne 30.10.2003 stanovilo konečnou výši finanční kompenzační podpory 1 000 Kč na 1 ha orné půdy neuvedené do klidu. Výměra orné půdy neuvedené do klidu činila 2 066 330 ha. V roce 2003 byla čerpána částka 2 040 130 tis. Kč.

Na nepotravinářské užití řepky olejné

V souladu s výše uvedeným nařízením vlády ČR byla pro hospodářský rok 2002/2003 stanovena výše finanční podpory na nepotravinářské užití řepky olejné na 3 810,35 Kč/t. V kalendářním roce 2003 byla tato podpora výrobcí MEŘO čerpána na množství 47 632,15 tun řepky olejné a celkem bylo na tuto finanční podporu vyplaceno 181 495 tis. Kč. Pro zpracovatelský rok 2003/2004 byla stanovena výše finanční podpory na nepotravinářské užití řepky olejné 4 688,50 Kč/t. Do konce roku 2003 byla tato finanční podpora čerpána na množství 9 662,2 tun řepky olejné a bylo vyplaceno na tuto finanční podporu celkem 45 302 tis. Kč. Kromě toho byl v lednu 2003 z kalendářního roku 2002 vyplacen doplatek ve výši 11 370 tis. Kč. Celkem bylo v kalendářním roce 2003 vyplaceno na finančních podporách na nepotravinářské užití řepky olejné 238 167 tis. Kč.

Pšenice potravinářská

Nařízení vlády ČR č. 237/2001 Sb. stanovilo podmínky a zásady, podle kterých byly prováděny intervenční nákupy, skladování a prodej obilovin na domácí trh a na vývoz. Dále toto nařízení vlády ČR stanovilo podmínky a zásady pro vyhlášení intervenční ceny a pro provádění dalších opatření k organizaci trhu s obilovinami.

Intervenční nákup

K 1. lednu 2003 měl SZIF na zásobách celkem 721 279 tun pšenice potravinářské, nakoupené v rámci intervenčního nákupu ze sklizně roku 2002. Intervenční nákup byl k 31. říjnu pozastaven a v roce 2003 již neprobíhal. V roce 2002 bylo poškozeno vlivem povodně 920 tun pšenice potravinářské, nakoupené ze sklizně roku 2002 a na základě rozhodnutí škodní komise SZIF byla tato pšenice potravinářská v roce 2002 účetně odepsána. K 28. únoru 2003 byla tato účetně odepsaná pšenice potravinářská nahrazena skladovatelem ve stejném množství, tj. 920 tun a SZIF tuto novou pšenici potravinářskou znovu účetně zaevidoval. Náklady spojené se skladováním, naskladněním a vyskladněním pšenice potravinářské (vyplyvající ze smluvně dohodnutých sazeb a to za naskladnění a vyskladnění po 70 Kč/t a za skladování 25 Kč/tuna/měsíc) dosáhly celkem za rok 2003 výše 144 229 tis. Kč.

Prodej

V souladu s nařízením vlády ČR 237/2001 Sb., Prezidium SZIF rozhodlo dne 31. října 2002 (zápis č. 11/2002, bod 2) o zahájení prodeje zásob pšenice potravinářské na vývoz. Trvalé výběrové řízení na vývoz pšenice potravinářské nebo odpovídajícího množství pšeničné mouky a těstovin bylo vypsáno dne 14. listopadu 2002. První uzávěrkový termín výběrového řízení na vývoz pšenice potravinářské byl 26. listopad 2002 a následně jím bylo každé druhé úterý. Na smlouvy, uzavřené do 31. prosince 2002 bylo po 1. lednu 2003 zapláceno a odebráno 40 296 tun pšenice potravinářské. V rámci trvalého výběrového řízení na vývoz pšenice potravinářské, bylo v období od 1. ledna 2003 do 15. dubna 2003 s vybranými subjekty uzavřeno 31 smluv na odběr 677 701 tun pšenice potravinářské. Na tyto smlouvy bylo skutečně zapláceno a odebráno celkem 676 825 tun pšenice potravinářské (vzhledem k normativním úbytkům pšenice potravinářské během skladování). Tržby za vývoz pšenice potravinářské dosáhly za rok 2003 výše 1 717 586 tis. Kč.

Dne 30. října 2003 Prezidium SZIF schválilo prodej zbývajících zásob pšenice potravinářské na domácí trh (zápis č.9/2003, bod 5) za cenu 4 100 Kč/t + 5 % DPH. Výběrové řízení na prodej zbývajících zásob pšenice potravinářské na domácí trh bylo vypsáno dne 4. listopadu 2003. Uzávěrkový termín výběrového řízení byl stanoven na 11. listopad 2003. Na základě výběrového řízení bylo uzavřeno celkem 5 smluv na odběr 4 202 tun pšenice potravinářské. Na tyto smlouvy bylo zapláceno a odebráno celkem 4 124 tun pšenice potravinářské (vzhledem k normativním úbytkům pšenice potravinářské během skladování). Tržby za prodej pšenice potravinářské na domácím trhu dosáhly za rok 2003 celkové výše 17 754 tis. Kč. Celkové tržby z prodeje pšenice potravinářské byly ve výši 1 735 340 tis. Kč. Z těchto tržeb SZIF odvedl DPH ve výši 82 636 tis. Kč.

Řepka olejná

Z hospodářského roku 2002 – 2003 včetně zásob z minulých let

K 1. lednu 2003 měl SZIF celkovou zásobu řepky olejné v množství 116 975 tun. Tato řepka olejná byla postupně vyskladňována výrobcům MEŘO. Náklady spojené se skladováním a vyskladněním této řepky olejné dle smluv se skladovateli při sazbách (včetně DPH) 29,40 Kč/tuna/měsíc za skladování a 73,50 Kč/t za vyskladnění dosáhly za rok 2003 celkem výše 24 408 tis. Kč.

Z hospodářského roku 2003 – 2004

Nákup z půdy uvedené do klidu:

Podle nařízení vlády ČR č. 86/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, SZIF vykoupil z půdy uvedené do klidu řepku olejnou v celkovém množství 88 541 tun za cenu schválenou Prezidiem SZIF ve výši 5 000 Kč/t (5 250 Kč/t včetně

5% DPH). Náklady celkem na nákup této řepky olejné byly 464 839 tis. Kč. Náklady na naskladnění, skladování a vyskladnění této řepky olejné v roce 2003 při sazbách 29,40 Kč/tuna/měsíc za skladování a za vyskladnění 73,50 Kč/t dosáhly celkové výše 21 417 tis. Kč.

Nákup z volného trhu:

Dle nařízení vlády ČR č. 86/2001 Sb., ve znění nařízení vlády ČR č. 306/2003 Sb., SZIF měl povinnost dokoupit řepku olejnou z volného trhu v takovém množství, aby pokryl smluvní závazky s výrobcí MEŘO. Podle rozhodnutí Prezidia SZIF ze dne 30. září 2003 bylo vypsáno trvalé výběrové řízení na nákup řepky olejné. SZIF ve výběrovém řízení nakoupil celkem 1 000 tun řepky olejné za cenu 9 292,50 (včetně 5 % DPH). Na tento nákup SZIF vyplatil celkem 9 292 tis. Kč. Dále, dle rozhodnutí Prezidia SZIF ze dne 26. listopadu 2003, SZIF nakoupil na Plodinové burze v Brně celkem 13 021 tun řepky olejné za cenu 9 397,50 Kč/t (včetně 5 % DPH), v celkové hodnotě ve výši 122 367 tis. Kč.

Celkové náklady na nákup řepky olejné z hospodářského roku 2003 – 2004 tak dosáhly výše 617 915 tis. Kč. Přesto SZIF, nenakoupil celé předpokládané množství řepky pro pokrytí smlouveného množství v roce 2003, zbývající část nákupu bude realizována v roce 2004.

Prodej řepky olejné

Za kalendářní rok 2003 prodal SZIF výrobcům MEŘO celkem řepku v množství 184 607 tun za průměrnou cenu, po odečtení záloh a podpory na vývoz pokrutin, 2 003,85 Kč/t (včetně 5 % DPH). Tržby za tuto řepku olejnou dosáhly výše 369 924 tis. Kč. V listopadu 2003 byla proplacena záloha za řepku olejnou na zpracovatelský rok 2003/2004 celkem ve výši 88 567 tis. Kč.

Celkové tržby za prodej řepky olejné v roce 2003 dosáhly výše 458 491 tis. Kč. Z těchto tržeb SZIF odvedl DPH ve výši 11 570 tis. Kč.

Cukrovka – cukr

Nařízením vlády ČR č. 51/2000 Sb., s účinností od 14. března 2000, které stanovilo opatření a podíl státu na tvorbě podmínek pro zajištění a udržení výroby cukrovky a cukru a stabilizaci trhu s cukrem. Toto nařízení bylo v platnosti pouze od 14. března 2000 do 12. března 2001. Od tohoto dne začala účinnost nálezu Ústavního soudu ČR č. 96/2001 Sb., ze dne 14. února 2001 ve věci návrhu na zrušení nařízení vlády ČR č. 51/2000 Sb., (zrušeno dnem vyhlášení ve Sbírce zákonů ČR).

S účinností od 30. března 2001 bylo uplatňováno nové nařízení vlády ČR č. 114/2001 Sb., o stanovení produkčních kvót cukru na kvótové roky 2001/02 – 2004/05, ve znění nařízení vlády ČR č. 296/2002 Sb., a nálezu Ústavního soudu ČR č. 499/2002 Sb., a nařízení vlády ČR č. 15/2003 Sb., a č. 97/2003 Sb., a č. 319/2003 Sb.

Pro rok 2003 byla stanovena minimální cena cukrovky na 980 Kč za 1 tunu čisté hmotnosti cukrovky při cukernatosti 16 % a minimální cena cukru uváděného na domácí trh ve výši 17,30 Kč/kg. Národní roční kvóta byla stanovena na 454 862 tun cukru na rok, individuální kvóta byla stanovena na 415 tis. tun cukru a rezerva byla stanovena na 39 862 tun cukru.

Poslední uvedené nařízení vlády ČR č. 319/2003 Sb., odstranilo duplicitu v minulých nařízeních a v Příloze č.7 k nařízení vlády ČR č. 114/2001 Sb., uvedlo nepřímé vývozy cukru v seznamu vyvážených výrobků, obsahujících cukr, případně vyvážené výrobky, u kterých je při jejich výrobě užit cukr (položka celního sazebníku, označení výrobku a jeho specifikace a obsah cukru ve výrobcích v procentech).

Agrární zahraniční obchod

Obrat agrárního zahraničního obchodu (AZO) bez rozlišení celních režimů se v roce 2003 meziročně zvýšil o 7 286,8 mil. Kč (6,4 %) v důsledku nárůstu vývozu o 3 041,8 mil. Kč (6,7 %) a dovozu o 4 245,0 mil. Kč (6,1 %). Výraznější nárůst hodnoty dovozu agrárního zboží se projevil na prohloubení pasivního salda bilance AZO o 1 203,2 mil. Kč (5,0 %), avšak stupeň krytí agrárního dovozu vývozem zaznamenal nárůst z 65,4 % na 65,7 %. Zvýšení pasiva bylo do značné míry ovlivněno mj. dlouhotrvajícím suchem, pokračujícím nepříznivým konjunkturním vývojem na nejvýznamnějších odběratelských trzích v důsledku ekonomické stagnace v zemích EU a následně poklesem poptávky. K nárůstu hodnoty českého agrárního vývozu přispěl do značné míry pokles kurzu koruny ve vztahu k rozhodujícím světovým měnám. Na druhé straně oslabení koruny nemělo významnější brzdící vliv na zvýšení dovozu a tím i na meziroční prohloubení pasiva bilance našeho agrárního zahraničního obchodu.

Uvedené meziroční změny se odrazily především ve výsledcích agrárního zahraničního obchodu v režimu volného oběhu zboží. Hodnota obratu AZO v rámci tohoto celního režimu se proti roku 2002 zvýšila o 6 062,6 mil. Kč (6,0 %), z toho hodnota vývozu o 2 229,8 mil. Kč (6,7 %) a hodnota dovozu o 3 832,8 mil. Kč (5,8 %) při snížení jejich podílu na celkové hodnotě agrárního vývozu a dovozu ze 78,6 % na 78,3 %, resp. z 94,3 % na 94,1 %. V důsledku většího nárůstu dovozu došlo k prohloubení záporné bilance AZO v režimu volného oběhu zboží o 1 603,0 mil. Kč (5,4 %). Přesto stupeň krytí tohoto dovozu vývozem vzrostl z 54,5 % na 54,7 %.

Základní charakteristika celkového a agrárního zahraničního obchodu (AZO) v letech 2002 a 2003

Ukazatel	2002 (mil. Kč)	2003 (mil. Kč)	Index (%) 2003/2002
Zahraniční obchod ČR celkem ¹⁾			
Obrat	2 580 531	2 813 012	109,0
Vývoz	1 254 860	1 371 810	109,3
Dovoz	1 325 671	1 441 202	108,7
Balance	-70 811	-69 392	98,0
Agrární zahraniční obchod ²⁾			
Obrat celkem	114 176,7	121 463,5	106,4
- z toho: v režimu volného oběhu zboží	100 602,5	106 665,1	106,0
v ostatních celních režimech	13 574,2	14 798,4	109,0
Vývoz celkem	45 131,0	48 172,8	106,7
- z toho: v režimu volného oběhu zboží	35 479,8	37 709,6	106,3
v ostatních celních režimech	9 651,2	10 463,2	108,4
Dovoz celkem	69 045,7	73 290,7	106,1
- z toho: v režimu volného oběhu zboží	65 122,7	68 955,5	105,8
v ostatních celních režimech	3 923,0	4 335,2	110,5
Balance	-23 914,7	-25 118,0	105,0
- z toho: v režimu volného oběhu zboží	-29 642,9	-31 245,9	105,4
v ostatních celních režimech	5 728,2	6 127,9	107,0
Podílové ukazatele			
Podíl obratu AZO na celkovém obratu (%)	4,42	4,32	97,7
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu (%)	3,60	3,51	97,5
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu (%)	5,21	5,09	97,7
Podíl balance AZO na obch. bilanci celkem (%)	33,77	36,20	107,2

Pramen: GR cel (údaje k 5. 3. 2004)

Poznámky: 1) Bez rozlišení celních režimů, 2) Kapitoly 01 až 24 celního sazebníku

Hodnota obratu agrárního zahraničního obchodu v ostatních celních režimech meziročně vzrostla o 1 224,2 mil. Kč (9,0 %), z toho hodnota vývozu o 812,0 mil. Kč (8,4 %) a hodnota dovozu o 412,2 mil. Kč (10,5 %) při paralelním nárůstu jejich participace na celkovém agrárním exportu a importu agrárního zboží z 21,4 % na 21,7 %, resp. z 5,7 % na 5,9 %. Aktivní saldo bilance tohoto obchodu se přitom zvýšilo o 399,7 mil. Kč (7,0 %). Lze tedy konstatovat, že základní příčinou zhoršení celkové bilance agrárního zahraničního obchodu je výraznější meziroční nárůst dovozu než vývozu v rámci režimu volného oběhu zboží. Uvedené změny se projevily téměř ve všech hlavních teritoriálních relacích. Agrární vývoz bez rozlišení celních režimů do zemí CEFTA (Středoevropská dohoda v oblasti volného obchodu) se zvýšil v roce 2003 meziročně o 1 106,8 mil. Kč (5,8 %), vývoz do zemí EU o 941,8 mil. Kč (5,3 %), do SNS (Společenství nezávislých států) o 418,5 mil. Kč (28,9 %), do OSVTE (ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou) o 110,2 mil. Kč (8,4 %) a do rozvojových zemí o 100,6 mil. Kč (2,7 %).

Meziroční změny agrárního dovozu bez rozlišení celních režimů v rozhodujících teritoriálních relacích nebyly významné. Dovoz ze zemí EU vzrostl o 1 761,9 mil. Kč (4,9 %), ze zemí CEFTA o 1 557,0 mil. Kč (9,8 %), dovoz z rozvojových zemí o 1 087,6 mil. Kč (9,6 %) a dovoz ze SNS o 84,2 mil. Kč (30,2 %). Naproti tomu u dovozu z OSVTE byl zaznamenán meziroční pokles o 423,0 mil. Kč (9,5 %). Pasivní saldo bilance AZO s EU vzrostlo proti roku 2002 o 820,1 mil. Kč (4,5 %), s RZ (rozvojové země) o 987,0 mil. Kč (12,9 %), zatímco obchodní schodek s OSVTE se snížil o 533,1 mil. Kč (16,8 %). V rámci obchodu se zeměmi CEFTA došlo k poklesu aktiva o 450,2 mil. Kč (13,4 %) a u obchodu se SNS naopak k jeho zvýšení o 334,3 mil. Kč (28,6 %). Zvlášť znepokojující je přitom výrazné meziroční snížení našeho aktivního salda bilance AZO se Slovenskem o 1 050,0 mil. Kč (o 23,9 %) v důsledku poklesu vývozu o 361,7 mil. Kč (3,1 %) a zvýšení dovozu o 688,2 mil. Kč (9,3 %).

V rámci teritoriální struktury českého agrárního zahraničního obchodu v roce 2003 rozhodujícími destinacemi vývozu a dovozu zemědělských a potravinářských výrobků byly nadále země CEFTA a EU. Jejich podíl na celkové hodnotě exportu tohoto zboží bez rozlišení celních režimů však poklesl v roce 2003 meziročně z 42,6 % na 42,2 %, resp. z 39,7 % na 39,1 %. Podílové zastoupení zemí EU na celkovém českém agrárním dovozu za toto období rovněž zaznamenalo pokles z 52,5 % na 51,9 %. Naproti tomu participace států CEFTA a RZ na celkovém českém dovozu agrárního zboží se v roce 2003 meziročně zvýšila z 23,0 % na 23,8 %, resp. z 16,5 % na 17,0 %.

Komoditní struktura agrárního zahraničního obchodu se v roce 2003 změnila jen nepatrně. Na straně vývozu dominují nadále výrobky zařazené do kapitoly 04 CN „Mléko a mléčné výrobky, ptačí vejce a med“, podílející se na celkové hodnotě aktivního AZO bez rozlišení celních režimů 12,9 % (12,2 % v roce 2002), dále komodity kapitoly 22 CN „Nápoje, lihové tekutiny a ocet“ (11,5 %, resp. 12,9 %), kapitoly 21 CN „Různé potravinové přípravky“, tj. potravinářské speciality a polotovary (11,3 %, resp. 9,1 %), kapitoly 17 CN „Cukr a cukrovinky“ (6,7 %, resp. 7,3 %) a kapitoly 12 CN „Olejnata semena a plody“ (5,5 %, resp. 9,4 %). Dalšími podílově významnými vývozními zbožovými agregacemi českého agrárního vývozu byly v roce 2003 výrobky kapitoly 10 CN „Obilí“ a 19 CN „Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo“, jejichž participace na celkové hodnotě vývozu v roce 2003 se meziročně zvýšila z 1,8 % na 7,1 %, resp. z 4,9 % na 5,3 %. Podíl uvedených sedmi skupin zboží na celkové hodnotě agrárního vývozu v roce 2003 vzrostl proti roku 2002 z 57,6 % na 60,3 %.

V komoditní struktuře dovozu zemědělských a potravinářských výrobků zůstaly v roce 2003 rozhodujícími dovozními zbožovými agregacemi kapitoly: CN 08 „Ovoce a ořechy“ s 11,1 % podílem na hodnotě celkového agrárního dovozu (11,5 % v roce 2002), CN 19 „Různé potravinové výrobky“ (10,3 %, resp. 9,9 %), CN 23 „Zbytky a odpady potravinářského průmyslu, krmiva“ (8,0 %, resp. 10,3 %), CN 06 „Zelenina, rostl. kořeny a hlízy“ (7,3 %, resp. 7,7 %), CN 19 „Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo“ (6,3 %, resp. 6,7 %), CN 19 „Nápoje, lihové tekutiny a ocet“ (5,9 %, resp. 6,4 %) a CN 20 „Přípravky ze zeleniny, ovoce a ořechů“ (5,5 %, resp. 5,1 %). Těchto sedm komoditních agregací v roce 2003 představovalo 54,4 % celkové hodnoty českého agrárního dovozu (57,6 % v roce 2002).

Podpurná a dotační politika MZe

I v roce 2003 poskytovalo Ministerstvo zemědělství finanční prostředky ze své rozpočtové kapitoly na podporu zemědělství, lesnictví a vodního hospodářství. Podpora zemědělství byla uskutečňována především na základě zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, příslušných nařízeních vlády a „Zásad“ MZe.

Přehled finančních prostředků z rozpočtové kapitoly MZe na podporu agrokomplexu v roce 2003

Ukazatel	Rozpočet pro rok 2003		Skutečnost roku 2003	Čerpání na upravený rozpočet
	Schválený (mil. Kč)	Upravený (mil. Kč)	(mil. Kč)	(v %)
Podpory podle „Zásad“ ¹⁾	2 310	2 405	2 385	99,2
NV č. 505/2000 Sb. ²⁾	2 740	2 808	2 807	99,9
Dotace SAPARD ³⁾	500	500	453	90,6
PGRLF ⁴⁾	1 050	730	720	98,6
Povodně ⁵⁾	0	74	74	100,0
Dotace na zmírnění škod – zaorávky ⁶⁾	0	1 395	1 399	100,3
Vinařský fond ⁷⁾	60	60	60	100,0
Majetková újma ⁸⁾	35	35	28	80,0
Podpora agrokomplexu celkem ⁹⁾	6 695	8 007	7 926	99,0

Pramen: MZe

Poznámky:

- 1) Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování finančních podpor formou dotací na základě podpurných programů stanovených podle § 2 odst. 1 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, pro rok 2003
- 2) Nařízení vlády č. 505/2000 Sb., kterým se stanoví podpurné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny, programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí, a kritéria pro jejich posuzování, ve znění NV č. 500/2001 Sb.
- 3) Finanční prostředky určené na spolufinancování programů SAPARD
- 4) Prostředky převedené na Podpurný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.
- 5) Podpory poskytované podle Usnesení vlády ČR ze dne 14. října 2002 č. 1018, o použití prostředků Pozemkového fondu ČR a kapitoly 329 MZe na zmírnění škod způsobených povodní v roce 2002 a v souladu s § 7 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- 6) Dotace poskytované podle Pravidel pro podávání žádostí a uvolňování finančních prostředků podle § 15 odst. 2 písm. x) na zmírnění škod vzniklých v důsledku nepříznivých povětrnostních podmínek (zaorávky, škody na chmelnicích a šolkách), č.j. 29708/03-1000
- 7) Návrh finanční výpomocí Vinařskému fondu podle zákona č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství, a o změně některých souvisejících předpisů
- 8) Prostředky na majetkovou újmu poskytované podle § 16 odst. 2 zákona č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči
- 9) Bez finančních prostředků na podporu odbahnění rybníků, biodiverzitu, vědu a výzkum a tzv. ostatní výdaje (kontrola ekologického zemědělství, propagace a servisní činnosti)

Podpůrné programy podle „Zásad“

Podpůrné programy pro zemědělství podle „Zásad“ ¹⁾ MZe v roce 2003

Program	Název programu	Podpory 2002 (mil. Kč)	Podpory 2003 (mil. Kč)	Index 03/02 (v %)
1.	C. Obnova chmelnic , ovocných sadů a prostorových izolátů révy vinné, chmele a ovocných druhů	289	146	50,5
	H. Zazvěření oblastí postižených záplavami	x	7	x
	I. Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích a vinicích	25	23	92,0
	J. Podpora využívání bioetanolu jako alternativního paliva	x	1	x
	L. Chov krav BTM ²⁾ , chov ovcí a koz	648	605	93,4
	Q. Podpora odbytu skotu	50	46	92,0
	R. Podpora restrukturalizace vinic	x	45	x
	S. Podpora komplexní sklizně máku setého	x	1	x
2.	A. Podpora zlepšování a udržení genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat	195	203	104,1
	B. Udržování genetického potenciálu osiv a sadby	193	167	86,5
	C. Podpora zlepšování zdravotního stavu polních plodin	284	285	100,3
3.	Podpora ozdravování polních a speciálních plodin	50	80	160,0
5.	Podpora NH Kladruhy n. L., ZH Písek a ZH Tlumačov	50	60	120,0
6.	Podpora genetických zdrojů ³⁾	33	35	106,0
7.	Podpora mladých začínajících zemědělců	98	106	108,2
8.	Nákazový fond a dotace zemědělského pojištění	99	61	61,6
9.	Poradenství a vzdělávání	54	45	83,3
10.	A., B. Podpora činnosti odbytových organizací výrobců	36	38	105,5
	D. Podpora evropské integrace nevládních organizací	6	9	150,0
13.	A. Podpora zavádění systémů řízení jakosti a systému environmentálního managementu podle norem ISO	3	8	266,7
	B. Podpora zvyšování funkčnosti a účinnosti systému kritických bodů (HACCP)	261	342	131,0
15.	Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků	x	72	x
Celkem podpůrné programy podle „Zásad“		2 374	2 385	100,5

Pramen: MZe

Poznámky:

1) Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování finančních podpor formou dotací na základě podpůrných programů stanovených podle § 2 odst. 1 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství

2) Bez tržní produkce mléka

3) Bez částky převedené prostřednictvím rozpočtových opatření příspěvkovým organizacím ve výši cca 25 mil. Kč (biodiverzita)

x = podpůrný program nebyl v příslušném roce vyhlášen

Podpůrný program (PP) 1.C. Obnova vinic, chmelnic, ovocných sadů, prostorových a technických izolátů

Účelem tohoto PP bylo podpořit zájem pěstitelů o nutnou obnovu trvalých kultur částečnou úhradou nákladů vynaložených v roce výsadby. K zabránění nežádoucího stárnutí trvalých porostů je zapotřebí každoročně vysadit přibližně 300 ha chmelnic a 1 000 ha ovocných sadů. V roce 2003 bylo s podporou 285 tis. Kč/ha obnoveno 117 ha chmelnic do nových konstrukcí a částkou 95 tis. Kč/ha bylo obnoveno 77 ha chmelnic do stávajících konstrukcí. Na obnovu chmelnic bylo vyplaceno 40,6 mil. Kč. Ovocných sadů se vysázelo v roce 2003 na výměře 1 120 ha a na tento účel bylo vyplaceno 103,5 mil. Kč. Sazbou 500 000 Kč/ha bylo podpořeno vysazení 3,62 ha prostorových izolátů, které byly podpořeny částkou 1,8 mil. Kč. Na tento podpůrný program bylo celkem čerpáno 145,9 mil. Kč.

Podpůrný program 1. H. Zazvěření oblastí postižených záplavami

Cílem tohoto podpůrného programu byla záchrana genofondu zvěře, jako náhrada za zničené populace v oblastech postižených záplavami v roce 2002. Podpora činila 2 500 Kč/ks. V rámci této podpory bylo vypuštěno do přírody v postižených oblastech 2 800 zajíců polního a bylo vyplaceno 7 mil. Kč.

Podpůrný program 1.I. Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích a vinicích

Účelem tohoto PP bylo zvýšení kvality u ovoce, chmele a vinných hroznů a docílení stability výnosů. Nespornou výhodou tohoto systému zavlažování je také minimalizace spotřeby vody. Sazbou 26 540 Kč/ha bylo podpořeno vybudování kapkové závlahy na 166 ha vinic, 50 ha chmelnic a 634 ha ovocných sadů. Na tento program bylo čerpáno 22, 6 mil. Kč.

Podpůrný program 1.J. Podpora využívání bioetanolu jako alternativního paliva

Cílem tohoto programu byla podpora nepotravinářského využití zemědělské produkce. Dotace byla poskytována ve výši do 8 Kč/hl bezvodého kvasného lihu podnikatelům podnikajícím v zemědělské výrobě, kteří měli oprávnění k výrobě kvasného lihu dle zákona č. 61/1997 Sb. (zákon o lihu). Na tento PP bylo vyplaceno 1,4 mil. Kč.

Podpůrný program 1.L. Chov krav bez tržní produkce mléka (KBTPM), chov ovcí a koz

Účel podpůrného programu, tj. omezení poklesu produkce telat, byl splněn, protože v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 došlo k podpoře většího počtu telat o 10 783 ks, tj. o 13,5 %. Tento trend se pozitivně projevoval i v nabízeném počtu kvalitních zástavových býčků a to jak k vývozu, tak pro domácí zástav. Na trhu je v současné době k dostání kvalitní hovězí maso z produkce KBTPM. Obdobně ovcí bylo v minulém roce podpořeno v porovnání s rokem 2002 o 12 149 ks více, tj. o 19 %. Podpůrný program nejenže zajistil stabilizaci stavů ovcí, ale napomáhá jejich návratu především do znevýhodněných oblastí republiky a na tradiční místa jejich chovu. Koz bylo v minulém roce podpořeno v porovnání s rokem 2003 o 1 582 ks více, tj. nárůst o 49,2 %. Z dosažených výsledků je zřejmé, že podpora stabilizovala stavy koz a umožňuje navyšovat produkci jak mléka, tak kozích sýrů a nezanedbatelná je i produkce koziho masa.

V roce 2003 bylo v rámci tohoto programu schváleno 5 731 žádostí, na které bylo vyplaceno celkem 605,4 mil. Kč.

Podpůrný program 1.Q. Podpora odbytu skotu

Účelem tohoto podpůrného programu bylo zajištění rovnovážného stavu telat – býčků a mladého jatečného skotu ve vztahu k potřebě zástavového skotu pro výkrm.

Také účel tohoto podpůrného programu byl splněn, protože z výkrmu skotu byli částečně vyřazeni býčci od matek plemene H (Holštýn) a R (Red Holštýn) s podílem krve 50 % včetně a vyšším, rovněž býci do stáří 24 měsíců od matek plemene C (Český strakatý) s podílem krve 50 % včetně a vyšším. Tímto opatřením byl již v roce 2002 částečně omezen převis v nabídce jatečného skotu, protože býci byli dodáváni v nižším stáří a v nižších jatečných hmotnostech. Vyřazením části býčků od matek H a R je řešena nabídka jatečného skotu v letech 2004 a 2005. V rámci tohoto PP bylo v roce 2003 schváleno 611 žádostí, na které bylo vyplaceno 46,4 mil. Kč.

Podpůrný program 1.R. Podpora restrukturalizace vinic

Cílem tohoto podpůrného programu bylo podpořit restrukturalizaci vinic, respektive nezbytné zlepšení odrůdové skladby vinic. V rámci tohoto programu bylo v roce 2003 se státní podporou 158 490 Kč/ha vysázeno 286 ha vinic. Účel tohoto programu byl splněn vzhledem k tomu, že byly vysázeny vinice s perspektivní odrůdovou sazbou. Na tento program bylo čerpáno 45,3 mil. Kč.

Podpůrný program 1.S. Podpora komplexní sklizně máku setého

Účelem tohoto programu bylo zajistit bezpečnou sklizeň máku s ohledem na možnost zneužití této komodity na výrobu omamných a psychotropních látek. Žadatel o dotaci musel doložit způsob využití sklizené makoviny. Podpora byla ve výši do 100 Kč/ha a v rámci tohoto programu bylo 163 žadatelům vyplaceno 0,984 mil. Kč

Podpůrný program 2.A. Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat

Smyslem tohoto PP bylo na základě zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů a vyhlášek MZe ČR, kterými se provádějí některá ustanovení zákona č. 166/1999 Sb., zabezpečit udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat. Na tento PP bylo čerpáno 202, 5 mil. Kč.

Podpůrný program 2.B. Udržování genetického potenciálu osiv a sadby

Cílem tohoto podpůrného programu bylo podpořit šlechtění odrůd vhodných do klimatických podmínek České republiky a podpora dostupnosti kvalitních odrůd osiv a sadby. Příjemcem této dotace byly šlechtitelské firmy a šlechtitelé. V roce 2003 dokončilo registrační proces u Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (ÚKZÚZ) 16 odrůd polních plodin, 24 odrůd zelenin a 10 odrůd ovocných druhů vyšlechtěných v ČR se státní podporou. Celkem bylo na tento PP čerpáno 167,2 mil. Kč.

Podpůrný program 2.C. Zlepšování zdravotního stavu polních plodin

Účelem tohoto programu bylo zajistit kvalitní produkci z ploch založených zdravým osivem kontrolovaném v laboratořích ÚKZÚZ. Uznáním osivem bylo v roce 2003 zaseto 487 tis. ha pšenice, 306 tis. ha ječmene, 29 tis. ha žita, 263 tis. ha řepky a 4 tis. ha sóji. Celkem bylo čerpáno z tohoto dotačního programu 285,2 mil. Kč, což bylo zhruba na stejné úrovni, jako v roce 2002.

Podpůrný program 3. Ozdravování polních a speciálních plodin

Cílem tohoto programu bylo zvýšení kvality rostlinné produkce cestou náhrady pesticidů biologickou ochranou a prevence šíření karanténních virových a bakteriálních chorob. Program se dělil na tyto podprogramy:

3.a.) Biologická ochrana jako náhrada chemické ochrany rostlin

3.b.) Podpora prostorových a technických izolátů množitelského materiálu ovocných plodin, révy vinné a chmele se zaměřením na ochranu proti šíření hospodářsky závažných virových chorob

3.c.) Podpora testování množitelského materiálu s využitím imunoenzymatických metod

3.d.) Podpora ozdravení šlechtitelského materiálu odrůd brambor vyšlechtěných v ČR

3.e.) Podpora šlechtění odrůd s vyšší odolností proti škodlivým biotickým a abiotickým činitelům

3.f.) Podpora používání certifikované sadby brambor na produkčních plochách u pěstitelů hospodařících v uzavřené sadbové oblasti

Na podpůrný program 3. bylo podáno celkem 560 žádostí o dotaci v celkové výši 84,5 mil. Kč. Bylo schváleno 551 žádostí a celkem vyplacena částka ve výši 79,8 mil. Kč.

Podpůrný program 5. Podpora Národnímu hřebčínu Kladruby nad Labem, státní podnik, Zemskému hřebčinci Písek, státní podnik a Zemskému hřebčinci Tlumačov, státní podnik

Účelem této podpory bylo zachování chovu starokladrubského koně v Národním hřebčínu (NH) Kladruby nad Labem, s.p., a na zajištění plnění úkolů státní péče o rozvoj plemenářství v chovu koní ČR v Zemském hřebčinci (ZH) Písek, s.p. a v Zemském hřebčinci Tlumačov, s.p. Podpora NH Kladruby nad Labem činila 45 mil. Kč, ZH Písek a ZH Tlumačov obdržely podporu každý ve výši 7,5 mil. Kč. Celková vyplacená částka na tento podpůrný program činila 60 mil. Kč.

Podpůrný program 6. Genetické zdroje

Ochrana genetických zdrojů pro výživu a zemědělství zahrnovala tyto tři samostatné podprogramy:

1. Národní program uchování a využití genetických zdrojů hospodářských a užitkových zvířat, ryb a včel,

2. Národní program konzervace a využití genetických zdrojů rostlin,

3. Národní program konzervace a využití genofondu mikroorganismů a drobných organismů hospodářského významu.

Tímto programem byly plněny závazky MZe vyplývající z mezinárodní Dohody o biologické rozmanitosti, která se stala součástí legislativy České republiky, jako sdělení MZV č. 134/1999 Sb., a závazky vyplývající z členství ČR ve FAO. Na podporu genetických zdrojů bylo vyplaceno 34,6 mil. Kč (v rámci rozpočtových opatření bylo čerpáno dalších 25,4 mil. Kč vyjmenovanými příspěvkovými organizacemi).

Podpůrný program 7. Podpora mladých začínajících zemědělců

Účelem tohoto PP byla podpora rozvoje drobného a středního podnikání v zemědělství prostřednictvím podpory mladých začínajících zemědělců. Výše dotace byla ve výši 37 % prokázaných nákladů (výdajů) na pořízení investice. Předmětem této podpory bylo pořízení, rozšíření a modernizace farem. Podpora se týkala i nákupu, či pořízení budov a staveb, strojů, zařízení a základního stáda hospodářských zvířat sloužících k provozování zemědělské prvovýroby. V roce 2003 čerpalo dotaci na tento podpůrný program celkem 228 žadatelů v celkové výši 106,2 mil. Kč.

Podpůrný program 8. Nákazový fond a dotace zemědělského pojištění

Cílem tohoto podpůrného programu byla podpora vybraných činností zaměřených proti rozšiřování nebezpečných nálezů hospodářských zvířat. V rámci tohoto programu se jednalo o částečnou úhradu nákladů spojených s laboratorní diagnostikou paratuberkulózy skotu, na pojištění plodin pro případ živelné pohromy a pro případ výskytu nálezů hospodářských zvířat. Dále se tento program týkal částečné úhrady nákladů spojených s neškodným odstraňováním kadáverů, masokostních mouček a kafilérních tuků z kadáverů. Objem finančních prostředků neumožňoval v roce 2003 vyplácení finančních prostředků na zemědělské pojištění. V rámci podpůrného programu 8. bylo čerpáno celkem 61,3 mil. Kč.

Podpůrný program 9. Poradenství a vzdělávání

Účelem programu bylo podpořit organizační, ekonomické a odborné poradenství pro zemědělství a podpora školních závodů. Finanční prostředky na jednotlivé podprogramy byly rozděleny následovně:

9.A. Speciální poradenství pro rostlinnou a živočišnou výrobu - 24,8 mil. Kč

9.E. Školní závody - 15 mil. Kč

9. F. Podpora poradenství v zemědělství – 5 mil. Kč

U speciálního poradenství byla podpora zaměřena na pořádání seminářů a školení pro zemědělskou veřejnost, vydávání publikací a pořádání výstav. V rámci podprogramu zaměřeného na školní závody byly podpořeny subjekty, které vytvořily podmínky pro odborné vzdělávání v zemědělských, potravinářských a lesnických oborech. Podpora poradenství v zemědělství byla zaměřena na přípravu zemědělských podnikatelů na zapojení do evropských podpůrných programů. Na podpůrný program 9. bylo vynaloženo celkem 44,8 mil. Kč.

Podpůrné programy 10.A. a 10.B. Podpora vzniku a činnosti odbytových organizací výrobců

Tento podpůrný program byl zaměřen na zajištění konkurenceschopnosti českého zemědělství na evropském a světovém trhu prostřednictvím odbytových organizací výrobců a v roce 2003 byl členěn na tyto dva podprogramy:

10.A. Podpora činnosti odbytových organizací výrobců v prvních třech letech činnosti

10.B. Podpora činnosti odbytových organizací výrobců v dalších letech činnosti

Na tyto dva podprogramy bylo čerpáno celkem 38,1 mil. Kč a bylo podpořeno 21 odbytových organizací výrobců.

Podpůrný program 10.D. Podpora evropské integrace nevládních organizací

Cílem PP 10.D. bylo začlenění agrárně – potravinářského sektoru do evropských nevládních struktur v návaznosti na Koncepci resortní politiky MZe a Programu přípravy vstupu ČR do Evropské unie. Podpora byla poskytnuta šesti českým nevládním stavovským agrárním organizacím. Na tento podpůrný program bylo čerpáno 8,9 mil. Kč.

Podpůrný program 13.A. Podpora zavádění systémů řízení jakosti a systému environmentálního managementu podle norem ISO

Účelem tohoto programu bylo usnadnění přístupu českých potravinářských podniků na evropský trh získáním mezinárodně uznávaných certifikátů řízení jakosti a environmentálního managementu ISO 9000, ISO 14 000 a zavedení systému EMAS, popř. obnovení nebo reakreditace na vyšší stupeň. Na tento podpůrný program bylo čerpáno 8,3 mil. Kč.

Podpůrný program 13.B. Podpora zvyšování funkčnosti a účinnosti systému kritických bodů (HACCP)

Tento podpůrný program byl zaměřen na zvyšování úrovně zdravotní nezávadnosti potravin a hygieny provozů potravinářských podniků podporou na provedení potřebných technických opatření v návaznosti na zpracovaný systém kritických bodů (HACCP). Na tento PP bylo vyplaceno 341,6 mil. Kč.

Podpůrný program 15. Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků

Cílem tohoto programu byla částečná kompenzace újmy rybářským subjektům vzniklé zajišťováním vodohospodářských a celospolečenských funkcí rybníků (akumulace vody v krajině, rekreační a sportovní účely, zlepšování jakosti povrchových vod, apod.). V rámci tohoto programu bylo vyplaceno 71, 6 mil. Kč.

Podpůrné programy podle NV č. 505/2000 Sb.

Na základě § 2 odst. 3 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, poskytoval stát dotace, případně vyrovnávací příspěvky při plnění kritérií stanovených nařízením vlády č. 505/2000 Sb., ve znění nařízení vlády č. 500/2001 Sb., (dále jen „nařízení vlády“) fyzickým nebo právnickým osobám.

Následující tabulka poskytuje podrobnější přehled o poskytnutých podporách dle výše uvedeného nařízení vlády.

Podpora zemědělství

Programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí

Na základě § 8 nařízení vlády č. 505/2000 Sb. (dále jen „nařízení vlády“) poskytoval stát vyrovnávací příspěvek na program pomoci k podpoře méně příznivých oblastí. Vyrovnávací příspěvek se poskytoval na 1 ha obhospodařovaných travních porostů na zemědělských pozemcích s výjimkou chmelnic, vinic, zahrad a ovocných sadů. Cílem tohoto programu bylo udržení kulturní venkovské krajiny středoevropského charakteru a jejího osídlení (včetně zachování pracovních míst) v méně příznivých oblastech a částečná kompenzace ztráty zemědělským subjektům hospodařícím v těchto oblastech. Na tyto programy bylo v roce 2003 čerpáno 1 507 483 tis. Kč a podpora se týkala cca 762 tis. hektarů.

Programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství

Na základě § 12 nařízení vlády se jednalo o agroenvironmentální programy, které byly zaměřeny především na tyto účely:

Zatravnění

Cílem tohoto programu bylo snížení výměry orné půdy a podpora restrukturalizace zemědělství v méně příznivých oblastech. Na rozdíl od roku 2002, kdy došlo vlivem nepříznivých povětrnostních podmínek k výraznému poklesu

Podpůrné programy podle nařízení vlády č. 505/2000 Sb.¹⁾ v roce 2003

NV 505/2000 Sb.		Podpory (v mil. Kč)	
Zemědělství		2653,5	
Podpora včelařství		71,5	
Zalesňování zemědělských pozemků		81,7	
Celkem NV č. 505/2000 Sb.		2806,7	
Zemědělství			
Paragraf NV	Vymezení předmětu podpory	Podpory (v tis. Kč)	Rozsah (v ha)
§ 8 – Programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí			
8.1.a.	Horské oblasti 1. typu	646 567	272 934
8.1.b.	Horské oblasti 2. typu	114 876	53 454
8.1.c.	Ostatní méně příznivé oblasti 1. typu	110 182	53 439
8.1.d.	Ostatní méně příznivé oblasti 2. typu	364 850	192 902
8.1.e.	Ostatní méně příznivé oblasti 3. typu	213 449	127178
8.1.f.	Ostatní méně příznivé oblasti 4. typu	44 969	49 635
8.1.g.	Oblasti se specifickými omezeními 1. typu	79	103
8.1.h.	Oblasti se specifickými omezeními 2. typu	3 602	3 921
8.2.a.	1. zóna národního parku a CHKO ²⁾	2 265	1 313
8.2.b.	2. zóna národního parku a CHKO	4 790	3 750
8.2.c.	3. zóna národního parku a CHKO	1 854	3 212
Celkem § 8		1 507 483	761 841
§ 12 – Programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství			
12a)1.1.	Zatravnění zemědělských pozemků bez zaměření	8 810	1 648
12a)1.2.	Zatravnění zemědělských pozemků se zaměřením	4 949	608
12a)2.1.	Údržba TTP ³⁾ pastevním chovem hospodář. zvířat	222 971	208 404
12a)2.2.	Údržba TTP – ekologické zemědělství	74 236	67 748
12a)2.3.	Údržba TTP pastevním chovem hospodář. zvířat	271 096	161 619
12a)2.4.	Údržba TTP – ekologické zemědělství	180 265	106 138
12a)2.5.	Technické nebo organizační zajištění pastvy	141 599	359 859
12a)3.1.	Ekologické hospodaření – sady, vinice chmelnice	1 735	496
12a)3.2.	Ekologické hospodaření – orná půda	31 429	15 900
12a)3.3.	Ekologické hospodaření – pěstování zeleniny na o. p.	223	64
12a)3.4.	Obhospodařování TTP	197 424	198 041
12b)1.	Vápnění	9 132	36 388
12b)2.	Založení prvků ÚSES ⁴⁾	1 360	15
12c)2.1.	RRD ⁵⁾ – založení reprodukčního porostu	114	x
12c)2.2.	RRD – oplocenky	52	x
12c)2.3.	RRD – ochrana proti zvěři	14	3
12c)2.4.	RRD – topol, vrba (první výsadba)	459	x
12c)2.5.	RRD – jiné dřeviny	51	x
12c)2.6.	RRD – topol, vrba	28	x
12c)2.7.	RRD – ochrana produkčních porostů	85	25
Celkem § 12		1 146 032	1 156 956
Celkem zemědělství		2 653 515	1 918 797

Pramen: MZe

Poznámky:

1) Nařízení vlády ČR č. 505/2000 Sb., kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny, programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí a kritéria pro jejich posuzování, ve znění NV 500/2001 Sb.

2) Chráněná krajinná oblast

3) Trvalé travní porosty

4) Územní systém ekologické stability

5) Rychle rostoucí dřeviny

x = údaje o výměře nejsou k dispozici

dotací na zatravnění, se podpory na tento účel v roce 2003 opět zvýšily. Ze strany zemědělských podniků byl o tuto podporu zájem, problémem zůstává postoj některých vlastníků půdy, kteří nechťejí nájemcům vydat souhlas k zatravnění. Na tyto účely bylo vyplaceno 13 759 tis. Kč a bylo zatravněno 2256 ha o. p.

Údržba travních porostů pastevním chovem hospodářských zvířat

Cílem programu bylo podpořit chov ovcí a skotu v oblastech, které vzhledem ke svým přírodním podmínkám nejsou vhodné pro intenzivní zemědělskou výrobu. Výsledkem tohoto programu bylo snížení nákladů na nákup krmiva pro hospodářská zvířata, kdy základní krmná dávka byla zajišťována pastvou. Současně tato podpora přispívala k udržování krajiny v kulturním stavu. V rámci této podpory bylo vyplaceno 890 167 tis. Kč.

Ekologické hospodaření

Cílem tohoto programu bylo zajistit produkci ekologických potravin a tvorbu krajiny bez ekologické zátěže a welfare (pohodu) chovaných zvířat. Zásady ekologického hospodaření byly realizovány v roce 2003 na více jak 5 % zemědělské půdy. Ekologické hospodaření bylo podpořeno částkou 230 811 tis. Kč.

Vápnění

Cílem tohoto programu bylo zmírnění trendu zvyšování půdní kyselosti ve snaze přispět k udržování půdní úrodnosti a zlepšení životního prostředí. Tohoto cíle bylo dosahováno především podporou vápnění. Podpora se poskytovala na vápnění zemědělských pozemků s ornou půdou s půdní reakcí do 5,5 pH. Na tuto činnost byla v roce 2003 vynaložena částka ve výši 9 132 tis. Kč.

Založení prvků územních systémů ekologické stability (ÚSES) krajiny

ÚSES představuje klidové koridory, které zachovávají floru a faunu v původním prostředí, jako součást kulturní stře-doevropské krajiny, které snižují nepříznivé vlivy člověka na krajinu. Problém většího rozšíření ÚSES spočíval v pomalém postupu pozemkových úprav, které byly nutnou podmínkou pro poskytnutí dotace. V roce 2003 bylo na tyto účely vynaloženo 1 360 tis. Kč.

Změna struktury zemědělské výroby založením porostů rychle rostoucích dřevin určených pro energetické využití

Cílem tohoto programu bylo snížení zornění zemědělských půd, využití pozemků, které nejsou vhodné pro rentabilní produkci potravin a výroba energie z obnovitelných zdrojů. V roce 2003 bylo na tyto účely vynaloženo 803 tis. Kč.

Na podporu mimoprodukčních funkcí zemědělství bylo vynaloženo 1 146 032 tis. Kč. Celková podpora zemědělství na základě NV č. 505/2000 Sb.(§ 8 a § 12) dosáhla výše 2 653 515 tis. Kč a bylo podpořeno cca 1 919 tis. ha.

Podpora včelařství

Účelem této podpory bylo udržení a rozvoj chovu včel jako prostředku k opylení kulturních i planě rostoucích rostlin v krajině. Podpora se poskytovala chovatelům včel prostřednictvím zájmové organizace Svazu včelařů ČR. Finanční limit na tento dotační titul byl ve výši zhruba 80 mil. Kč. Přes tuto podporu však dochází k postupnému poklesu počtu chovaných včelstev, neboť celkový stav v chovu včelstev je ovlivněn ekonomickou situací v chovu a do jisté míry je i výsledkem „generačního problému“ chovatelů včel. V roce 2003 se na tento účel vyčerpalo 71,5 mil. Kč.

Podpora zalesňování zemědělských pozemků

Cílem této podpory bylo uvedení do klidu těch zemědělských pozemků, které nejsou vhodné pro zemědělskou výrobu. V ČR se stále ještě setkáváme se zemědělskými pozemky, které leží ladem. Dotace byly opět poskytovány i na opakované zalesnění, ochranu a oplocování mladých lesních porostů na bývalých zemědělských pozemcích, které byly v minulých letech poprvé zalesněny.

V roce 2003 bylo na tuto podporu podáno 2 117 žádostí, ovšem ne všichni žadatelé splňovali stanovené podmínky. Celková podpora na tento dotační titul dosáhla částku ve výši 81,7 mil. Kč a bylo zalesněno cca 940 ha.

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond

Podpory prostřednictvím Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu, a. s. (PGRLF) byly v roce 2003 poskytovány na základě následujících programů:

Provoz - program krátkodobé podpory řešení sezónních výkyvů financování provozních výdajů

Investice - program podpory podnikání zaměřený na realizaci zejména dlouhodobých investičních záměrů s ohledem na restrukturalizaci a zvýšení efektivnosti zemědělských a zpracovatelských subjektů s jednotlivými podprogramy:

Zemědělec (cílem podprogramu bylo zejména vytvořit předpoklady pro rozvoj perspektivních zemědělců-prvovýrobců a usnadnit investiční obnovu lesa)

Zpracovatel (cílem podprogramu bylo podpořit rozvoj konkurenceschopných zpracovatelských organizací)

Odbytová organizace (cílem podprogramu bylo podpořit vybudování a rozvoj obytných organizací)

Hygiena (cílem podprogramu bylo zajištění veterinárních a hygienických podmínek provozů, zpracovávajících živočišné a rostlinné produkty tak, aby tyto provozny odpovídaly příslušným hygienickým a veterinárním předpisům ČR i EU)

Mláďi - program podpory mladých podnikatelů na rodinných farmách

Export – program podpory exportu vybraných zemědělských a potravinářských komodit (v roce 2003 nebyla stanovena podpora žádné komodity) – ukončen k 31.12.2003

V předešlé tabulce je uveden přehled schváleného počtu žádostí, výše zprostředkovaného úvěru, poskytnutých garancí a poskytnutých a vyplacených dotací v roce 2003. Tyto údaje za rok 2003 jsou získány rozdílem stavů k 31. 12. 2003 a 31. 12. 2002.

Přehled o úhradách ze záruky v roce 2003

Programy	Počet žádostí	Celková garance (tis. Kč)	Úhrady ze záruky	
			Uhrazeno (tis. Kč)	Vráceno (tis. Kč)
Investice	0	0	0	-20
Lesy	1	2 380	1 560	-104
Provoz	5	11 800	11 800	-6 482
Služby	4	33 196	8 094	-15 814
TOZ ¹⁾	3	1 676	8 505	-8 186
Zemědělec	23	168 941	100 604	-55 607
Celkem	36	217 993	130 563	-86 213

Pramen: PGRLF, a.s.

Poznámka: 1) Trvale se obracející zásoby

Výsledky PGRLF, a.s. v roce 2003

Typ organizace	Počet žádostí	Z toho schváleno	Výše zprostř. úvěru (tis. Kč)	Poskytnuté garance (tis. Kč)	Poskytnuté dotace (tis. Kč)	Vyplaceno z poskytnutých dotací (tis. Kč)
SHR	555	519	885 120	140 297	-14 182	-142 177
s.r.o.	325	306	1 022 206	278 122	5 727	66 139
a.s.	529	519	2 626 926	791 184	175 076	306 217
ZD	375	363	1 500 976	491 595	57 459	210 546
ostatní	18	16	53 225	12 341	7 198	12 711
ČR celkem	1 802	1 723	6 088 453	1 713 539	231 278	453 436
Typ programu						
Provoz	791	777	3 070 002	1 312 187	142 309	97 574
Investice	1 011	947	3 045 161	401 352	123 904	468 942
Export	0	0	0	0	736	-9 643
Lesy	0	-1	-26 710	0	-4 215	-2 978
Služby	0	0	0	0	-31 456	-100 459
Restituent	0	0	0	0	0	0
Nabyvatel	0	0	0	0	0	0
TOZ	0	0	0	0	0	0
Krmné obilí	0	0	0	0	0	0
Krajina ¹⁾	0	0	0	0	0	0
Mláďi ¹⁾	210	198	0	0	0	0
Agroregion ¹⁾	0	0	0	0	0	0
Povodně ¹⁾	0	0	0	0	0	0
KPV ¹⁾²⁾	0	0	0	0	0	0
Skot ¹⁾	0	0	0	0	0	0

Pramen: PGRLF, a.s.

Poznámky:

1) Tyto programy nejsou zahrnuty do součtu ČR celkem.

2) Jedná se o obnovu hospodaření na rodinných farmách členů Klubu politických vězňů.

Záporná hodnota u programu Lesy byla způsobena vyřazením jedné žádosti v roce 2003, tato skutečnost se promítá do všech sloupců tabulky. Záporná hodnota ve sloupci Vyplaceno z poskytnutých dotací byla způsobena „vratkami“ vyplacených dotací např. u vyřazených či zamítnutých žádostí. Záporná hodnota ve sloupci Poskytnuté dotace byla způsobena změnami splátkových kalendářů či snížením úrokové sazby. Uvedené údaje jsou zatím stále považovány za předběžné.

Legislativní změny

V následujícím přehledu jsou uvedeny legislativní změny, které se bezprostředně týkají Ministerstva zemědělství, publikované ve Sbírce zákonů v období od 1.1.2003 do 1.3.2004 (rozdělené podle jednotlivých oblastí).

Celní opatření pro dovoz vybraných komodit

Nařízení vlády č. 66/2003 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 162/2002 Sb., kterým se stanoví ochranné opatření na dovoz cukru do České republiky

(pozn.: účinnost předpisu od 11.3.2003 do 31.12.2004 nebo do dne vstupu ČR do EU)

Nařízení vlády č. 82/2003 Sb., kterým se stanovuje sazba dovozního cla pro dovoz vepřového masa pocházejícího z Polské republiky do České republiky

(pozn.: účinnost předpisu od 25.3.2003 do 31.12.2003)

Nařízení vlády č. 168/2003 Sb., o stanovení spouštěcích úrovní objemu dovozů pro jednotlivé zemědělské výrobky a skupiny zemědělských výrobků pro kalendářní rok 2003

(pozn.: účinnost předpisu od 12.6.2003)

Nařízení vlády č. 169/2003 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 82/2003 Sb., kterým se stanovuje sazba dovozního cla pro dovoz vepřového masa pocházejícího z Polské republiky do České republiky

(pozn.: účinnost předpisu od 12.6.2003)

Nařízení vlády č. 194/2003 Sb., kterým se mění některá nařízení vlády v souvislosti s uplatňováním ochranných opatření podle zákona č. 62/2000 Sb., o některých opatřeních při vývozu nebo dovozu výrobků a o licenčním řízení a o změně některých zákonů

(pozn.: účinnost předpisu od 27.6.2003)

Nařízení vlády č. 196/2003 Sb., o stanovení preferenčních sazeb cla a preferenčních celních kvót pro dovoz některých zpracovaných zemědělských výrobků pocházejících z Evropské unie

(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2003 do dne vstupu ČR do EU nebo do 30.6.2004)

Nařízení vlády č. 232/2003 Sb., o stanovení sazby cla a celní kvóty pro dovoz vína v nádobách o obsahu převyšujícím 2 litry

(pozn.: účinnost předpisu od 29.7.2003 do 31.12.2003)

Nařízení vlády č. 297/2003 Sb., kterým se zrušuje nařízení vlády č. 82/2003 Sb., kterým se stanovuje sazba dovozního cla pro dovoz vepřového masa pocházejícího z Polské republiky do České republiky, ve znění nařízení vlády č. 169/2003 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 15.9.2003)

Nařízení vlády č. 307/2003 Sb., o stanovení dodatečného cla na dovoz některých zemědělských výrobků pro kalendářní rok 2003

(pozn.: účinnost předpisu od 24.9.2003 do 31.12.2003)

Nařízení vlády č. 341/2003 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 307/2003 Sb., o stanovení dodatečného cla na dovoz některých zemědělských výrobků pro kalendářní rok 2003

(pozn.: účinnost předpisu od 17.10.2003 do 31.12.2003)

Nařízení vlády č. 384/2003 Sb., o stanovení sazby cla a celní kvóty pro dovoz semena řepky

(pozn.: účinnost předpisu od 13.11.2003)

Nařízení vlády č. 410/2003 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 196/2003 Sb., o stanovení preferenčních sazeb cla a preferenčních celních kvót pro dovoz některých zpracovaných zemědělských výrobků pocházejících z Evropské unie

(pozn.: účinnost předpisu od 1.12.2003)

Ekonomické nástroje k podpoře podnikatelských aktivit v zemědělství

Zákon č. 85/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 19.2.2004, část ode dne vstupu ČR do EU)

Nařízení vlády č. 390/2003 Sb., kterým se stanoví pravidla použití příjmů Pozemkového fondu České republiky k podpoře obnovy včelstev

(pozn.: účinnost předpisu od 18.11.2003)

Vyhláška č. 388/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 403/2000 Sb., kterou se určují druhy zemědělského zboží, na něž je možné vystavovat zemědělské skladní listy, a podmínky pro provozování zemědělských veřejných skladů

(pozn.: účinnost předpisu od 13.11.2003)

Vyhláška č. 433/2003 Sb., o způsobu výpočtu nároku na vrácení spotřební daně zaplacené v cenách některých minerálních olejů spotřebovaných v zemědělské prvovýrobě, lesních školkách a při obnově a výchově lesa a o způsobu a podmínkách vedení dokladů a evidence a o normativch spotřeby těchto výrobků
(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2004)

Katastrální a zeměměřické předpisy

Zákon č. 175/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech, ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2004)

Lesní hospodářství

Zákon č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin) (pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2004, část ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 324/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 100/1996 sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o udělení licence v lesním hospodářství a podrobnosti o udělování licencí v lesním hospodářství.
(pozn.: účinnost předpisu od 30.9.2003)

Vyhláška č. 391/2003 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o označování, měření a klasifikaci dříví
(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2004)

Vyhláška č. 29/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 149/2003 Sb., o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin
(pozn.: účinnost předpisu od 29.1.2004)

Myslivost

Zákon č. 59/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 28.2.2003)

Vyhláška č. 350/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 244/2002 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti
(pozn.: účinnost předpisu od 20.10.2003)

Vyhláška č. 7/2004 Sb., o posouzení podmínek pro bažantnice a o postupu, jakým bude vymezena část honitby jako bažantnice
(pozn.: účinnost předpisu od 1.2.2004)

Ochrana zvířat proti týrání

Zákon č. 77/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 1.3.2004, část ode dne vstupu ČR do EU)

Potravinářská výroba

Vyhláška č. 57/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 335/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro nealkoholické nápoje a koncentráty k přípravě nealkoholických nápojů, ovocná vína, ostatní vína a medovinu, pivo, konzumní líh, lihoviny a ostatní alkoholické nápoje, kvasný ocet a droždí, ve znění vyhlášky č. 45/2000 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2004, část od 1.3.2003)

Vyhláška č. 76/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro přírodní sladidla, med, cukrovinky, kakaový prášek a směsi kaka a s cukrem, čokoládu a čokoládové bonbony
(pozn.: účinnost předpisu ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 77/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro mléko a mléčné výrobky, mražené krémy a jedlé tuky a oleje
(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2003)

Vyhláška č. 78/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 330/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro čaj, kávu a kávoviny, ve znění vyhlášky č. 91/2000 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2003)

Vyhláška č. 157/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro čerstvé ovoce a čerstvou zeleninu, zpracované ovoce a zpracovanou zeleninu, suché skořápkové plody, houby, brambory a výrobky z nich, jakož i další způsoby jejich označování

(pozn.: účinnost předpisu ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 158/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 298/2000 Sb., kterou se stanoví seznam vinařských obcí, seznam viničních tratí a jejich vymezení, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 3.6.2003)

Vyhláška č. 259/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 324/1997 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků, o přípustné odchylce od údajů o množství výrobku označeného symbolem „e“, ve znění vyhlášky č. 24/2001 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 264/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 326/2001 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), g), h), i) a j) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, pro maso, masné výrobky, ryby, ostatní vodní živočichy a výrobky z nich, vejce a výrobky z nich

(pozn.: účinnost předpisu od 1.9.2003)

Vyhláška č. 344/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky na tabákové výrobky

(pozn.: účinnost předpisu od 1.5.2004)

Vyhláška č. 386/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 141/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobu, skladování a zpracování lihu, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 13.11.2003, část ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 28/2004 Sb., kterou se mění vyhláška č. 298/2000 Sb., kterou se stanoví seznam vinařských obcí, seznam viničních tratí a jejich vymezení, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1.2.2004)

Pozemkový fond, pozemkové úpravy a pozemkové úřady

Zákon č. 253/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 253/2001 Sb., a některé další zákony

(pozn.: účinnost předpisu od 6.8.2003)

Nařízení vlády č. 390/2003 Sb., kterým se stanoví pravidla použití příjmů Pozemkového fondu České republiky k podpoře obnovy včelstev

(pozn.: účinnost předpisu od 18.11.2003)

Vyhláška č. 387/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 463/2002 Sb., kterou se stanoví seznam katastrálních území s přiřazenými průměrnými základními cenami zemědělských pozemků

(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2004)

Rostlinolékařská péče

Zákon č. 79/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 25.2.2004)

Vyhláška č. 355/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 89/2002 Sb., o ochraně proti zavlékání škodlivých organismů při dovozu, průvozu a vývozu rostlin, rostlinných produktů a jiných předmětů a proti jejich rozšiřování na území České republiky a o soustavné rostlinolékařské kontrole

(pozn.: účinnost předpisu od 1.11.2003, část ode dne vstupu ČR do EU)

Státní zemědělský intervenční fond

Zákon č. 128/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů (zákon o Státním zemědělském intervenčním fondu), a zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 4.6.2003, část od 1.1.2004, část ode dne vstupu ČR do EU)

Zákon č. 85/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 19.2.2004, část ode dne vstupu ČR do EU)

Nařízení vlády č. 15/2003 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 114/2001 Sb., o stanovení produkčních kvót cukru na kvótové roky 2001/2002 až 2004/2005, ve znění nařízení vlády č. 296/2002 Sb. a nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 499/2002 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 29.1.2003)

Nařízení vlády č. 86/2003 Sb., o poměrné části rezervy, kterou lze v systému produkčních kvót mléka rozdělit v kvótovém roce 2003/2004

(pozn.: účinnost předpisu od 1.4.2003)

Nařízení vlády č. 97/2003 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 114/2001 Sb., o stanovení produkčních kvót cukru na kvótové roky 2001/2002 až 2004/2005, ve znění pozdějších předpisů a nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 499/2002 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 9.4.2003)

Nařízení vlády č. 231/2003 Sb., o stanovení podmínek a zásad pro poskytování dotace soukromému skladování vepřového masa

(pozn.: účinnost předpisu od 29.7.2003 do dne vstupu ČR do EU)

Nařízení vlády č. 306/2003 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 86/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytování finanční podpory za uvádění půdy do klidu a finanční kompenzační podpory za uvádění půdy do klidu a zásady pro prodej řepky olejné vypěstované na půdě uváděné do klidu, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 22.9.2003)

Nařízení vlády č. 319/2003 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 114/2001 Sb., o stanovení produkčních kvót cukru na kvótové roky 2001/2002 až 2004/2005, ve znění pozdějších předpisů a nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 499/2002 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 30.9.2003)

Vyhláška č. 250/2003 Sb., kterou se stanoví vzor žádosti o zařazení do evidence odběratelů mléka, vzory pro plnění oznamovací povinnosti držitelů produkčních kvót mléka, způsob přepočtu syrového kravského mléka a mléčných výrobků na ekvivalent mléka

(pozn.: účinnost předpisu od 5.8.2003)

Strukturální politika a ekologie v zemědělství

Zákon č. 128/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů (zákon o Státním zemědělském intervenčním fondu), a zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 4.6.2003, část od 1.1.2004, část ode dne vstupu ČR do EU)

Zákon č. 85/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 19.2.2004, část ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 167/2003 Sb., kterou se stanoví vzor ohlášení a potvrzení o zařazení do evidence využití zemědělské půdy podle užívatelských vztahů

(pozn.: účinnost předpisu od 3.6.2003)

Vyhláška č. 263/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 53/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 15.9.2003)

Veterinární péče

Zákon č. 131/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2003, část ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 190/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 287/1999 Sb., o veterinárních požadavcích na živočišné produkty, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2003)

Vyhláška č. 200/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na vaječné výrobky

(pozn.: účinnost předpisu od 11.7.2003, část pozbývá platnosti dnem vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 201/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na čerstvé drůbeží maso, králíčí maso, maso zvěře ve farmovém chovu a maso volně žijící zvěře

(pozn.: účinnost předpisu od 11.7.2003, část pozbývá platnosti dnem vstupu ČR do EU, část nabývá účinnosti dnem vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 202/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na čerstvé maso, mleté maso, masné polotovary a masné výrobky
(pozn.: účinnost předpisu od 11.7.2003, část pozbývá platnosti dnem vstupu ČR do EU, část nabývá účinnosti dnem vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 203/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na mléko a mléčné výrobky
(pozn.: účinnost předpisu od 14.7.2003, část pozbývá platnosti dnem vstupu ČR do EU, část nabývá účinnosti dnem vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 255/2003 Sb., kterou se stanoví správná lékařská praxe, bližší podmínky přípravy a úpravy léčivých přípravků, výdeje a zacházení s léčivými přípravky ve zdravotnických zařízeních a bližší podmínky provozu lékáren a dalších provozovatelů vydávajících léčivé přípravky
(pozn.: účinnost předpisu od 1.9.2003)

Vyhláška č. 256/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 296/2000 Sb., kterou se stanoví správná výrobní praxe, správná distribuční praxe a bližší podmínky povolování výroby a distribuce léčiv, včetně medikovaných krmiv a veterinárních autovakcín, změn vydaných povolení, jakož i bližší podmínky vydávání povolení k činnosti kontrolních laboratorů
(pozn.: účinnost předpisu od 1.9.2003, část nabývá účinnosti dnem vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 290/2003 Sb., o veterinárních přípravcích a veterinárních technických prostředcích
(pozn.: účinnost předpisu od 5.9.2003)

Vyhláška č. 291/2003 Sb., o zákazu podávání některých látek zvířatům, jejichž produkty jsou určeny k výživě lidí, a o sledování (monitoringu) přítomnosti nepovolených látek, reziduí a látek kontaminujících, pro něž by živočišné produkty mohly být škodlivé pro zdraví lidí, u zvířat a v jejich produktech
(pozn.: účinnost předpisu od 5.9.2003)

Vyhláška č. 295/2003 Sb., o konfiskátech živočišného původu, jejich neškodném odstraňování a dalším zpracovávání
(pozn.: účinnost předpisu od 10.9.2003, část ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 296/2003 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činností
(pozn.: účinnost předpisu od 12.9.2003, část ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 298/2003 Sb., o národních referenčních laboratořích a referenčních laboratořích
(pozn.: účinnost předpisu od 17.9.2003)

Vyhláška č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka
(pozn.: účinnost předpisu od 17.9.2003)

Vyhláška č. 301/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 472/2000 Sb., kterou se stanoví správná klinická praxe a bližší podmínky klinického hodnocení léčiv
(pozn.: účinnost předpisu od 1.10.2003)

Vyhláška č. 302/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 473/2000 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o registraci, jejích změnách, prodloužení, určování způsobu výdeje léčivého přípravku, o způsobu oznamování a vyhodnocování nežádoucích účinků léčivého přípravku a způsob a rozsah oznámení o použití neregistrovaného léčivého přípravku
(pozn.: účinnost předpisu od 1.10.2003)

Vyhláška č. 325/2003 Sb., kterou se stanoví pravidla pro používání léčivých přípravků při poskytování veterinární péče, včetně souvisejícího předepisování a výdeje léčivých přípravků a požadavků pro vedení záznamů o těchto činnostech, a náležitosti oznámení o nakládání s látkami nebo přípravky, včetně podmínek pro vedení a uchovávání záznamů o těchto činnostech.
(pozn.: účinnost předpisu od 30.9.2003)

Vyhláška č. 329/2003 Sb., o informačním systému Státní veterinární správy
(pozn.: účinnost předpisu od 30.9.2003)

Vyhláška č. 372/2003 Sb., o veterinárních kontrolách při obchodování se zvířaty
(pozn.: účinnost předpisu ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 373/2003 Sb., o veterinárních kontrolách při obchodování se živočišnými produkty
(pozn.: účinnost předpisu ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 374/2003 Sb., o náhradě nákladů spojených s výkonem veterinární prohlídky jatečných zvířat a masa a s vyšetřením a posouzením živočišných produktů
(pozn.: účinnost předpisu od 10.11.2003, část ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 375/2003 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a o veterinárních požadavcích na živočišné produkty
(pozn.: účinnost předpisu od 10.11.2003, část ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 376/2003 Sb., o veterinárních kontrolách dovozu a tranzitu produktů ze třetích zemí

(pozn.: účinnost předpisu ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 377/2003 Sb., o veterinárních kontrolách dovozu a tranzitu zvířat ze třetích zemí

(pozn.: účinnost předpisu ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 378/2003 Sb., kterou se stanoví podniky, v nichž se připouští po dobu přechodného období uplatňovat odchylné veterinární požadavky na jejich provoz

(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2004 do 31.12.2006)

Vyhláška č. 379/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na obchodování s živočišnými produkty, na které se nevztahují zvláštní právní předpisy, a o veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí

(pozn.: účinnost předpisu ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 380/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na obchodování se spermatem, vaječnými buňkami a embryi a o veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí

(pozn.: účinnost předpisu od 10.11.2003, část ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 381/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na živočichy pocházející z akvakultury a produkty akvakultury, produkty rybolovu a živé mlže a o veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí

(pozn.: účinnost předpisu ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 382/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na obchodování se zvířaty a o veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí

(pozn.: účinnost předpisu ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 383/2003 Sb., o veterinárních podmínkách dovozu některých živočišných produktů ze třetích zemí

(pozn.: účinnost předpisu ode dne vstupu ČR do EU)

Vodní hospodářství

Zákon č. 20/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 23.1.2004, část ode dne vstupu ČR do EU)

Nařízení vlády č. 71/2003 Sb., o stanovení povrchových vod vhodných pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů a o zjišťování a hodnocení stavu jakosti těchto vod

(pozn.: účinnost předpisu ode dne vstupu ČR do EU)

Vyhláška č. 7/2003 Sb., o vodoprávní evidenci

(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2003)

Vyhláška č. 139/2003 Sb., o evidenci stavu povrchových a podzemních vod a způsobu ukládání údajů do informačního systému veřejné správy

(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2003)

Vyhláška č. 140/2003 Sb., o plánování v oblasti vod

(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2003)

Vyhláška č. 195/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 432/2001 Sb., o dokladech žádosti o rozhodnutí nebo vyjádření a o náležitostech povolení, souhlasů a vyjádření vodoprávního úřadu

(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2003)

Vyhláška č. 333/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 470/2001 Sb., kterou se stanoví seznam významných vodních toků a způsob provádění činností souvisejících se správou vodních toků

(pozn.: účinnost předpisu od 1.10.2003)

Zemědělská výroba

Zákon č. 148/2003 Sb., o konzervaci a využívání genetických zdrojů rostlin a mikroorganismů významných pro výživu a zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o genetických zdrojích rostlin a mikroorganismů)

(pozn.: účinnost předpisu od 22.6.2003)

Zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby)

(pozn.: účinnost předpisu od 30.8.2003, část pozbývá platnosti dnem vstupu ČR do EU, část nabývá účinnosti dnem vstupu ČR do EU)

Zákon č. 282/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 500/1990 Sb., o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodů vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnické nebo fyzické osoby, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2004, část nabývá účinnosti dnem vstupu ČR do EU, část ode dne vyhlášení)

Zákon č. 21/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 91/1996 o krmivech, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 147/2002 Sb., o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském), ve znění zákona č. 309/2002 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 23.1.2004, část ode dne vstupu ČR do EU)

Zákon č. 85/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 19.2.2004, část ode dne vstupu ČR do EU)

Nařízení vlády č. 103/2003 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a o používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech

(pozn.: účinnost předpisu od 11.4.2003, část od 1.1.2004)

Nařízení vlády č. 241/2003 Sb., o podmínkách stanovení individuálních limitů pro získání premií na chov bahnic a koz

(pozn.: účinnost předpisu od 4.8.2003)

Nařízení vlády č. 242/2003 Sb., o podmínkách stanovení individuálních limitů pro získání premií na chov krav bez tržní produkce mléka

(pozn.: účinnost předpisu od 4.8.2003)

Nařízení vlády č. 445/2003 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 241/2003 Sb., o podmínkách stanovení individuálních limitů pro získání premií na chov bahnic a koz

(pozn.: účinnost předpisu od 19.12.2003)

Nařízení vlády č. 446/2003 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 242/2003 Sb., o podmínkách stanovení individuálních limitů pro získání premií na chov krav bez tržní produkce mléka

(pozn.: účinnost předpisu od 19.12.2003)

Vyhláška č. 167/2003 Sb., kterou se stanoví vzor ohlášení a potvrzení o zařazení do evidence využití zemědělské půdy podle užívatelských vztahů

(pozn.: účinnost předpisu od 3.6.2003)

Vyhláška č. 284/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 451/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění zákona č. 244/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1.9.2003, část od 1.10.2003, část od 1.11.2003)

Vyhláška č. 326/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 471/2000 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon)

(pozn.: účinnost předpisu od 30.9.2003)

Vyhláška č. 327/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 134/2001 Sb., o označování a evidenci skotu, ovcí a koz, ve znění vyhlášky 442/2001 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 30.9.2003)

Vyhláška č. 328/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 357/2001 Sb., o označování a evidenci koní, prasat, běžců a zvěře ve farmovém chovu a evidenci drůbeže, plemenných ryb a včel.

(pozn.: účinnost předpisu od 30.9.2003)

Vyhláška č. 434/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 451/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění zákona č. 244/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 15.12.2003)

Vyhláška č. 458/2003 Sb., kterou se provádí zákon o genetických zdrojích rostlin a mikroorganismů

(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2004)

Vyhláška č. 8/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti pro posouzení vhodnosti názvů odrůd pěstovaných rostlin

(pozn.: účinnost předpisu od 15.1.2004 do dne vstupu ČR do EU)

Vstup ČR do EU – historický milník pro české zemědělce (z pohledu produkčních limitů a dotací)

Od 1. května roku 2004 se naše země stala členským státem Evropské unie, což se samozřejmě výrazně dotýká i agrárně - potravinářského komplexu, zvláště pak zemědělství. Jednání EU v Kodani 13.12.2002 bylo završením dlouhého procesu přípravy na vstup ČR do EU v oblasti zemědělství. Proces byl zahájen v roce 1997. Vyjednávání v Kodani mělo od počátku některé nepřekročitelné limity (rozpočtový strop, většina produkčních kvót a limitů, úroveň sazeb přímých plateb aj.). Změny bylo možné očekávat u dosud neuzavřených oblastí (krávy bez tržní produkce mléka, škrob, ovce aj.). U citovaných komodit byly vyjednány poměrně významné nárůsty (s výjimkou cukru) zajišťující větší rozměr zemědělské produkce, než je v současnosti dosahován.

Kodaňský summit EU vymezil základní podmínky pro zemědělství ČR po vstupu, které se týkají produkčních limitů, minimální výše přímých podpor ze zdrojů EU (u většiny komodit na počáteční úrovni 25 % podpor stávajících zemí EU) a celkové výše zdrojů na strukturální podpory (Horizontální plán rozvoje venkova a Operační program - Zemědělství). U přímých podpor byla vyjednána možnost jejich navýšení z národních zdrojů do dohodnuté úrovně (u většiny komodit na počáteční úroveň 55 % podpor stávajících zemí EU). Do zemědělství ČR se tak může v období 2004 – 2006 dostat 2,5krát (při uvažování jen zdrojů EU) až 5krát (při uvažování i národních zdrojů) více přímých podpor, než tomu bylo v letech 2001 – 2002. Oproti tomu je nutno počítat s tím, že čeští zemědělci se ocitnou na jednotném trhu EU bez celních hranic a budou muset přímo tvrdě konkurovat zemědělcům stávajících zemí EU (se 100% úrovní podpor), ale také zemědělcům kandidátských zemí, a to za předpokladu růstu cen vstupů, především ceny práce a půdy.

Vyjednaná výše produkčních limitů

Oblast/komodita	MJ	Výsledky jednání s EU
Některé plodiny na orné půdě – plocha	ha	2 253 598
Referenční výnos	t/ha	4,20
Mléko (dodávky, vč. přímého prodeje)	t	2 682 143 (pro r. 2006 vč. rezervy 55 788 = celkem 2 737 931)
Tučnost mléka	%	4,21
Krávy BTPM	ks	90 300
Zvláštní prémie skotu	ks	244 349
Porážková prémie skotu – dospělý skot/telata	ks	483 382/27 380
Cukr celkem	t	454 862
Škrob	t	33 660
Len - dlouhé/krátké vlákno	t	1 923/2 866
Ovce	ks	66 733
Sušená píče	t	27 942
Zpracované ovoce a zelenina - rajčata	t	12 000
- broskve		1 287
- hrušky		11

Pramen: MZe

Přehled podpor zemědělství a venkova po vstupu ČR do EU:

A. Podpory ze zdrojů EU:

Podpory v rámci Společné zemědělské politiky (SZP):

1. Tržní opatření v rámci Společné zemědělské politiky
2. Přímé platby (jednotné platby na plochu SAPS)

Podpory v rámci Společné politiky rozvoje venkova (Strukturální politika):

3. Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“ (OP Zemědělství)
4. Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP)

B. Podpory ze zdrojů státního rozpočtu ČR:

1. Národní komplementární platby před vstupem do EU (jen rok 2004)
2. Národní komplementární platby po vstupu do EU (Top up)
3. Státní pomoc – národní podpory po vstupu do EU (State aid)

A. PODPORY ZE ZDROJŮ EU

A.1. Tržní opatření v rámci společné zemědělské politiky (SZP)

Realizaci tržních opatření v rámci SZP EU komplexně zajišťuje v ČR Státní zemědělský intervenční fond (SZIF), a to včetně funkce Platební agentury, která zprostředkovává a kontroluje veškeré finanční toky mezi EU a agrokomplexem ČR. SZIF se ve své činnosti řídí zákonem č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu, ve znění pozdějších předpisů.

Podle § 2a zákona č. 256/2000 Sb., o SZIF, je SZP realizována prostřednictvím Společných organizací trhu, které představují soubor opatření prováděných na trhu se zemědělskými výrobky a potravinami, uvedenými v příloze I Smlouvy o založení Evropského společenství a dále v právních aktech Rady EU, Komise EU, nebo v právně závazných rozhodnutích Evropského soudního dvora.

Tržními opatřeními, která realizuje SZIF v rámci SZP jsou zejména:

- ❖ intervenční nákupy vybraných zemědělských výrobků a potravin, vč. jejich skladování a případného zpracování,
- ❖ prodeje a převody intervenčně nakoupených zemědělských výrobků a potravin,
- ❖ podpora soukromého skladování,
- ❖ produkční kvóty (mléko, cukr, bramborový škrob a případně další vybrané komodity),
- ❖ uvádění pudy do klidu a nepotravinářské užití vybrané produkce z této pudy,
- ❖ tarifní opatření v rámci agrárního zahraničního obchodu EU,
- ❖ exportní a importní licence,
- ❖ exportní subvence,
- ❖ speciální prémie u vybraných komodit,
- ❖ uplatňování systému záruk pro zemědělské výrobky a potraviny,
- ❖ podpora spotřeby mléka u školní mládeže.

A.2. Přímé platby - Systém jednotné platby na plochu (SAPS)

ČR bude pro čerpání finančních prostředků z EU uplatňovat namísto standardního systému prostřednictvím IACS (žádosti se podávají na jednotlivé dotace) zjednodušený systém přímých plateb nazývaný režim jednotné platby na plochu (single area payment scheme - SAPS) při zachování vymezených kontrolních funkcí prostřednictvím IACS. V této fázi je k dispozici návrh nařízení Komise k provádění režimu jednotné platby na plochu v nových členských státech, k němuž česká strana zaslala své připomínky. Návrh zahrnuje také partii týkající se tzv. dobrých zemědělských a environmentálních podmínek (eroze půdy, organické části v půdě, minimální úroveň udržování půdy, struktura půdy).

Podmínky pro aplikaci SAPS v ČR:

- ❖ ČR bere na vědomí kalkulaci národní obálky ČR pro rok 2004 (dle výsledků z Kodaně, jak ji předložila EK) ve výši **198,94 mil. EUR**,

- ❖ deklarovaná "užitá zemědělská plocha" (kvalifikovaný odhad aktuálního stavu ohlášení k 19.4.2004): **3 525 355 ha**.

Podstatou zmíněného systému SAPS, na rozdíl od standardního systému je, že se celkový finanční balík přímých plateb EU, vypočtený jako součet nárokových plateb pro příslušný rok na jednotlivé komodity (tj. národní limit násobená příslušnou sazbou krát procento krácení) rozdělí na každý hektar oprávněné výměry zemědělské půdy, tj. na ornou půdu, trvalé travní porosty, sady, chmelnice, vinice a zahrady. Celkový balík je stanoven ve výši 198,94 milionů EUR.

Minimální výměra zemědělské půdy v zemědělském podniku, na kterou lze platbu získat, bude pro ČR 1 ha (nové členské státy mohou stanovit 0,3 – 1 ha). Oprávněná výměra je 3,525 mil. ha, pro rok 2004 se výše jednotné platby na hektar předběžně odhaduje ve na úrovni cca **1 850 Kč/ha** (57,35 EUR /ha, 1 EUR = 32,3 Kč).

Podmínkou platby je, aby zemědělec (zemědělský podnik) měl provedenu příslušnou registraci půdních bloků na příslušné Zemědělské agentuře v místě bývalých okresních měst. (viz vyhláška 167/2003 Sb. k zákonu o zemědělství 252/1997 Sb. ve znění zákona 128/2003 Sb.). Bylo nezbytné o ni požádat nejpozději do 6 měsíců od vstupu jmenované novely zákona v platnost, tj. do 5.12.2003. Případné změny ve využívání je nezbytné také hlásit. Dále budou členskými státy stanoveny minimální podmínky správné zemědělské praxe a podmínky ochrany životního prostředí. Přitom budou brány v úvahu místně specifické charakteristiky jako jsou půdní a klimatické podmínky, současný systém hospodaření, využití půdy, oševní postupy, zemědělská praxe a zemědělské struktury.

Proto, aby mohl farmář čerpat z výhod jednotné platby na plochu, bude muset předložit k datu určenému členským státem, které však nepřesáhne 15.červen 2004, žádost vyjadřující plochy oprávněné pro platbu. Pokud se

týká termínu výplaty, Evropská komise navrhuje výplatu po 1.12.2004, nejpozději do 30.4.2005. MZe navrhuje termín výplaty od 1.10.2004, zejména s ohledem na skutečnost, že podle většiny základních nařízení o platbách u jednotlivých komodit je stanoveno datum k výplatě od 15.10. a 15.11. Proto není důvod, proč platby oddálit. Současně je navržena možnost výplaty zálohy ve výši 50 % platby před 1.12.2004 v případě ekonomických potíží zemědělců. Ze systému jednotné platby na plochu nelze žádné plodiny nebo komodity vyjmout.

Co přinese systém jednotné platby na plochu českým zemědělcům:

- ❖ zjednodušení systému a kontrol,
- ❖ podstatně se sníží nebezpečí nevyčerpání některých plateb,
- ❖ nebude povinnost uvádět 10 % půdy do klidu,
- ❖ celkový větší objem peněz, do národní obálky jsou totiž započítány všechny přímé platby na plně vyjednané kvóty, při cíleném systému přímých plateb by platby byly provedeny jen na skutečnost, která je u některých komodit nižší než vyjednaná kvóta (mléko, porážkové premie),
- ❖ snazší přechod na reformovanou zemědělskou politiku, tj. částečné odpoutání plateb od produkce (tzv. decoupling).

Je samozřejmé, že každé zjednodušení přinese přerozdělení peněz, neboť platby půjdou i na plodiny, které jinak nejsou přímými platbami podporovány (např. sady, vinice, konzumní brambory, cukrovka, mák, hořčice, zelenina). Snahou MZe je minimalizovat nepříznivé dopady u některých komodit a proto chce tuto „nespravedlnost“ řešit v rámci dorovnávání přímých plateb tzv. národní komplementární platbou (viz dále).

A.3. Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“ (OP Zemědělství)

Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“ (zkráceně: OP Zemědělství) je programový dokument, který představuje základní koncepční rámec připravený Ministerstvem zemědělství pro poskytování projektových podpor pro české zemědělství a venkov v období po přistoupení České republiky k EU. Bude se jednat o finanční prostředky poskytované Evropskou unií z Orientační sekce Evropského zemědělského záručního a orientačního fondu.

OP Zemědělství navazuje na opatření předvstupního programu SAPARD, s nímž se mnozí zemědělci a podnikatelé na venkově měli šanci v uplynulých letech seznámit, dále je rozšiřuje po stránce obsahové i finanční. OP Zemědělství sestává ze tří základních priorit se sedmi opatřeními, z nichž některá jsou dále rozpracována na jednotlivé aktivity/podopatření.

Cílem OP zemědělství je zvýšení HDP a zaměstnanosti v ČR, zachování životního prostředí, zajištění trvale udržitelného polyfunkčního rozvoje venkova založeného na trvale udržitelném zemědělství, lesním a vodním hospodářství v integraci s kvalitním zpracováním zemědělských produktů

Přehled priorit a opatření OP Zemědělství:

Priorita I. - Podpora zemědělství, zpracování zemědělských produktů a lesní hospodářství

Přehled opatření priority I:

1. Investice do zemědělského majetku zemědělských podniků

Investice do zemědělského majetku/zemědělských podniků (vč. podpory mladých začínajících zemědělců a podpory diverzifikace zemědělských činností) jsou zaměřeny především na snížení výrobních nákladů, zlepšení pracovních podmínek, zvýšení produktivity práce, konkurenceschopnosti a kvality produktů. Cílem projektů dále bude snižování a odstraňování negativních vlivů zemědělské produkce na životní prostředí a rekonstrukce a modernizace zemědělských staveb.

Welfare zvířat je oblastí, kde budou podporovány projekty týkající se např. výstavby nových staveb náhradou za původní nebo modernizace používaných technologií. Počítá se například s financováním pastevních areálů, technologií ustájení, zlepšování okolí stájí, úprav plochy krmiště, zlepšení nakládání se statkovými hnojivy, atd. Podporován bude rovněž nákup určitých skupin nových strojů se zvláštním zvýhodněním u mladých zemědělců.

V případě prohlubování diverzifikace zemědělských činností se jedná zejména o zpracování a přímý marketing zemědělských produktů, výrobu netradičních potravin a regionálních produktů, péči o krajinu, ochranu životního prostředí, alternativní využití stávajících staveb a výrobu či zpracování biomasy vyprodukované vlastní zemědělskou činností.

2. Zlepšení zpracování zemědělských výrobků a jejich marketing

Opatření ke zlepšení zpracování zemědělských výrobků a jejich marketing je orientováno na zabezpečení transferu nových technologií a inovací do zpracování zemědělských produktů, zvyšování standardu výrobků ze zemědělské produkce, rozvoj výrobních oborů využívajících tuzemskou zemědělskou produkci a zlepšení marketingu zemědělských výrobků.

3. Lesní hospodářství

Jedná se o podporu obnovy lesního potenciálu po přírodních kalamitách, vč. prevence, investice do lesů, podporu sdružování majitelů lesa a podporu zalesňování zemědělsky nevyužívaných půd. Opatření týkající se lesního hospodářství je oproti předstupnímu programu SAPARD nové. Je zaměřeno na investice na zavádění nových technologických postupů pro zpracování lesních produktů a vhodnou marketingovou koncepci, obnovu lesního potenciálu poškozeného přírodními kalamitami a požárem a zavedení příslušných ochranných opatření, zlepšení a udržování ekologické stability chráněných lesů, na zakládání sdružení vlastníků lesů malých výměr a zalesňování nezemědělské půdy.

Priorita II. - Rozvoj venkova, rybářství a odborné vzdělávání

Přehled opatření priority II:

1. Posílení přizpůsobivosti a rozvoje venkovských oblastí

Opatření je zaměřeno na pozemkové úpravy, obnovu potenciálu a zachování zemědělské krajiny, řízení a zajištění funkčnosti zemědělských vodních zdrojů, rozvoj venkova (podopatření typu LEADER+) a diverzifikaci zemědělských aktivit a aktivit blízkých zemědělství.

Aktivita v tomto opatření jsou zaměřeny na uspořádání vlastnických práv k pozemkům a prostorovou a funkční úpravu těchto pozemků, na vodohospodářské aktivity zvyšující retenční schopnost krajiny a chránící území před záplavami. V oblasti rozvoje venkova bude podpora směřovat na spolufinancování realizace pilotních strategií integrovaného místního rozvoje a do diverzifikace zemědělských aktivit a aktivit blízkých zemědělství pro vytvoření nových pracovních míst a zdrojů příjmů, např. v oblasti agroturistiky.

2. Odborné vzdělávání

Toto opatření je zaměřeno na vzdělávání subjektů v sektoru zemědělství a lesním hospodářství za účelem dosažení zvýšení efektivity práce.

3. Chov ryb a činnosti prováděné odborníky v rybářství

Opatření je zaměřeno na zpracování ryb a propagaci výrobků z ryb, chov vodních živočichů, akvakulturu a činnosti prováděné odborníky v rybářství.

Cílem opatření je rozšíření nabídky sortimentu zpracovaných ryb a výrobků z ryb v tržní síti, podpora akvakultury, zakládání organizací výrobců v sektoru rybářství, zpracování systému zpravodajství o rybářské činnosti v ČR sloužící ke kontrole kvality a dopadů na životní prostředí, snížení patologických rizik při chovu ryb a dále i výzkumné projekty týkající se geografických podmínek pro uvedený sektor, technologických vlastností, popř. postupů zpracování rybího masa.

Priorita III. - Technická pomoc

Opatření Technická pomoc je zaměřeno na financování úkolů, které jsou spojeny s realizací operací souvisejících s řízením, implementací, monitorováním a kontrolou podpor dle operačního programu.

Financování OP Zemědělství podle priorit a opatření (mil. EUR)

2004 až 2006	Veřejné zdroje financování (VZF)				
	Celkem VZF	Celkem z EU	z toho		Celkem ČR (Stát. rozpočet)
			EAGGF ¹⁾	FIFG ²⁾	
I. priorita	151,2	97,5	97,5	0	53,6
1. opatření	124,5	78,4	78,4	0	46,0
2. opatření	14,3	10,0	10,0	0	4,3
3. opatření	12,4	9,1	9,1	0	3,3
II. priorita	95,4	73,4	66,4	7,0	22,0
1. opatření	84,0	65,3	65,3	0	18,7
2. opatření	1,5	1,1	1,1	0	0,4
3. opatření	9,9	7,0	0	7,0	3,0
III. priorita	4,0	3,0	2,7	0,3	1,0
Celkem	250,6	173,9	166,6	7,3	76,7

Pramen: MZe

Poznámky: 1) Evropský zemědělský orientační a záruční fond, 2) Finanční nástroj na podporu rybolovu

A.4. Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP)

Cílem HRDP je zmenšit rozdíly v rentabilitě podniků v méně příznivých oblastech a příznivých oblastech pro zemědělství, které vyplývají z odlišných přírodních podmínek, zlepšit nepříznivou věkovou strukturu zemědělců, snížit zornění půdy, zabránit erozi půdy a v dostatečném rozsahu zajistit obhospodařování zemědělské půdy v souladu se Zásadami správné zemědělské praxe.

Prioritou HRDP je „Trvale udržitelný rozvoj zemědělství, venkova a jeho přírodních zdrojů“, které bude dosaženo zavedením následujících opatření:

- ❖ méně příznivé oblasti a oblasti s environmentálními opatřeními,
- ❖ agroenvironmentální opatření,
- ❖ lesnictví,
- ❖ zakládání skupin výrobců,
- ❖ předčasný odchod do důchodu.

Celková předpokládaná finanční částka na HRDP pro období 2004 až 2006 činí zhruba 678,5 mil. EUR, z toho příspěvek ze strany EU činí 542,8 mil. EUR. Platby zemědělcům prostřednictvím HRDP jsou nárokového charakteru. Stěžejní opatření HRDP, kterými jsou podpora méně příznivých oblastí a oblastí s environmentálními omezeními a agroenvironmentální opatření, jsou již od roku 2001 součástí dotační politiky Ministerstva zemědělství, v důsledku čehož bude zajištěn pokud možno kontinuální přechod podpor mimoprodukčních funkcí zemědělství před a po vstupu ČR do EU.

Česká republika bude v období let 2004 až 2006 čerpat prostředky EU a současně je povinna zajistit spolufinancování v odpovídající výši (ČR 20 %, EU 80 %). Spolufinancování je nastaveno podle ekonomické úrovně jednotlivých oblastí. Jednoduše řečeno, subjekty ve vyspělejších regionech se musí podílet na projektech z poloviny, obcím a firmám z méně vyspělých regionů bude stačit čtvrtina.

Vyhlášení konkrétních podporovaných projektů je naplánováno na rok 2004. Základem je vypracování finančního plánu investice či zamýšleného projektu. Nedílnou součástí žádosti je však také takzvaná studie proveditelnosti (Feasibility study).

Podávání žádostí by mělo vycházet z předpokladu, že žadatel má zpracovaný investiční záměr a bude investici realizovat a financovat bez ohledu na dotace. Toto je ovšem například pro obce poněkud složitější, neboť právě bez dotace nebudou schopné investici realizovat. Doporučujeme využít informace či znalosti získané z předstrukturálních fondů Phare, ISPA a SAPARD. Za vzor osnovy projektu lze využít metodiku programu SAPARD.

Základní charakteristiky podpor HRDP:

Vyrovňovací příspěvek - Méně příznivé oblasti (LFA)

- ❖ min. rozloha 5 ha z.p.
- ❖ dodržení zásad správné zemědělské praxe
- ❖ minimálně 5 let hospodaření v LFA
- ❖ intenzita zatížení ŽV min. 0,15 - 1,5/VDJ/ha z.p.

Přehled podpor pro méně příznivé oblasti

Oblasti	Kč/ha TTP
Horské (2 oblasti)	a) 4 680
	b) 4 014
Ostatní (2 oblasti)	a) 3 490
	b) 2 820
Specifické	3 420

Pramen: MZe

Vyrovňovací příspěvek - Oblasti s agro - envi omezeními (MŽP - Natura 2000)

oblasti NATURA 2000 v rámci 1. zóny Národních parků a Chráněných krajinných oblastí

- ❖ výše platby 2 800 Kč/ha na trvalých travních porostů (TTP)
- ❖ je možná kumulace s ostatními oblastmi LFA

Extenzifikační premie - Ošetřování travních porostů

A) Louky

- ❖ hnojení max. 40 kg N/ha
- ❖ min. 2 seče
- ❖ v I. zónách CHKO a NP žádná platba (alternativní platba např. za neposečené pásy)
- ❖ platba 1 970 Kč/ha
- ❖ intenzita zatížení ŽV min. 0,2 VDJ/ha na celou plochu obhospodařovaných TTP

B) Pastviny - kdekoliv

- ❖ hnojení max. 40 kg N/ha

- ❖ intenzita zatížení ŽV min. 0,5-1 VDJ/ha
- ❖ sečení nedopasků
- ❖ herbicidy jen bodově
- ❖ platba 2 890 Kč/ha
- ❖ v I. zónách CHKO a NP se nesmí uplatňovat

Podpora zatravňování orné půdy - jednoduchý projekt

- ❖ orná půda (svažitá nad 12°, mělká, písčítá, podmáčená z evidence půdních bloků) a orná půda v LFA
- ❖ použití uznaného osiva, ne jako podsev
- ❖ likvidace plevelů sečí, herbicidy bodově
- ❖ pasení až druhým rokem
- ❖ platba 7 265 Kč/ha

Podpora pěstování meziplodin

- ❖ na orné půdě výsev nejpozději do 10. října
- ❖ rozsah min. 3 % z orné půdy obhospodařované v podniku
- ❖ na jaře zapravit meziplodinu a vyset hlavní plodinu
- ❖ lze použít technologie setí do nezpracované půdy
- ❖ platba 4 580 Kč/ha

Další podporovaná opatření

- ❖ udržování ptačích lokalit na TP: chřástal polní, bahňáci
- ❖ vytváření biopásů - směsi 4 plodin pro volně žijící zvěř
- ❖ udržování podmáčených luk, mokřadů
- ❖ udržování travnatých pásů na svažitých pozemcích

Podpora ekologického zemědělství

- ❖ orná půda: 3 520 Kč/ha
- ❖ travní porosty: 1 100 Kč/ha
- ❖ trvalé kultury: 12 235 Kč/ha
- ❖ zelenina a speciální byliny na orné půdě: 11 050 Kč/ha

Podpora zalesňování zemědělské půdy

- ❖ podpora na založení porostu
 - a) listnaté dřeviny 92 000 Kč/ha
 - b) jehličnaté dřeviny 74 000 Kč/ha
- ❖ podpora na zajištění porostu 12 000 Kč/ha po pět let
- ❖ náhrada za ztrátu příjmů po dobu 20 let
 - vlastník (zemědělec) - orná půda 8 600 Kč/ha a rok
 - TTP 4 210 Kč/ha a rok
 - ostatní - orná půda 5 880 Kč/ha a rok
 - TTP 4 210 Kč/ha a rok

Podpora pěstování - energetické dřeviny

- ❖ pěstování na zemědělské půdě
- ❖ výměra min. 0,25 ha u reprodukčního materiálu (min. 10 let)
- ❖ výměra min. 0,5 ha u produkčního materiálu (min. 15 let)
- ❖ sklizeň v 3 - 6 letých intervalech pro energetické využití
- ❖ po ukončení životnosti porost zlikvidovat
- ❖ reprodukční materiál - založení porostu: 70 000 Kč/ha
- ❖ produkční materiál - založení porostu: 60 000 Kč/ha

Podpora skupin výrobců

- ❖ pět let po uznání - ne u komodit, kde jsou speciální mechanismy (např. ovoce a zelenina, chmel)
- ❖ uznání v období po vstupu do konce programovacího období
- ❖ platí jen u nově založených subjektů

Finanční prostředky na HRDP¹⁾ (v mil. EUR)

Opatření	2004			2005			2006			Celkem			Kofinan- cování EU v %
	Celkové veřejné náklady	z toho		Celkové veřejné náklady	z toho		Celkové veřejné náklady	z toho		Celkové veřejné náklady	z toho		
		z EAGGF ²⁾	ze SR ČR ³⁾		z EAGGF	ze SR ČR		z EAGGF	ze SR ČR				
LFA ⁴⁾ a oblasti s environ- mentálními omezeními	99,474	79,579	19,895	101,675	81,340	20,335	103,521	82,817	20,704	304,670	243,736	60,934	80
Agro-envi- ronmen- tální opatření	95,267	76,213	19,054	113,004	90,403	22,601	126,720	101,376	25344	334,990	267,992	66,998	80
Lesnictví	4,692	3,754	0,938	6,757	5,406	1,351	9,189	7,352	1,838	20,639	16,511	4,128	80
Zakládání skupin výrobců	1,518	1,214	0,304	1,979	1,583	0,396	2,297	1,837	0,459	5,794	4,635	1,159	80
Předčasný odchod do důchodu	2,208	1,767	0,441	2,959	2,367	0,592	3,712	2,970	0,742	8,880	7,104	1,776	80
Technická pomoc	0,966	0,773	0,193	1,126	0,901	0,225	1,436	1,149	0,287	3,528	2,822	0,706	80
Celkem	204,125	163,300	40,825	227,500	182,000	45,500	246,875	197,500	49,375	678,500	542,800	135,700	80

Pramen: MZe

Poznámky:

1) Horizontální plán rozvoje venkova,

2) Evropský zemědělský orientační a záruční fond,

3) Státní rozpočet České republiky,

4) Méně příznivé oblasti

Výše podpory dle dosaženého obrátu (podpora skupin výrobců)

Rok	Obrat do 1 mil. EUR (podpora v %)	Obrat nad 1 mil. EUR (podpora v %)	Maximální výše podpory (EUR)
1.	5	2,5	100 000
2.	5	2,5	100 000
3.	4	2	80 000
4.	3	1,5	60 000
5.	2	1,5	50 000

Pramen: MZe

Předčasný odchod do důchodu

- ❖ od 55 let věku - pouze v případě fyzických osob, ale nesmí být v důchodu ani v důchodovém věku
- ❖ nabyvatel právnická nebo fyzická osoba - podle podmínek mladý začínající zemědělec do 40 let, který již 2 roky hospodářství na vlastním hospodářství
- ❖ paušální sazba ročně 75 000 Kč
- ❖ plus 4500 Kč/přepočtený ha, max. 30 ha
- ❖ doba platby max. 15 let

B. PODPORY ZE ZDROJŮ STÁTNÍHO ROZPOČTU ČR

B.1. Národní komplementární platby před vstupem (doplňkové platby – jen rok 2004)

Vyplacení těchto plateb bude beze zbytku realizováno před vstupem do EU, aby MZe nemohlo být napadeno z neohospodárného nakládání s prostředky státu. Tyto platby, tím že budou vyplaceny do 30.4.2004, umožní žadatelům zmírnit období přechodu na systém plateb poskytovaných v rámci Společné zemědělské politiky (SZP), který platbu na plochu realizuje v plné výši až v období po sklizni, tj. od 16. listopadu a nikoliv, jak tomu je zvykem v ČR, formou plošné zálohy a doplatku.

Vzhledem k tomu, že plošné hektarové dorovnání na ha zemědělské půdy by mělo za následek více či méně výrazné poškození některých sektorů (chov hospodářských zvířat, produkce speciálních osiv, pěstování přadných rostlin, produkce bramborového škrobu, pěstování chmele), je tato platba zaměřena na ty sektory, které se v případě nedostatečné podpory jeví jako nejvíce ohrožené, přičemž suma dorovnávání pro určitý sektor však nesmí překročit povolenou výši dorovnávání pro daný sektor.

Proto byly z celkové částky, uvažované pro komplementární platby, vyčleněny finanční prostředky na podporu vybraných komodit rostlinné a živočišné výroby. Zbytek byl rozdělen na ornou půdu, ve smyslu definice obsažené v § 3i zákona o zemědělství č. 252/1997 Sb., dle kterého je ornou půdou zemědělsky obhospodařovaná půda, na které se pěstují v pravidelném sledu zemědělské plodiny a která není travním porostem dle písmene b), čímž dojde k dočerpání veškerých poskytnutých finančních prostředků.

Vzhledem ke snaze o zachování zjednodušené administrativy a vzhledem ke struktuře plateb, bude realizováno dorovnání u následujících sektorů formou jednorázové neinvestiční dotace, a to dle stavu (výměra, stavy dobytka) k 28. 2. 2004:

- ❖ chmelnice - ve výši 25 % unijní sazby, tj. cca 4 320 Kč/ha/rok
- ❖ osivo píce a lnu - 30 % unijní sazby, tj. v průměru 2 480 Kč/t/rok
- ❖ bahnice a kozy - dorovnání ve výši 700 Kč/přemiové právo (ks)/rok
- ❖ krávy bez tržní produkce mléka (KBTPM) - 5 075 Kč/ks/rok
- ❖ skot - zde všechna možná dorovnávání budou rozpuštěna na VDJ, platba ve výši 850 Kč/VDJ/rok

Výše uvedené sektory budou pokryty v plné výši, zbytek peněz bude rozpuštěn na hektar orné půdy – předpokládá se výše platby: do 2 500 Kč/ha/rok.

Maximální možné národní dorovnávání podle Přístupové smlouvy činí 7,5 mld. Kč/rok (30 % úrovně EU). Skutečnost, která vyplývá z reálných možností státního rozpočtu ČR, představuje částku 5,2 mld. Kč (20 % úrovně EU).

Základní charakteristika plateb dle sektorů:

Orná půda

- ❖ předmět dotace: hektar orné půdy, která je vedena v Evidenci využití zemědělské půdy podle uživatelských vztahů podle § 3a zákona o zemědělství (*dále jen evidence*), a je ornou půdou dle § 3i, písm. a) zákona o zemědělství (zákon č. 252/1997 Sb. ve znění pozdějších změn a doplňků, ke dni 31.12.2003

- ❖ žadatel: podnikatel (podle § 2 zákona č. 513/1991 Sb. Obchodního zákoníku) podnikající v zemědělské výrobě
- ❖ výše dotace: do 2 500 Kč/ha orné půdy vedené v evidenci k 31.12.2003
- ❖ konkrétní výše dotace na 1 ha orné půdy bude stanovena jako podíl rozdílu mezi Σ prostředků státního rozpočtu určených na tento titul a Σ prostředků, které budou vyplaceny na shora uvedené sektory, proti počtu ha orné půdy vyplývající z podaných žádostí o platbu na ornou půdu
- ❖ specifický obsah žádosti: seznam půdních bloků a dílů - orná půda, zařazených do evidence k 31.12.2003, podepsaný žadatelem
- ❖ specifické podmínky pro obdržení dotace: minimální plocha pro obdržení dotace je v součtu deklarovaných půdních bloků/dílů 1 ha orné půdy

Chmelnice

- ❖ předmět dotace: hektar užívané chmelnice
- ❖ žadatel: podnikatel podnikající v zemědělské výrobě
- ❖ výše dotace: 4 320 Kč/ha chmelnice vedené v evidenci k 31.12.2003
- ❖ obsah žádosti: seznam užívaných chmelnic
- ❖ specifické podmínky pro obdržení dotace: minimální plocha činí 0,5 ha chmelnic

Osivo píce a lnu - dotace na vyrobené certifikované osivo

- ❖ předmět podpory: tuna certifikovaného osiva vybraných druhů píce a lnu vypěstovaná a uznaná na území České republiky
- ❖ žadatel: producent, který osivo vypěstoval a má uzavřenu množitelenskou smlouvu se šlechtitelskou, semenářskou nebo šlechtitelskou a semenářskou firmou, jejíž činnost byla ohlášena podle zákona č. 219/2003 Sb., o uvádění osiva a sadby do oběhu
- ❖ výše podpory: 1 600 Kč na jednu tunu v I. skupině, 7 000 Kč na jednu tunu ve II. skupině, 10 000 Kč na jednu tunu ve III. skupině, 15 000 Kč na jednu tunu ve IV. skupině

obsah žádosti:

- a) Souhrnný seznam uznaného osiva píce a lnu
- b) Příloha č. 1: ověřená kopie smlouvy se semenářskou, šlechtitelskou nebo šlechtitelskou a semenářskou firmou včetně kopie dokladu, že příslušná firma splnila registrační (od září 2003 ohlašovací povinnost)
- c) Příloha č. 2: ověřená kopie uznávacího listu o uznání osiva vydaného v roce 2004, na které je požadována dotace, u sloučené partie kopie uznávacího listu vydaného v roce 2004 na sloučenou partii (zákon č. 219/2003 Sb.)
- d) Příloha č. 3: ověřená kopie uznávacího listu o uznání množitelenského porostu (zákon č. 219/2003) vydaného v roce 2003

Skupina I. - vikev setá, vikev huňatá,

Skupina II. - len přadný, len olejný, jilek hybridní, jilek mnohokvětý, jilek jednoletý, mezirodové hybridy Festulolium, sveřep samužníkovitý, sveřep vzpřímený, sveřep bezbranný, lesknice kanárská, lesknice rákosovitá,

Skupina III. - tollice dětelová, vojtěška setá, vičenec ligrus, jetel zvrhlý, jetel nachový, jetel luční, psineček velký, psineček tenký, tomka vonná, psineček výběžkatý, medyněk vlnatý, ovsík vyvýšený, psárka luční, bojíněk cibulkatý, bojíněk luční, jilek vytrvalý, košťava červená, košťava luční, košťava rákosovitá, košťava ovčí, lipnice hajní, lipnice luční, lipnice smáčkutá, metlice trsnatá, pohánka hřebenitá, srha laločnatá, srha Ascherssonova,

Skupina IV. - jetel plazivý, trojštět žlutavý.

- ❖ specifické podmínky pro obdržení dotace: minimální hmotnost partie, na kterou může být podána žádost, je 0,1 t.

Bahnice a kozy

- ❖ předmět dotace: bahnice, nebo koza chovaná k 31.12.2003 chovatelem, který je držitelem individuálních limitů práv na prémie pro chovatele bahnic, koz dle § 2 písm. e) Nařízení vlády č. 241/2003 Sb.
- ❖ žadatel: podnikatel (§ 2 zákona č. 513/1991 Sb.) podnikající v zemědělské výrobě a zároveň chovatel předmětných bahnic či koz, kterému byl stanoven individuální limit práv na prémie pro chovatele bahnic a koz
- ❖ výše dotace: 700 Kč na 1 bahnici, kozu chovanou ve stavu k 31.12.2003
- ❖ obsah žádosti:
 - a) Souhrnný stav živých zvířat vedených v ústřední evidenci ke dni 31.12.2003 pro ovce, kozy podepsaný žadatelem
 - b) Nápočet bahnic a koz podepsaný žadatelem
- ❖ specifické podmínky pro obdržení dotace: dotace se poskytne maximálně do výše stanoveného individuálního limitu práv na prémie pro chovatele bahnic, koz

Krávy bez tržní produkce mléka (KBTPM)

- ❖ předmět dotace: kráva chovaná v systému chovu KBTPM k 31.12.2003 chovatelem, který je držitelem individuálních limitů práv na prémii pro chovatele KBTPM dle §2 písm. d) Nařízení vlády č. 242/2003 Sb.
- ❖ žadatel: podnikatel (§ 2 zákona č. 513/1991 Sb.) podnikající v zemědělské výrobě a zároveň chovatel předmětných KBTPM, kterému byl přiznán individuální limit práv na prémii na chov KBTPM
- ❖ výše dotace: 4 225 Kč na 1 krávu chovanou v systému chovu KBTPM k 31.12.2003
- ❖ obsah žádosti:
 - a) Seznam krav chovaných v systému chovu bez tržní produkce mléka vedených v ústřední evidenci skotu k 31.12.2003
 - b) Souhrnný stav živých zvířat vedených v ústřední evidenci ke dni 31.12.2003 pro skot podepsaný žadatelem
- ❖ specifické podmínky pro obdržení dotace:
 - a) dotace se poskytne maximálně do výše stanoveného individuálního limitu práv na prémii pro chovatele KBTPM
 - b) předmětné krávy musí být evidovány v ústřední evidenci skotu
 - c) krávy s podílem nad 50 % součtu krve následujících plemen nejsou považovány za krávy chované v systému chovu KBTPM:
Angler Rotvieg (Angeln), Rød dansk mælkerace (RMD), Ayrshire, Armoricaïne, Bretonne Pie-noire, Fries-Holland (FH), Française frisonne pie noire (FFPN), Friesian-Holstein Holstein, Black and White Friesian, Red and White Friesian, Frisóna española, Frisóna Italiana, Zwartbonten van België/Pie-noire de Belgique, Sortbroget dansk mælkerace (SDM), Deutsche Schwarzbunte, Schwarzbunte Milchrasse (SMR), Groniger Bllarkop, Guernsey, Jersey, Malkeborhorn, Reggiana, Valdostana Nera, Itäsuomenkarja, Länsisuomenkarja, Pohjoissuomenkarja.

Skot

- ❖ předmět dotace: velká dobytčí jednotka (VDJ) vypočtená ze stavu skotu chovaného žadatelem k 31.12.2003
<u>Kategorie skotu</u>	<u>Přepočítávací koeficienty</u>
tele do 3 měs. včetně	0,15
skot nad 3 měs. do 1 roku včetně	0,35
skot nad 1 rok do 2 let včetně	0,80
skot nad 2 roky	1,00
- ❖ žadatel: podnikatel (§ 2 zákona č.513/1991Sb.) podnikající v zemědělské výrobě, který se zabývá chovem skotu a má podle zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon) ve znění pozdějších předpisů, zaregistrované hospodářství v ústřední evidenci s chovem předmětného skotu
 - ❖ výše dotace: 850 Kč/VDJ
 - ❖ obsah žádosti:
 - a) Souhrnný stav živých zvířat vedených v ústřední evidenci ke dni 31.12.2003 pro skot podepsaný žadatelem
 - b) Nápočet VDJ podepsaný žadatelem
 - ❖ specifické podmínky pro obdržení dotace: minimální počet VDJ vyplývající ze žádosti pro obdržení dotace činí 2 VDJ

Bilance Národních komplementárních plateb před vstupem

Předmět podpory	Měrná jednotka	Platba Kč/rok	Celkem mil. Kč
Orná půda	ha (evidence)	1 365	3 782,38
Chmelnice	ha	4 320	26,56
Osivo lnu a pínin	t (certifikace)	2 480	26,44
Bahnice a kozy	ks (prémiové právo)	700	46,71
KBTPM ¹⁾	ks (prémiové právo)	4 225	381,52
Skot	VDJ ²⁾	850	936,39
CELKEM	x	x	5 200,00

Pramen: MZe

Poznámky: 1) Krávy bez tržní produkce mléka, 2) Velká dobytčí jednotka

B.2. Národní komplementární platby po vstupu do EU (Top up)

Výplata těchto komplementárních přímých plateb ze státního rozpočtu ČR bude realizována u škrobu už v roce 2004 a dále podle ustanovení Přístupové smlouvy. Konkrétní podmínky těchto plateb nebyly v době uzávěrky této

publikace známy, je však velmi pravděpodobné, že budou obdobné jako u Národních komplementárních plateb před vstupem.

B.3. Státní pomoc – národní podpory po vstupu do EU (State aid)

Státní pomocí se rozumí výše podpory zemědělcům ze státního rozpočtu ČR v období po vstupu do Evropské unie. Tato pomoc se řídí specifickými pravidly, a v praxi to znamená, že státní pomoc nesmí narušit zásady společného trhu, nelze ji uplatňovat tam, kde je zavedena společná organizace trhu. Státní pomoc podléhá notifikaci ze strany Evropské komise, nové členské státy nahlásí do 4 měsíců po vstupu do EU stávající podpory a nejpozději do 3 let musejí být tyto podpory kompatibilní s EU nebo zrušeny.

V rámci státní pomoci uvažuje Ministerstvo zemědělství s těmito podporami:

- ❖ podpora včelařství
- ❖ pěstování lnu na vlákno – dle osevu k 30.4.2004
- ❖ kapková závlaha v sadech, vinicích a chmelnicích
- ❖ restrukturalizace vinic, obnova chmelnic, sadů a izolátů do 30.4.2004
- ❖ sklizeň máku
- ❖ integrovaná produkce ovoce, zeleniny a révy do 30.4.2004
- ❖ udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat
- ❖ ozdravování polních a speciálních plodin
- ❖ nákazový fond a dotace zemědělského pojištění
- ❖ poradenství a vzdělávání
- ❖ mimoprodukční funkce rybníků
- ❖ pokračování Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu (PGRLF) – zejména programy Provoz, Investice, Mládí, Export.

Platby nejsou nárokové. Ministerstvo zemědělství připraví a publikuje Zásady pro poskytování těchto plateb. Žádosti o státní pomoc musí farmáři podat na standardních formulářích prostřednictvím Zemědělských agentur, elektronická forma podání žádosti není možná. Termín pro podání žádostí je od 19. 1. 2004 do 27. 2. 2004. Výplata prostředků na účet by měla proběhnout zhruba v polovině roku 2004.

Základní charakteristiky programů státní pomoci:

1.D. Podpora včelařství

- ❖ účel: zabezpečení opylování zemědělských hmyzosnubných plodin v ČR
- ❖ finanční prostředky: 80 mil. Kč

1.F. Podpora nepotravinářského využití půdního fondu - pěstování přadného lnu pro vlákno

- ❖ účel: podpora pěstování přadného lnu pro vlákno
- ❖ finanční prostředky: 25 mil. Kč

1.I. Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích a vinicích

- ❖ účel: zvýšení konkurenceschopnosti a kvality ovoce, chmele a vinných hroznů
- ❖ finanční prostředky: 25 mil. Kč

1.R. Restrukturalizace vinic a ovocných sadů, obnova chmelnic, ovocných sadů a jejich prostorových izolátů

- ❖ účel: restrukturalizace vinic, resp. nezbytné zlepšení odrůdové skladby vinic, nezbytná obnova chmelnic, ovocných sadů, prostorových izolátů révy vinné, chmele a ovocných druhů, restrukturalizace ovocných sadů, resp. nezbytné zlepšení zdravotního stavu ovocných stromů a zlepšení kvality produkovaného ovoce
- ❖ finanční prostředky: 110 mil. Kč

1.S. Podpora komplexní sklizně máku setého

- ❖ účel: podpořit komplexní sklizeň máku setého s ohledem na zajištění bezpečnosti území z hlediska omamných a psychotropních látek v souladu se zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách v platném znění
- ❖ finanční prostředky: 5 mil. Kč

1.T. Podpora integrovaných systémů pěstování zeleniny, ovoce a hroznů révy vinné

- ❖ účel: podpora hospodaření v souladu s požadavky ochrany životního prostředí
- ❖ finanční prostředky: 30 mil. Kč

2. Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat

- ❖ účel: na základě zákona č. 154/2000 Sb. o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat (dále jen zákon) a vyhlášek MZe ČR, kterými se provádějí některá ustanovení tohoto zákona a zákona č. 166/1999 Sb., zabezpečit udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat

❖ finanční prostředky: 210 mil. Kč (195 mil. Kč neinvestiční a 15 mil. Kč investiční)

3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin

❖ účel: zvýšení kvality rostlinné produkce cestou náhrady chemického ošetření a prevence šíření karanténních virových a bakteriálních chorob a chorob přenosných osivem

❖ finanční prostředky: 465 mil. Kč

5. Podpora NH Kladruby nad Labem, Zemských hřebčinců Písek a Tlumačov

❖ účel: Podpory jsou poskytovány na zachování chovu starokladrubského koně v Národním hřebčínu Kladruby nad Labem, státní podnik, na zajištění plnění úkolů státní péče o rozvoj plemenářství v chovu koní ČR v Zemském hřebčinci Písek, státní podnik a v Zemském hřebčinci Tlumačov, státní podnik

❖ finanční prostředky: 65 mil. Kč

6. Genetické zdroje

❖ účel: zachování a využití genetických zdrojů zvířat, rostlin a mikroorganismů

❖ finanční prostředky: 60 mil. Kč

8. Nákazový fond

❖ účel: podpora vybraných činností zaměřených proti rozšiřování nebezpečných nálezů hospodářských zvířat a částečná úhrada nákladů spojených s neškodným odstraňováním kadáverů a masokostních mouček a krmných tuků z kadáverů

❖ finanční prostředky: 250 mil. Kč

9. Poradenství a vzdělávání

❖ účel: organizační, ekonomické a odborné poradenství a vzdělávání

❖ finanční prostředky: 80 mil. Kč

10.D. Podpora evropské integrace nevládních organizací

❖ účel: zlepšení efektivnosti a odborné úrovně činnosti nevládních organizací formou podpory integrace v rámci ES

❖ finanční prostředky: 15 mil. Kč

15. Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků

❖ účel: částečná kompenzace újmy rybářským subjektům vzniklé zajišťováním vodohospodářských a celospolečenských funkcí rybníků

❖ finanční prostředky: 70 mil. Kč

Bilance financování státní pomoci pro rok 2004

Programy státní pomoci	Zdroje pro rok 2004 (mil. Kč)
1.D. Podpora včelařství	80
1.F. Podpora pěstování přádného lnu	25
1.I. Podpora budování kapkové závlahy	25
1.R. Podpora obnovy vinic, chmelnic a ovocných sadů	110
1.S. Podpora komplexní sklizně máku	5
1.T. Podpora integrovaných systémů pěstování zeleniny, ovoce a hroznů révy vinné	30
2. Podpora udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat	210
3. Podpora ozdravování polních a spec. plodin	465
5. Podpora hřebčinců Kladruby, Písek a Tlumačov	65
6. Podpora genetických zdrojů	60
8. Nákazový fond	250
9. Podpora poradenství a vzdělávání	80
10. Podpora evropské integrace nevládních organizací	15
15. Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků	70
Celkem	1 490

Pramen: MZe

Celková bilance podpor pro rok 2004

Druh podpor (plateb)	Zdroje z EU		Zdroje ze SR ČR	Zdroje celkem
	mil. EUR	mil. Kč ¹⁾	mil. Kč	mil. Kč ¹⁾
Tržní opatření SZP ³⁾	x	x	x	x
SAPS (přímé platby)	198,94	6 465,55	x	6 465,6
Komplementární přímé platby před vstupem	x	x	5 200,0	5 200,0
Top Up (komplementární přímé platby po vstupu)	x	x	x	x
Přímé platby celkem	198,94	6 465,60	5 200,0	11 665,6
Státní pomoc	x	x	1 490,0	1 490,0
Operační program ^{2), 4)}	58,00	1 885,00	831,1	2 716,1
HRDP ⁵⁾	163,30	5 307,30	1 326,8	6 634,1
Úhrnem	420,24	13 657,85	8 847,9	22 505,8

Pramen: MZe

Poznámky:

1) Přepočet = 1 EUR = 32,50 Kč

2) Třetina z celkové částky pro období let 2004 až 2006. Reálně bude v roce 2004 čerpáno méně, jednak z důvodu vstupu ČR do EU až k 1.5., a jednak proto, že vzhledem k rozběhu počítá i SR ČR s menší částkou na kofinancování. Prostředky nevyčerpané v daném roce nepropadají a převádějí se do následujícího období.

3) Finanční objem tržních opatření SZP nelze přesně kvantifikovat, vzhledem k jejich variabilitě, návazně na situaci v daném roce.

4) Zdroje ze Strukturálních fondů EU – EAGGF a FIG

5) Zdroje ze Strukturálních fondů EU – EAGGF

ZEMĚDĚLSKÁ VÝROBA

ROSTLINNÁ VÝROBA

Výrobní faktory RV

Počasí

Povětrnostní podmínky posledních pěstitelských ročníků se opakovaně vyznačovaly extrémními hodnotami teplot a srážek a jejich velkými výkyvy ve srovnání s dlouhodobými normály. Rok 2002 se zapsal do historie České republiky, a také ve větší části Evropy, jako rok rozsáhlých povodní a následující rok 2003 pak jako rok extrémního sucha. Přestože po rozsáhlých a ničivých povodních v srpnu roku 2002 následovalo chladné a deštivé podzimní období, vyznačoval se rok 2003 již od jara především nízkou hladinou podzemních vod, nedostatkem srážek a vysokými teplotami vzduchu.

Od počátku roku 2003 byly povětrnostní podmínky pro přezimování ozimů nepříznivé. Mrazivé počasí se sněhovou pokrývkou se střídalo s oblevy a následně s holomrazy. Půda v hloubce od zhruba 10 cm pod povrchem zůstala většinou zmrzlá po celou zimu. Střídáním period vyšších teplot a mrazů se vytvářely na plochách ozimů jezera vody nebo ledové plochy. V rozmáčené nebo zmrzlé povrchové vrstvě půdy trpěly ozimy nedostatkem vzduchu.

Mrazivé období se vrátilo ještě koncem března a na počátku dubna a tak se nástup jarního počasí, umožňujícího regeneraci ozimů a setí jarních plodin zpozdil odhadem o 2 - 3 týdny ve srovnání s běžnými ročníky. V důsledku uvedených nepříznivých povětrnostních podmínek byly porosty ozimů na počátku jarní vegetace velmi poškozené a nevyrovnané, takže bylo nutné přikročit k zaorávkám. Největší podíl zaorávek byl u řepky ozimé, pšenice ozimé a u ječmene ozimého.

Největším problémem se však brzy po nástupu teplého počasí stal nedostatek půdní vláhy. Vrchní profil půd byl mokry v důsledku přívalemých srážek a povodní v srpnu roku 2002 a nedovolil v podzimních měsících roku 2002 vsakování dlouhodobých dešťových srážek. Stejně tak promrzlá půda v průběhu zimy neumožnila vsakování vody v obdobích roztávání sněhu v zimě a v předjaří. Velké množství povrchové vody ze srážek tak oteklo, aniž by mohlo být využito rostlinami nebo pomohlo doplnit dlouhodobě klesající hladinu podzemních vod.

Počasí v jarních měsících roku 2003 bylo velmi teplé a suché. Poškozené a prořídle porosty ozimů i vzešlé porosty jařin neměly podmínky pro dostatečnou růstovou fázi a adekvátní vývoj. Rychlý přechod porostů většiny polních plodin do generativní fáze, při trvalém teplém počasí s intenzivním slunečním svitem a nedostatkem srážek, negativně poznamenal výnosové předpoklady především obilovin, olejnin, píceňin a luskovin. Prakticky od počátku června do konce srpna panovalo horké, slunečné počasí s minimem srážek a dlouhými řadami tropických dnů. Tento průběh počasí pouze přispěl k rychlému dozrávání a sklizni rostlinné produkce. Výpadky v produkci většiny polních plodin patřily k nejvyšším za posledních nejméně dvacet let.

Posklizňová orba a předseťová příprava půdy pro ozimy tak byla v letních a podzimních měsících roku 2003 extrémně náročná z hlediska spotřeby pohonných hmot i opotřebování použité mechanizace. Pokračující nedostatek srážek neumožnil ve většině oblastí České republiky rychlé, rovnoměrné vzházení ozimů a jejich růst a vývoj pro dobré přezimování. Jejich vegetaci ukončil nástup nízkých teplot v průběhu první dekády prosince a klasická zima s mrazy a nebývalou sněhovou pokrývkou započala v třetí dekádě prosince 2003. Z uvedených informací je zřejmé, že povětrnostní podmínky roku 2003 byly z hlediska zemědělské výroby velmi nepříznivé. Způsobily vysoké výpadky v rostlinné produkci a v tržbách zemědělců.

Výživa rostlin

Ve srovnání s rokem 2002 došlo v roce 2003 k podstatnému snížení spotřeby čistých živin v minerálních hnojivech (o 13,7 %). Toto bylo způsobeno zejména nepříznivými klimatickými a ekonomickými podmínkami.

Spotřeba živin v kg na 1 ha zemědělské půdy

Rok	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	Celkem
1999	51,1	8,6	5,9	65,6
2000	58,9	10,8	6,2	75,9
2001	72,6	12,3	7,3	92,2
2002	72,3	12,2	7,7	92,2
2003	60,6	11,7	7,3	79,6

Pramen: MZe

Také v roce 2003 mohli zemědělci získat podporu na vápnění zemědělských pozemků na orné půdě s půdní reakcí do 5,5 pH. Podpora se vztahovala na nákup páleného vápna, mletého vápence či dolomitického vápence. Těto podpory bylo využito na výměře více jak 30 tis. ha a celková výše podpory dosáhla 9 132 tis. Kč. Přes tuto podporu došlo k výraznému snížení spotřeby vápenatých hmot (o 15 %). Příčiny tohoto poklesu byly obdobné, jako u minerálních hnojiv.

Spotřeba vápenatých hmot v ČR

Rok	Celková spotřeba (v tis. t)
2000	243
2001	212
2002	201
2003	171

Pramen: MZe

Ochrana rostlin

Celková spotřeba pesticidů se ve srovnání s minulým rokem snížila asi o 10 %. Ze srovnání údajů za poslední čtyři roky je patrné, že zatímco spotřeba herbicidů se téměř nemění, v ostatních kategoriích pesticidů je rozptýl až 30 %. Důležitým faktorem v tomto případě je počasí a tím i infekční tlak škodlivých organismů v daném roce.

Obiloviny byly často (zejména na lehčích půdách) podeschlé. Na některých lokalitách byl zjištěn výskyt viróz (žlutá zakrslost ječmene a zakrslost pšenice), i nadále není zanedbatelný výskyt snětí, a to jak zakrslé, tak i mazlavé.

Porosty olejnin, především řepky, byly slabé a nevyrovnané, docházelo k předčasnému dozrávání a otvírání šesulí. Na škodách se podíleli také živočišní škůdci, v posledních letech roste význam bejlozorky kapustové.

U brambor byly problémy při ošetřování proti mandelince bramborové. Účinnost insekticidů (pyretroidů) byla silně snížena vlivem vysokých teplot, docházelo i k popálení listů. Suché počasí ovlivnilo negativně velikost hlíz a tím i výši výnosů, hlízy však byly poměrně zdravé.

Na speciální plodiny mělo vliv nejen sucho (opad plodů u ovoce), ale i lokální přívalové deště či krupobití, kdy docházelo k mechanickému poškození (chmel, ovoce). Ve větší míře se vyskytovaly mšice, zejména na zelenině.

Zachycení bázlivce kukuřičného (*Diabrotica virgifera*) a černopásky bavlníkové (*Helicoverpa armigera*) v lapácích na jižní Moravě svědčí o atraktivnosti tohoto území i pro teplomilné druhy hmyzu, což by mohlo představovat vážný problém v budoucích letech.

Osivo a sadba

Nepříznivé klimatické podmínky koncem roku 2002 a na počátku roku 2003 ovlivnily objem a kvalitu vyrobeného osiva a sadby některých druhů. K rozsáhlému poškození množitelských porostů ozimých plodin v zimním a předjarním období přispělo špatné vzházení rostlin na podzim. V důsledku toho došlo v jarním období k likvidaci řady množitelských porostů řepky a obilovin. Semenářský sektor se tak musel vyrovnat s výpadkem množitelských porostů málo odolných odrůd obilovin a řepky, pocházejících především z přímořských oblastí, které nejsou dostatečně přizpůsobeny klimatickým podmínkám v České republice. U vybraných druhů muselo dojít k úpravě kvalitativních parametrů osiva, aby byl zajištěn dostatek osiva v potřebné skladbě.

V roce 2003 pokračovala ze strany státu podpora využití uznaného osiva. Státní dotace byla zaměřena na podporu využití uznaného osiva obilovin, olejnin a luskovin. Pro pšenici, ječmen a žito byla určena částka 1 800 Kč/t, pro řepku a sóju částka 20 tis. Kč/t a pro hrách a bob částka 2 500 Kč/t. Zemědělec, který nakoupil uznané osivo obdržel uvedené částky jako úhradu části vynaložených nákladů. Celkem bylo na daný účel vynaloženo 285 mil. Kč.

Vývoj rozsahu množitelských ploch a objemu výroby uznaného osiva

Druh osiva a sadby	Uznaná množitelská plocha (ha)				Uznané osivo – sadba (t)			
	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002
Obiloviny	71 176	59 695	68 781	78 726	114 623	125 370	190 978	196 510
Kukuřice	510	968	1 340	1 210	779	1 196	1 766	1 612
Luskoviny	8 139	6 119	6 919	7 549	6 725	7 115	8 019	7 142
Olejnin	8 865	8 060	12 426	14 526	5 332	4 811	3 565	5 300
Jeteloviny a trávy	28 737	30 659	27 564	16 156	9 931	7 357	5 759	4 669
Brambory	4 801	5 313	4 983	5 161	59 638	75 405	78 193	69 874

Pramen: ÚKZÚZ

Rostlinné komodity

Obiloviny, pšeničný škrob

Obiloviny

Na podzim roku 2002, v období osevu ozimých obilovin, převládalo velmi deštivé počasí, které velmi nepříznivě ovlivnilo zakládání porostů. Značná část ozimů byla založena až v měsíci listopadu a porosty takto založené vstupovaly do zimního období nedostatečně připravené a vyvinuté. Tuhá zima, kdy teploty klesaly až pod -20°C a střídaly se s teplotami kolem 0°C až $+5^{\circ}\text{C}$, značně poškodila porosty ozimých obilovin. Na mnoha místech byla vytvořena obrovská „jezera“ vody, která vydržela od podzimu až do příchodu jara.

Nástup jara byl velmi opožděný, což mělo za následek výrazné zpoždění setí jarních obilovin. Značné zpoždění představovaly i zásahy s regeneračním přihnojením na zesláblé porosty ozimých obilovin. Po březnovém oteplení (až v druhé polovině měsíce března) došlo k dalšímu ochlazení a k poklesu teplot pod -5°C , které prohloubilo poškození nejen ozimých obilovin, ale i již zasetých jařin. V důsledku těchto nepříznivých podmínek došlo na mnoha místech k rozsáhlým jarním zaorávkám, které dle šetření Ministerstva zemědělství k 29.4.2003 činily 191,3 tis. ha ozimů (21,2 % původně osetých ploch pro sklizeň 2003).

Další průběh počasí až do žňového období bylo charakteristické nízkým úhrnem srážek s vysokými teplotami. Nepříznivý výsledek sucha se promítl především do výnosu, kdy byla postižena převážná většina ozimých obilovin, ale i část jařin, především později zasetých. Suché léto naopak pozitivně ovlivnilo celý průběh sklizně a kvalitu sklizené produkce.

Na začátku marketingového roku 2002/2003 byly u obilovin zaznamenány s poměrně velké počáteční zásoby. Příčinou byla jednak vysoká sklizeň v roce 2001, která vytvořila značně vysoký bilanční přebytek, který činil 800 tis. tun a další příčinou byla nemožnost realizace vývozu obilovin do zahraničí. Tento vývoj ovlivnil cenu všech tržních obilovin. Do tohoto vývoje vstoupil stát prostřednictvím intervenčního nákupu potravinářské pšenice. V souladu s nařízením vlády č. 237/2001 Sb. vyhlásil Státní zemědělský intervenční fond (SZIF) intervenční cenu 3 500 Kč/t a po splnění všech podmínek zahájil v měsíci červenci 2002 nákup, který trval do října 2002. Tento státní zásah významně přispěl k cenové stabilizaci obilovin.

Nakoupené množství obilovin (převážně ze sklizně 2002) se podařilo vyvést prostřednictvím SZIF v průběhu marketingového roku 2002/2003, kdy se do zahraničí vyvezlo 943,1 tis. tun obilovin, což představuje několikanásobně vyšší množství, než činil vývoz předchozího marketingového roku 2001/2002.

Bilance obilovin podle jednotlivých druhů pro marketingový rok 2002/2003

Ukazatel	MJ	Pšenice celkem	Žito	Ječmen celkem	Oves	Tritikale	Kukuř.	Ostatní obilov.	Obilov. celkem
Osevní plocha	tis. ha	848,8	35,3	488,1	61,0	53,1	70,6	5,2	1 562,1
Výnos	t/ha	4,56	3,37	3,67	2,75	3,77	7,27	1,69	4,33
Výroba	tis.t	3 866,5	119,2	1 792,5	167,7	199,9	616,2	8,8	6 770,8
Počáteční zásoby	tis.t	1 374,3	59,7	294,2	20,0	26,1	95,1	1,5	1 870,9
Dovoz	tis.t	13,4	66,1	12,1	0,9	0,1	6,4	1,7	100,7
Celková nabídka	tis.t	5 254,2	245,0	2 098,9	188,6	226,1	717,7	12,0	8 742,4
Dom.spotř.celkem	tis.t	3 598,0	208,0	1 845,0	162,0	184,0	426,0	7,5	6 430,5
z toho - potraviny	tis.t	1 170,0	170,0	595,0	26,0	0,0	13,0	5,0	1 979,0
- osiva	tis.t	177,0	13,0	120,0	16,0	9,0	13,0	0,5	348,5
- krmiva	tis.t	2 250,0	25,0	1 130,0	120,0	175,0	400,0	2,0	4 102,0
- tech.užití	tis.t	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
Vývoz vč. Sloven.	tis.t	755,5	1,8	41,7	0,6	14,2	125,3	4,0	943,1
Celkové užití	tis.t	4 353,5	209,8	1 886,7	162,6	198,2	551,3	11,5	7 373,6
Konečné zásoby	tis.t	900,7	35,2	212,1	26,0	27,9	166,4	0,5	1 368,8

Pramen: ČSÚ, Celní statistika, MZe

Poznámky: Zásoby jsou uvedeny včetně SZIF a SSHR (Správa státních hmotných rezerv). Marketingový rok u obilovin začíná 1.7. běžného roku a končí 30.6. následujícího roku.

Plocha sklizně obilovin pěstovaných na zrno v roce 2003 dosáhla výměry 1 459,7 tis. ha. Opětovně došlo k meziročnímu poklesu ploch obilovin, který činí 109,8 tis. ha (7,0 %).

Průměrný výnos všech obilovin v roce 2003 byl 3,95 t/ha a ve srovnání s předchozím rokem se snížil o 0,38 t/ha (8,7 %). Výrazné snížení ploch pěstovaných obilovin v roce doprovázené snížením průměrného hektarového výnosu vedlo k nebývalému snížení produkce o 1 008,4 tis. tun obilovin na celkových 5 762,4 tis. tun.

Produkce obilovin ze sklizně roku 2003 je nejnižší od roku 1970 a její celková výše dle ČSÚ je 5 762,4 tis. tun. Tato velmi nízká úroveň sklizně obilovin znamená, že se zcela zásadně mění charakter našeho vnitřního trhu s obilovina-

Sklizeň obilovin v roce 2003

U	Pšenice			Žito	Ječmen			Oves	Tritik.	Kuk.	Ostatní obil.	Obil. celkem.
	ozim.	jar.	celk.		ozim.	jar.	celk.					
P	541,7	106,7	648,4	41,9	98,8	451,1	549,9	77,4	46,0	85,4	10,7	1 459,70
V	4,14	3,69	4,07	3,80	3,09	3,91	3,76	3,02	3,52	5,58	2,31	3,95
S	2 244,5	393,4	2 637,9	159,3	305,3	1 763,4	2 068,7	233,6	161,9	476,4	24,7	5 762,40

Pramen: ČSÚ

Poznámka: U = ukazatel, P = plocha sklizně (tis. ha), V = výnos (t/ha), S = sklizeň (tis. t)

mi. Zatímco v předchozím období, kdy převažovala nabídka obilovin nad poptávkou, sklizeň roku 2003 zcela změnila trh na nedostatkový, kdy je větší poptávka po obilovinách a především po krmných obilovinách.

Nepříznivé je, že propad produkce obilovin nepostihl pouze ČR, ale byly postiženy i ostatní státy střední a východní Evropy, které hrály vždy významnou roli na trhu s obilovinami a ovlivňovaly možnosti našeho vývozu a dovozu v případě potřeby. Sklizňový rok 2003 však z těchto zemí vytvořil zcela jednoznačné importní země, bez možnosti sanovat výpadek v produkci obilovin v ČR.

Nízká úroveň cen obilovin (především po sklizni) v ČR vedla ke zvýšenému objemu vývozu obilovin do zahraničí, než se původně předpokládalo, neboť ceny v zahraničí jsou stanovovány daleko pružněji a na vyšší úrovni než v ČR. Tímto se ještě více prohlubuje bilanční schodek v konečných zásobách obilovin.

V souvislosti s tímto nedostatkem obilovin v ČR se připravila řada opatření k zajištění určité stability na vnitřním trhu s obilovinami:

1. otevřela se smluvní kvóta na dovoz 300 tis. tun pšenice s nulovou celní sazbou,
2. obnovil se režim udělování neautomatických vývozních licencí na vývoz obilovin a výrobků z obilovin z České republiky,
3. doporučilo se uvolnění části ze zásob Správy státních hmotných rezerv (SSHR), především krmného obilí.

Přestože největší výpadek v produkci obilovin zaznamenala pšenice, tak i v roce 2003 si zachovává výsadní postavení mezi pěstovanými obilovinami v ČR s dominantním vlivem na celkovou bilanční rovnováhu všech obilovin. Výrazný pokles produkce pšenice způsobil, že dochází ke spotřebování všech dostupných rezerv na volném trhu, bez možnosti dovézt tuto komoditu ze zahraničí. Z hlediska kvality lze sklizňový ročník 2003 hodnotit jako nadprůměrný, neboť dosahované jakostní parametry vysoce převyšují úrovně ročníků minulých a to jak v objemové hmotnosti, v čísle poklesu a především v obsahu bílkovin.

Na výrazném meziročním navýšení ploch ječmene, především jarního, měly svůj podíl zaorávky ozimých obilovin a i zvýšený zájem zemědělců o jeho pěstování. Nárůst pěstební plochy jarního ječmene lze hodnotit jako pozitivní fakt, vzhledem k zajištění dostatku kvalitní suroviny pro sladovnický průmysl. Svým rozsahem pěstování v roce 2003 se jarní ječmen vyrovnal úrovni pěstování z počátku devadesátých let. Podobně jako u pšenice, i sklizeň jarního ječmene dosahuje neobvykle vysokých kvalitativních parametrů, především poměrně nízký podíl bílkovin a vysoké hodnoty klíčivosti.

Po pětiletém poklesu ploch žita došlo v roce 2003 k mírnému oživení zájmu o pěstování této komodity. Toto nevýrazné zvýšení ploch vyplývá jednak z nedostatku kvalitní suroviny na našem trhu a také vyšší úrovně cen potravinářského žita. Rovněž tak u žita bylo ve sklizňovém roce 2003 dosaženo velmi dobrých kvalitativních parametrů. Tento pozitivní fakt se zřejmě odrazí v množství dováženého žita ze zahraničí, kdy se očekává mírný pokles v dovozu oproti předchozím ročníkům.

Další plodinou, která zaznamenala mírný růst osevních ploch je oves. Je to dáno jednak nenáročností této plodiny při pěstování a dále pak, že plochy vzrostly na úkor zaoráných ozimých obilovin.

Naopak tritikale zaznamenalo po šestiletém růstu osevních ploch mírný pokles ploch a s tím spojenou menší produkci. Přesto si tritikale zachovává svůj význam jako velmi vhodná plodina pro krmné užití. Velmi cenná je i zkušenost, že tritikale spolu se žitem nejlépe snášely velké teplotní rozdíly v minulém zimním období a nejlépe se vyrovnaly s přezimováním. To se zřejmě odrazí i při zvažování podnikatelských rizik při výběru vhodné plodiny pro krmné užití.

Kukuřice ve sklizňovém roce 2003 zaznamenala další nárůst osevních ploch, což potvrzuje nebývalý zájem o tuto plodinu. Přes tento nárůst osevních ploch však nebylo dosaženo rekordní sklizně jako v ročníku 2002, ale i tato sklizeň se zařadí v objemu produkce v dlouhodobém srovnání jako druhá v pořadí. Z pohledu zajištění domácí potřeby se jedná o velmi pozitivní skutečnost. Lze očekávat, že kukuřičné zrno vzhledem k své vysoké krmné hodnotě částečně nahradí nedostatkovou pšenici v krmných směsích a v této souvislosti se dá předpokládat i nižší objem vývozu do zahraničí, než tomu bylo v roce předchozím.

Pšeničný škrob

Pšenice, respektive pšeničná mouka je výchozím produktem k výrobě pšeničného škrobu. Systém podpory výroby pšeničného škrobu je v současné době zakotven v nařízení vlády č. 175/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky a zása-

dy pro poskytování finanční podpory pro zpracování brambor a pšenice na škrob a kterým se stanoví podmínky a zásady pro poskytování subvence při vývozu výrobků z bramborového škrobu.

Vstupem naší republiky do Evropské unie bude v rámci společné organizace trhu se škrobem v souladu s legislativou EU problematika pšeničného škrobu stanovena v nařízení vlády č. 115/2004 Sb., kterým se stanoví některé postupy při provádění opatření společné organizace trhu se škrobem.

Vývoj výroby pšeničného škrobu s dopadem na osevní plochy a obilnou bilanci ČR

Řádek	Rok	1999	2000	2001	2002	2003
1.	Výroba pšeničných škrobů v ČR v tis. tunách	10,1	12,0	12,0	13,5	17,9
2.	Spotřeba pšenice na výrobu škrobu (řádek 1 x 2,7) v tis. tunách	27,3	32,4	32,4	36,5	48,3
3.	Oseté plochy (při průměrném výnosu 5,0 t/ha) v tis. ha	5,46	6,48	6,48	7,30	9,66

Pramen: Český škrobářský svaz

Cukrovka, cukr

Osevní plochy cukrové řepy se v České republice v posledních třech letech stabilizovaly kolem 77 tis. ha. Tuto stabilitu však poměrně výrazně ohrožovaly klimatické vlivy. Zatímco srpnové povodně roku 2002 v některých oblastech významně poškodily řadu ploch cukrové řepy, tak naopak v roce 2003 byly ve většině produkčních oblastí nižší výnosy z důvodu extrémně suchého a teplého počasí po téměř celé vegetační období. Nicméně nízké výnosy cukrovky byly částečně kompenzovány historicky nejvyšší cukernatostí nad 18 %. V roce 2003 byla podle údajů ČSÚ sklizena cukrová řepa na celkové ploše 77 325 ha (meziroční nárůst o 425 ha) v celkovém množství 3 224 tis. t. Průměrný výnos v kampani tak dosáhl úrovně 41,69 t/ha.

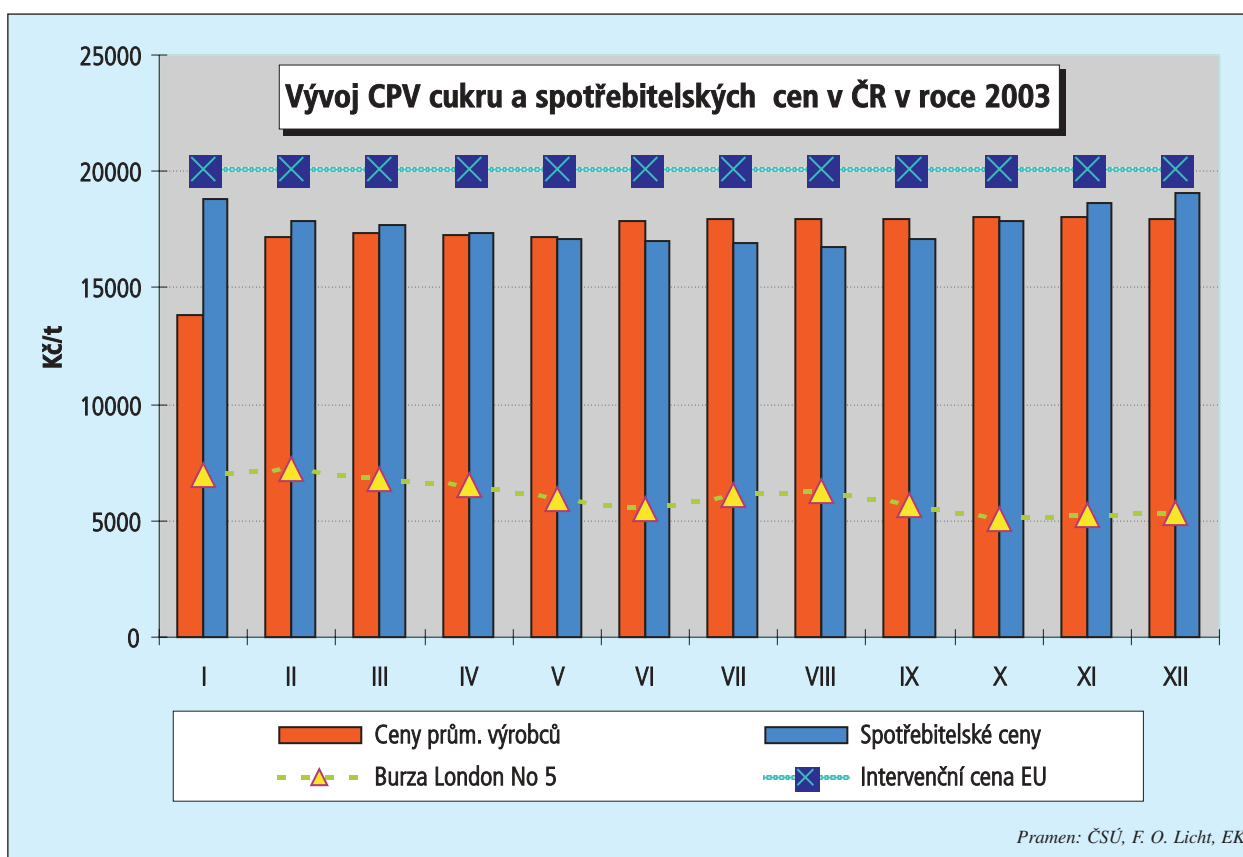
Trh s cukrem v ČR je od roku 2000 stabilizován m.j. pomocí celé řady ochranných a tržně organizačních opatření. Původní nařízení vlády č. 51/2000 Sb., o stabilizaci trhu s cukrem, bylo v roce 2001 nahrazeno nařízením vlády č. 114/2001 Sb., o stanovení produkčních kvót cukru. Toto nařízení vlády bylo m.j. i po nálezech Ústavního soudu několikrát novelizováno. Poslední novela tohoto předpisu byla provedena v roce 2004, ještě před vstupem České republiky do Evropské unie. Celková výše kvóty ČR ve výši 454 862 t cukru v roce 2003/04 odpovídá národní roční kvótě, která byla ČR přidělena při přístupových jednáních s EU. Tuzemský podíl kvóty byl stanoven na 71 % z celkové kvóty a vývozní podíl na 29 % z celkové kvóty. Státní zemědělský intervenční fond (Fond) národní kvótu rozdělil v roce 2003 mezi žadatele tak, že v květnu 2003 byla přidělena všem žadatelům základní kvóta v celkové výši 415 tis. t a v červenci téhož roku byla sedmi subjektům přidělena kvóta z rezervy v celkové výši 39 862 t. Vstupem ČR do EU zaniknou některá ustanovení českého tržního řádu, mimo jiné i tuzemský a vývozní podíl celkové kvóty. Nahradí je rozdělení na kvótu A v celkové výši 441 209 t a kvótu B v celkové výši 13 653 t. Cukr v kvótě A je určen pro vnitřní trh EU, v kvótě B bude možno prodat na vnitřním trhu EU, nebo vyvézt se subvencí do třetích zemí. Celková kvóta v roce 2004/05 umožní zachování produkce cukrové řepy zhruba na úrovni předchozích let.

Podle nařízení vlády č. 15/2003 Sb., ze dne 8. ledna 2003, byla stanovena pro kvótový rok 2003/2004 minimální cena cukrové řepy při základní cukernatosti 16 %, stejně jako v předchozím roce, na hodnotu 980 Kč/t. Minimální cena se vztahuje pouze na množství cukrové řepy potřebné pro výrobu cukru odpovídající tuzemskému a vývoznímu podílu kvóty producenta cukru. V roce 2004 bude minimální cena podstatně zvýšena až na cenovou úroveň odpovídající úrovni v EU. Tím bude podpořena stabilizace pěstování cukrové řepy v ČR i po vstupu do EU. Dále byla stanovena minimální cena cukru uváděného na trh v ČR ve výši 17 300 Kč/t. Podle nařízení vlády č. 97/2003 Sb., z března 2003, byla stanovena pro rok 2003 také maximální cena melasy na tuzemském trhu ve výši 1 800 Kč/t.

Z celních a ochranných opatření zůstává v platnosti v roce 2003 nařízení vlády č. 66/2003 Sb., kterým se stanoví ochranné opatření na dovoz cukru formou čtvrtletních teritoriálně rozdělených dovozních kvót. Cukr, který je dovezen nad úroveň stanovených kvót, je zatížen zvýšenou celní sazbou, minimálně však 13,50 Kč/kg. V platnosti zůstává i nařízení vlády č. 263/2001 Sb., kterým se stanoví ochranné opatření na dovoz některých výrobků do ČR (vybrané substituenty cukru). I nadále je v roce 2003 v platnosti nařízení vlády č. 239/2002 Sb., kterým se stanoví ochranné opatření na dovoz kakaového prášku s obsahem cukru. Všechna uvedená ochranná opatření byla v platnosti do data vstupu ČR do EU. Ze dne 7. února 2003 je v platnosti také vyhláška ministerstva financí č. 43/2003 Sb., podle které lze do celního režimu aktivního zušlechťovacího styku v kalendářním roce 2003 propustit maximálně 5 060 t cukru a dalších vybraných substituentů. Vyhláška pozbývá platnosti 31. prosince 2003. V roce 2003 je také nadále v platnosti čtvrtletní množství omezení na dovoz cukru ze Slovenské republiky ve formě dovozních licencí s množství omezením v celkové výši 3 500 t (800 t, 800 t, 1 100 t a 800 t). V roce 2003 byly dále otevřeny roční smluvní dovozní kvóty se sníženou celní sazbou 6 % pro řepnou melasu (CN 1703 9000) v celkovém množství 24 500 t a třtinovou melasu v celkovém objemu 2 000 t.

V kvótovém roce 2002/03 bylo prodáno z cukrovarů ČR podle údajů Fondu celkem 639 952 t (meziroční nárůst o 47 288 t) cukru. Je to nejvyšší celkový prodej cukru z českých cukrovarů po rozdělení ČSFR. Z tohoto množství bylo prodáno celkem 472 148 t pro tuzemský trh a 167 804 t cukru mělo být vyvezeno. Stanovení vysoké produkční kvóty v roce 2002/03 v celkové výši 504 tis. t umožnilo zvýšený prodej cukru na tuzemském trhu v tomto roce. V lednu 2003 bylo prodáno pro tuzemský trh rekordních 119 924 t, což představuje historicky nejvyšší měsíční prodej cukru v ČR po rozdělení ČSFR. Tak vysoký prodej byl zásadně ovlivněn nálezem Ústavního soudu č. 499/2002 Sb., z listopadu 2003, který v podstatě český tržní pořádek zrušil. Těto skutečnosti využila obchodní sféra ke zvýšenému nákupu levnějšího cukru na přelomu let 2002 a 2003.

Cena u zemědělských výrobců cukrové řepy (CZV) zaznamenala v roce 2003 meziroční pokles v průměru o 18 Kč/t nakoupené cukrovky na průměrnou hodnotu 951 Kč/t. Nákupní ceny cukrovky v počátečních měsících podzimní kampaně byly podstatně nižší než v předchozím marketingovém roce. Cena u průmyslových výrobců cukru (CPV) v roce 2003 poklesla meziročně v průměru o 0,25 Kč/kg na průměrnou hodnotu 17,30 Kč/kg, tedy v podstatě na hodnotu stanovené minimální ceny cukru. Nejvyšší propad ceny byl zaznamenán v měsíci lednu 2003, kdy cena poklesla až na úroveň 13,80 Kč/kg. V dalších měsících se po opětovném stanovení minimální ceny cukru již cena postupně vracela zhruba na předchozí úroveň. Poněkud odlišně se vyvíjely v roce 2003 spotřebitelské ceny cukru. Ceny se od počátku roku postupně snižovaly až do srpna, kdy dosáhly svého minima 16,79 Kč/kg. U spotřebitelských cen se zřejmě projevila vyšší setrvačnost z důvodu velkého předzásobení levným cukrem z ledna 2003 v obchodní síti. Spotřebitelské ceny byly v roce 2003 dokonce 6 měsíců (květen až říjen) mírně pod úrovní CPV (viz. graf). Z grafu dále vyplývá, že spotřebitelské ceny byly v roce 2003 dokonce i pod úrovní intervenční ceny cukru v EU. Vstupem do EU však lze očekávat nárůst těchto cen.

Saldo zahraničního obchodu s cukrem dosáhlo v marketingovém roce 2002/03 celkové hodnoty 25 704 t. Ve finančním vyjádření bylo sice pozitivní saldo obchodu s cukrem v ČR v celkové hodnotě 191,5 mil. Kč, ale meziročně nastal velmi výrazný pokles o 377 mil. Kč. Tento propad byl způsoben především podstatně nižším vývozem cukru (celkem o cca 50 %). Výrazný meziroční pokles salda obchodní bilance byl zaznamenán i u výrobků s obsahem cukru, který dosáhl záporné hodnoty 34,8 tis. t. Přitom v roce 2001/02 bylo saldo dokonce mírně pozitivní. Hlavní příčinou byl markantní pokles vývozu některých substituentů cukru skupiny CN 1702 (převážně tekutý cukr).

V marketingovém roce (marketingový rok u cukrovky – cukru začíná 1. 10. běžného roku a končí 30. 9. následujícího roku) 2002/03 bylo do ČR dovezeno celkem 27 199 t cukru v celkové hodnotě 227,4 mil. Kč. Dovoz cukru meziročně významně poklesl o 15 148 t. Z tohoto množství bylo dovezeno 24 024 t do volného oběhu a 3 175 t do celního režimu aktivního zušlechťovacího styku (AZS). Po přijetí ochranného opatření poklesl výrazně dovoz cukru v celním režimu AZS. Významně poklesla v roce 2002/03 i průměrná dovozní cena cukru na hodnotu 8 360 Kč/t (v předchozích letech byla průměrná cena nad hranicí 10 tis. Kč/t). Příčinou je hlavně snížení dovozu v celním reži-

Bilance výroby a spotřeby cukru včetně cukru ve výrobcích¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03
Počáteční zásoba	17,0	82,2	173,3	164,7	110,7	96,6
Výroba cukru z řepy	531,7	470,2	395,2	434,2	491,2	557,6
Dovoz celkem	93,0	118,7	163,8	159,9	152,8	130,7
z toho - dovoz cukru	17,4	56,1	54,8	55,8	45,9	24,0
- dovoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	75,6	62,6	109,0	104,1	106,8	106,7
Celková nabídka	641,7	671,1	732,3	758,8	754,7	784,9
Domácí spotřeba	434,7	411,1	445,7	451,0	436,2	642,7
Vývoz celkem	124,8	86,7	121,9	197,1	221,9	129,4
z toho – vývoz cukru	77,8	42,1	50,9	110,9	112,3	57,5
- vývoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	47,0	44,6	71,2	86,2	109,6	71,9
Celková poptávka	559,5	497,8	567,6	648,1	658,1	772,1
Konečná zásoba	82,2	173,3	164,7	110,7	96,6	12,8

Pramen: SZIF, Celní statistika, MZe a ČMCS (Českomoravský cukrovarský spolek)

Poznámka: Kvóťový rok u cukrovky – cukru začíná 1. 9. běžného roku a končí 31. 8. následujícího roku.

mu AZS. Největší množství cukru bylo již tradičně dovezeno z Německa, dále z Polska a SR. V marketingovém roce 2002/03 bylo vyvezeno celkem 52 903 t cukru v celkové hodnotě cca 419 mil. Kč. Vývoz cukru zaznamenal meziročně velmi výrazný pokles o 53 417 t (50 %). Příčinami jsou jednak velmi nízké světové ceny cukru, jednak i vysoké tempo prodeje cukru na tuzemském trhu. V posledních letech se nejvíce cukru vyvezlo do teritoria zemí bývalé SFRJ. Největší množství cukru 10 910 t bylo v roce 2002/03 vyvezeno do Bosny. Naopak se téměř zastavil vývoz cukru do zemí SNS, které bylo v předešlých letech hlavním teritoriím vývozu cukru z ČR.

Brambory, bramborový škrob**Brambory**

Průběh počasí v roce 2003 byl pro brambory celkově velmi nepříznivý. Opožděný nástup jara způsobil zahájení výsadby raných brambor až v druhé polovině měsíce března. Plochy určené pro nejranější sklizeň byly zakryty netkanou textilí. Toto opatření se vyplatilo, neboť uchránilo vzcházející porosty před neobyčejně silnými pozdními jarními mrazíky. Výsadba ploch pozdních konzumních brambor byla zahájena velmi brzy – ke konci měsíce března a díky počasí s velmi malým množstvím srážek byl průběh výsadby velmi rychlý, neboť většina podniků ukončila výsadbu v měsíci dubnu. Velmi suché a teplé počasí v dalších měsících roku 2003 způsobilo nedostatečné využití výnosového potenciálu brambor.

Tento vývoj počasí neumožnil rozvoj tolik obávané plísně bramborové a Výzkumný ústav bramborářský v Havlíčkově Brodě doporučoval ošetření porostů pouze levnými kontaktními fungicidy. Výskyt strupovitosti především u odrůd citlivých byl v roce 2003 daleko silnější než v ročníkách minulých. Byl zaznamenán velmi silný výskyt mandelinky bramborové a to ve všech oblastech pěstování brambor.

V souvislosti s vývojem pracovních postupů dochází při výrobě brambor k nutné modernizaci jednotlivých technologií při přípravě, sázení, ošetřování i sklizni, neboť výsledkem pro trh musí být kvalitní, nepoškozený produkt. V ranobramborářských oblastech se využívají tzv. hrobkovače, které umožňují vytvořit řádky před výsadbou, což má význam pro lepší prohřátí půdního hrůbku a pro časnější výsadbu. V tradičních oblastech Českomoravské vrchoviny, kde je velký výskyt kamenitých půd se využívá kombinace rýhování a separace kamenů s následnou výsadbou.

Plochy a výnosy brambor podle jednotlivých sektorů v roce 2003

Plodina	Zemědělský sektor (ha)	Domácnosti (ha)	Celková plocha (ha)	Průměrný výnos (t/ha)	Celková sklizeň (t)
Rané brambory	7 076	1 469	8 545	16,57	141 598
Ostat. brambory	28 906	6 038	34 944	20,03	699 866
z toho – konzum.	22 256	6 038	28 294	20,43	578 101
- průmysl.	6 650	0	6 650	18,31	121 765
Celkem	35 982	7 507	43 489	19,35	841 465

Pramen: ČSÚ

Marketingový rok 2002/2003 přinesl další podstatné snížení osázených ploch brambor v ČR. Podle nové metodiky ČSÚ uplatňované od roku 2002 jsou zjišťovány údaje zvláště za zemědělský sektor a zvláště za sektor domácností. Metodika je plně v souladu s mezinárodní metodikou Eurostatu.

Ze srovnání s údaji za rok 2002 vyplývá, že pokles ploch byl jak v sektoru zemědělském, tak v sektoru domácností. Přesto však podíl brambor pěstovaných v domácnostech zahrádkářským způsobem tvoří poměrně vysoké procento (17,3 %) pěstovaných ploch brambor.

Opětovný pokles ploch v roce 2003 na výměru 43 489 ha znamená další historické minimum ploch osázených bramborami. V porovnání s rokem 2002 je to pokles ploch o 3 425 ha, ve srovnání s rokem 2001 o 10 648 ha. Plochy poklesly nejvíce u raných brambor o 3 045 ha, u brambor konzumních a průmyslových k tak výraznému úbytku ploch nedošlo a jejich plocha je cca stejná jako v roce 2002.

Výrazný pokles produkce v marketingovém roce 2003/2004, kdy celková produkce brambor poprvé poklesla pod hranici 1 000 tis. tun na úroveň 841,5 tis. tun, vykazuje nedostatečnou schopnost plně zásobit trh v ČR. K pokrytí nedostatečné produkce brambor je nutné realizovat dovoz brambor ze zahraničí. Pro dostatečné zásobení trhu spolu s vyrobenou produkcí by mělo být postačující 50 tis. tun dovozových brambor a to jak pro potřeby zpracovatelského průmyslu, tak pro spotřebu konzumních brambor a sadby.

Po velmi příznivém období roku 2002 ve zpeněžování pozdních konzumních brambor došlo v roce 2003 v této kategorii brambor k cenovému šoku a brambory se v jarních měsících prodávaly za poloviční cenu, tzn., že cena zemědělských výrobců (CZV) byla v tomto období 3 600 Kč/tunu. Startovací CZV raných brambor byly na vyšší úrovni než v roce předchozím a v květnu 2003 se pohybovaly ve výši 11 - 12 Kč/kg, v měsíci červnu byla průměrná CZV 7 175 Kč/t (v roce 2002 - 5 948 Kč/t), v měsíci červenci byla CZV 5 058 Kč/t v roce 2002 - 4 523 Kč/t). Tento velmi příznivý cenový vývoj u raných brambor souvisí s poklesem ploch v kategorii domácností, kdy nedocházelo k vytváření přebytků, a dále pak ve sníženém objemu dovozu velmi raných brambor. Obdobný cenový vývoj probíhal i v kategoriích pozdních konzumních a i průmyslových brambor. CZV pozdních konzumních brambor stoupaly již od sklizně a v měsíci říjnu 2003 byla průměrná cena 5 387 Kč/t, v listopadu 6 200 Kč/t, v prosinci 6 948 Kč/t. Tento cenový vývoj je odrazem nevyváženého poměru mezi nabídkou a poptávkou a to nejen v ČR, ale i v zemích sousedních a zemích EU, s podstatným vlivem na náš trh.

Ve státní odrůdové knize bylo v roce 2003 zapsáno 125 odrůd brambor, od velmi raných až po pozdní. Plocha množitelských porostů poprvé poklesla pod hranici 5 000 ha a činila 4 692,6 ha, z toho bylo sestupněno 2,3 % ha a neuznáno 9,9 % ha. Poměrně nízké procento zamítnutých množitelských ploch v porovnání s ročníky předchozími je způsobeno nižším výskytem mšic přenášející virové choroby. Pouze některé vnímavé odrůdy vykazaly větší procento neuznaných ploch (např. Asterix, Milva a Quarta).

Bramborový škrob

Brambory určené k výrobě bramborového škrobu se v roce 2003 pěstovaly na ploše 4 865 ha. Vlivem extrémního sucha v průběhu vegetace byly výnosy hluboko pod průměrem předchozích let. Nejnížší výnosy brambor byly na jihu a západě Čech, kde se sklízelo průměrně pouze 15 t brambor z hektaru.

Výroba bramborového škrobu byla omezena jednak nedostatkem suroviny a měl na ní vliv i blížící se vstup České republiky do EU, kdy je předpokládán pokles cen bramborového škrobu. Dne 9. března 2004 vyšlo ve Sbírce zákonů Nařízení vlády č. 115/2004 Sb., kterým se stanoví některé postupy při provádění opatření společné organizace trhu se škrobem.

Po vstupu České republiky do EU budou podle výše uvedeného nařízení vlády poskytovány dotace výrobcům bramborového škrobu, schváleným výrobcům (podle nařízení Komise ES č. 1722/93) budou poskytovány výrobní náhrady a vývozcům škrobu, jakož i vývozcům výrobků a zboží vyrobeného ze škrobu.

Přímé platby pro brambory určené k výrobě bramborového škrobu budou vypláceny prostřednictvím zjednodušeného systému plateb na ha zemědělské půdy (SAPS) a dále jako doplňková národní platba pěstiteli brambor určených k výrobě bramborového škrobu.

Statistika výroby bramborového o škrobu za kalendářní roky 2001 - 2003

Rok	Osázené plochy v ha ¹⁾	Průměrný výnos v t/ha ²⁾	Množství nasmlouvaných brambor v t	Množství zpracovaných brambor v t	Množství vyrobeného škrobu v t	Průměrná škrobnatost v % ²⁾
2001	5 232	30,8	x	141 181	29 611	17,66
2002	5 400	35,0	161 897	175 240	35 970	17,62
2003	4 865	22,33	154 477	99 189	22 899	19,44

Pramen: Český škrobářský svaz

Poznámky: 1) Brambory určené k výrobě škrobu, 2) vážený průměr, x = údaje nebyly sledovány

Olejnin

Osevní plocha olejin v roce 2003 se podle soupisu osevních ploch zpracovaného ČSÚ k 31. 5. 2003 zvýšila ze 409 738 ha v roce 2002 na 421 299 ha. Zvýšení představuje 11 561 ha tj., 2,8 %. Olejnin celkem zaujímaly 16,4 % orné půdy. Plocha olejin měla jinou strukturu než v předešlém roce. Rozsah plochy pěstování olejin byl ovlivněn přezimováním ozimých plodin. Zimní a předjarní mrazy zredukovaly plochy řepky ozimé i ozimých obilovin. Celkem bylo zaoráno v jarních měsících téměř 100 000 ha. Uvolnily se tak plochy pro olejninu seté na jaře. Výrazně vzrostla pěstitelská plocha hořčice a slunečnice. Podle soupisu osevních ploch se pěstovala řepka olejná na 59,6 %, hořčice 16,0 %, slunečnice 11,6 % a mák na 9,1 % výměry olejin. Ostatní olejnin se podílely na celkové výměře 3,7 %.

Celková sklizeň olejin v roce 2003 dosáhla 601 248 t při průměrném hektarovém výnosu 1,43 t. Uvedená produkce představuje pokles oproti předchozímu hospodářskému roku o 222 153 t (27 %). Produkce řepky ve výši 387 805 t byla o 321 728 t (83 %) nižší než v roce 2002. Produkce slunečnice zaznamenala zvýšení o 59 927 t (110 %) na celkových 114 508 t. Na zvýšení produkce se vedle vyšší rozlohy pěstitelské plochy podílelo i zvýšení průměrného hektarového výnosu slunečnice. Rekordní produkce dosáhla i hořčice, které se sklídilo 59 589 t, to znamená o 27 376 t (85 %) více než v roce 2002.

Pokud srovnáme průměrné hektarové výnosy olejin, došlo k největšímu propadu u řepky o 0,72 t /ha a sóji o 0,58 t/ha. Vyššího průměrného hektarového výnosu o 0,1 t/ha dosáhla slunečnice. Nižší hektarový výnos než v roce předchozím postihl i hořčici a mák.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková sklizeň olejin v ČR

Marketingovýrok	Osevní plocha (ha)	Sklizňová plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Produkce celkem (t)
1990/91	129 996	129 857	2,63	341 034
1991/92	162 582	161 600	2,51	405 558
1992/93	167 459	165 706	2,00	331 227
1993/94	193 695	192 399	2,17	417 505
1994/95	250 469	248 776	2,06	511 783
1995/96	326 406	325 336	2,26	735 921
1996/97	279 754	276 600	2,12	586 060
1997/98	274 115	270 000	2,25	608 221
1998/99	352 607	349 624	2,23	778 982
1999/00	468 478	465 806	2,30	1 072 766
2000/01	408 663	404 683	2,33	943 554
2001/02	436 551	432 302	2,49	1 078 750
2002/03	409 738	407 745 ¹⁾	2,01	823 401
2003/04	421 299	421 303	1,43	601 248

Pramen: ČSÚ

Poznámky: 1) Údaj o sklizňové ploše je opraven odečtem plochy zničené povodní. Marketingový rok u olejin začíná 1.7. běžného roku a končí 30.6. následujícího roku.

Luskoviny

Velmi nízké výnosy hrachu i ostatních luskovin a nižší kvalita semene v roce 2002 nemohly dát zemědělcům potřebný impuls k zastavení trendu poklesu výměry pěstování luskovin na zrno. Na jaře roku 2003 se osevní plochy luskovin na zrno snížily meziročně o dalších celkem 2 809 ha (tj. o 8,2 %). U hrachu pak se osevní plochy snížily o 3 885 ha (o 14 %) na 24 086 ha. K největšímu poklesu došlo v kraji Středočeském, kde se osevní plocha hrachu na zrno snížila o 36 % (o 1 429 ha), v Jihočeském o 29 % (o 853 ha) a Královéhradeckém o 28 % (o 997 ha). Nárůst osevu hrachu byl nejvyšší v Jihomoravském kraji o 30 % (o 910 ha) a v Moravskoslezském kraji o 37 % (o 115 ha).

Vývoj ploch, výnosů a produkce luskovin na zrno celkem a hrachu

Rok	Luskoviny celkem			Hrách		
	Plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)	Plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (t)
1993	93 557	2,43	227 497	82 464	2,45	201 724
1994	70 798	2,31	163 230	61 668	2,42	149 351
2000	39 823	2,13	84 946	33 826	2,22	75 256
2001	37 246	2,46	91 443	32 135	2,57	82 538
2002	34 173	1,91	65 124	27 971	2,01	56 145
2003	31 363	1,98	62 131	24 086	2,23	53 736

Pramen: ČSÚ

Ani v pěstitelském roce 2003 nebyly povětrnostní podmínky příznivé pro růst a vývoj porostů luskovin. Porosty ve většině regionů negativně ovlivňoval již od jara nedostatek půdní vláhy, na který jsou velmi citlivé nejpěstovanější domácí druhy hrách a bob. V důsledku toho stagnoval růst mladých porostů luskovin a následně byl menší počet nasazených květů. Vysoký byl též výskyt mšic na celém území České republiky. Od počátku června trvale extrémně vysoké teploty vzduchu, nedostatek srážek a nízká hladina spodních vod neumožnily realizovat výnosový potenciál současných odrůd luskovin. Suché počasí bylo příznivé pouze pro dozrání a sklizeň porostů.

Podle definitivních údajů ČSÚ bylo v roce 2003 sklizeno z 31 363 ha celkem 62 131 t semene luskovin při průměrném výnosu 1,98 t/ha. Produkce hrachu z 24 086 ha činila 53 736 t, produkce ostatních luskovin z 7 277 ha pak 8 395 t při průměrném výnosu 1,15 t/ha. Z výměry ostatních luskovin činil odhadem zhruba 5 000 ha bob.

Přestože produkce luskovin a hrachu v roce 2003 v České republice patřila stejně jako v předchozím roce k nejnižším v historii, ceny zemědělských výrobců (CZV) zůstávaly na nízké úrovni. Podle údajů ČSÚ se průměrné měsíční CZV hrachu krmného v druhé polovině roku 2003 postupně zvyšovaly od 3 700 Kč/t v srpnu do 4 150 Kč/t v posledních dvou měsících roku. Přes nízkou domácí produkci zůstaly vývozy luskovin i hrachu z České republiky za celý rok 2003 i za první polovinu marketingového roku 2003/04 přibližně na úrovni předchozího roku 2002 i marketingového roku 2002/03. Vývoz semene hrachu za rok 2003 činil celkem 22 838 t. Největší část vývozu směřovala do Polska (11 048 t), do Německa (6 592 t) a do Švýcarska (1 743 t). Za prvních šest měsíců marketingového roku 2003/04 bylo vyvezeno 830 t osiva hrachu při nízké průměrné vývozní hodnotě 7 400 Kč/t a 8 991 t ostatního hrachu při průměrné vývozní hodnotě 5 221 Kč/t.

Nedostatečná intenzita pěstování luskovin, nižší kvalita produkce a nízká úroveň odbytových cen na domácím i zahraničním trhu by měla vést pěstitel ke změně přístupu. Při využití významné výživné hodnoty luskovin a jejich jedinečnosti v osevních postupech je neekonomičtější využití luskovin ve vlastní spotřebě do krmných směsí pro monogastrická hospodářská zvířata. Podle dostupných údajů je využití hrachu jako bílkovinného komponentu krmných směsí ekonomicky významně výhodnější než užití sójových šrotů. Tato skutečnost a využití moderních odrůd hrachu a bobu s důrazem na kvalitní pěstitelskou technologii by měla přinést potřebné vyšší zastoupení luskovin v zemědělské prvovýrobě.

Len přadný a konopí seté

Len přadný

Přadný len je jednou z mála zemědělských komodit, která nemá v posledních letech problémy s odbytem. Z bilance výroby a potřeby třeného vlákna vyplývá, že více než polovina potřebného množství se k nám musí dovážet a to i v kvalitě, kterou jsme schopni v ČR vypěstovat. Rychlejšímu rozšíření ploch přadného lnu na potřebnou plochu brání vedle rizikovitosti pěstování této plodiny také nedostatek finančního kapitálu na pořízení nové sklizňové techniky.

V roce 2003 bylo pěstování přadného lnu finančně podpořeno 7 tis. Kč/ha v rámci nařízení vlády č. 86/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytování finanční podpory za uvádění pudy do klidu a finanční kompenzační podpory za uvádění pudy do klidu a zásady pro prodej řepky olejné vypěstované na půdě uváděné do klidu. Žadatelům, kteří splnili podmínky tohoto nařízení a pěstovali přadný len, bylo vyplaceno celkem 41 512 tis. Kč. Celková podpořená pěstitelská plocha přadného lnu byla 5 920 ha.

V roce 2003 bylo přadným lnem oseto 6 003 ha. K setí bylo použito celkem 16 odrůd. Největší osevní plochy zaznamenaly odrůdy Jordán (1 550 ha), Escalina (990 ha), Bonet (782 ha), Viking (678 ha), Elektra (588 ha), Jitka (458 ha) a Venika (240 ha). Setí bylo zahájeno v druhé polovině března, ukončeno v dubnu. Proběhlo bez výraznějších pro-

Bilance výroby a spotřeby rosených stonků lnu přadného v tis. t

Ukazatel	MJ	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Sklizňová plocha	ha	5 232	5 911	5 565	5 694	6 003
Výnos rosených stonků	t/ha	3,34	2,36	3,23	2,73	2,32
Počáteční zásoba	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Výroba	tis. t	17,5	13,9	17,7	15,3	13,93
Dovoz	tis. t	0,2	0,3	0,4	0,5	0,03
Celková nabídka	tis. t	17,7	14,2	18,1	15,6	13,96
Domácí průmyslové zpracování	tis. t	17,5	14,1	17,6	15,5	13,96
Vývoz	tis. t	0,2	0,1	0,5	0,1	0,00
Celková poptávka	tis. t	17,7	14,2	18,1	15,6	13,96
Konečná zásoba	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00

Pramen: Lnářský svaz ČR

Poznámka: Marketingový rok u lnu začíná 1.7. běžného roku a končí 30.6. následujícího roku.

blémů, klimatické podmínky byly celkem příznivé pro setí i pro vzházení. Porosty přádného lnu od počátku vegetace 2003 až do konce června byly vyrovnané, avšak délkový růst stonků byl v některých oblastech negativně ovlivněn nedostatkem srážek v průběhu vegetace. Dlouhotrvající sucho a vysoké teploty způsobily pokles výnosu roseného stonku cca o 34 % a nepříznivě ovlivnily také průběh rosení.

Trhání bylo zahájeno již koncem června, do 31.7. bylo vytrháno 80 % ploch, do konce srpna byly všechny lny vytrhány. Len se ale rosil pomalu, do konce srpna bylo sklizeno pouze 34 % ploch s vyroseným stonkem. Dle ČSÚ byla v roce 2003 z plochy 5 683 ha přádného lnu celková sklizeň rosených stonků 12 387 t, průměrný výnos roseného stonku 2,18 t/ha.

Lnářský svaz uvádí pěstitelskou plochu přádného lnu 6 003 ha, sklizeň roseného stonku pro výrobu dlouhého vlákna byla z 5 824 ha, celkovou sklizeň rosených stonků 13 927 t, průměrný výnos roseného stonku 2,32 t/ha, průměrný obsah dlouhého vlákna 13,29 %, průměrný obsah koudele 15,41 %, průměrnou jakost vlákna 100 tex a průměrnou realizační cenu za rosený stonk 4 300 Kč/t.

Produkce tuzemského lněného vlákna pokrývá cca polovinu potřeby domácího textilního průmyslu. Při dosažení průměrných výnosových ukazatelů je zapotřebí zvýšit plochy přádného lnu na 12 tis. ha, aby byly naplněny požadavky domácích zpracovatelů na vlákno.

Konopí seté

Pěstování konopí v ČR a jeho uplatnění pro textilní využití i jako energetického zdroje se začalo ověřovat v roce 1998. V roce 2001 byly do Státní odrůdové knihy zapsány odrůdy Beniko a Juso - 11, povolené pro pěstování v ČR. Množení jejich osiva je zajištěno, v roce 2003 bylo sklizeno cca 5 t osiva. Podpora pěstování konopí setého pro vlákno byla v roce 2003 poskytnuta na 115 ha při sazbě 5 500 Kč/ha ve výši 632 500 Kč.

Byly odzkoušeny různé varianty sklizně konopného stonku, na 2 ha byla odzkoušena speciální německá sklizňová technika. Způsob sklizně a vhodná sklizňová technika jsou dosud slabým místem pěstitelské technologie konopí pro vlákno. V roce 2003 byla uvedena do provozu linka pro zpracování konopného stonku na vlákno. V současné době se vyhodnocují poloprovozní zkoušky zpracování konopí ze sklizně 2003. Zájem o konopné vlákno má v současné době především papírenský průmysl. Část produkce konopného stonku sloužila jako biomasa ke spalování.

Zelenina

Rozměr zelinářství v ČR má trvale sestupnou tendenci. Snižují se pěstební plochy, objemy produkce jednotlivých druhů a klesá i celkový počet pěstitelů, kteří vstupují s produkcí zeleniny na trh. Ve stejném tempu však narůstá dovoz zeleniny, čímž dochází ke stálému meziročnímu zvyšování schodku platební bilance zahraničního obchodu. Deficit u zeleniny v roce 2003 dosáhl již úrovně 4,5 mld. Kč (z objemového hlediska 379,2 tis. t).

Dovoz čerstvé zeleniny dosáhl objemu 386,6 tis. t (což je téměř 7% nárůst proti předchozímu roku), v hodnotě 4,64 mld. Kč. Na celkovém dovozu se nejvíce podílí dovoz plodové zeleniny (62 %), významně se zvýši také dovoz cibule, hlávkového zelí, pekinského zelí, mrkve a brokolice. K největším dodavatelům čerstvé zeleniny patřilo v roce 2003 především Španělsko a Polsko, dále následuje Maďarsko, Nizozemsko a Slovensko.

Naproti tomu vývoz čerstvé zeleniny se dlouhodobě pohybuje na velmi nízkých úrovních. V roce 2003 činil necelých 10,4 tis. t v hodnotě 134,7 mil. Kč. K významnému vývoznímu artiklu náležel hrách, mrkev, rajčata a cibule. Vývoz čerstvé zeleniny směřoval zejména na trhy Slovenska, Polska a Rakouska.

Vývoj ploch a produkce zeleniny v ČR

Zelenina	Sklizňová plocha (ha)			Sklizeň (t)		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Zelenina celkem	26 048	17 954	16 872	421 183	332 294	295 585
z toho - cibule	4 797	3 388	3 572	84 086	63 177	43 796
- celer bulvový	801	508	514	12 768	7 190	10 382
- hrách dřeňový	2 247	1 959	1 290	9 800	7 510	4 224
- květák	1 643	1 199	1 162	22 959	15 764	16 491
- mrkev	2 532	1 592	1 435	52 449	45 743	39 450
- okurky nakl.	2 201	1 236	987	24 575	25 812	18 594
- okurky salát.	831	448	364	10 766	8 811	10 456
- petržel	1 053	681	712	10 732	6 443	5 059
- rajčata	1 547	872	847	25 014	27 400	23 534
- zelí hlávkové	2 874	2 324	2 333	103 970	87 191	89 990

Pramen: ČSÚ

Zelinářský sektor je velmi ovlivňován klimatickými podmínkami v průběhu jednotlivých let. V roce 2003 měl vývoj počasí negativní vliv na zemědělskou výrobu ve většině zemí Evropy, tedy i na produkci zeleniny v ČR. Po vydatných dešťových srážkách na podzim roku 2002, které vedly k trvalému přemokření půdního profilu, došlo následně vlivem výrazného poklesu teplot k promrznutí půdy, což vedlo k poškození (v některých lokalitách až ke zničení) zejména porostů ozimé cibule a špenátu, a to v rozsahu 40 – 80 % osevních ploch. Dlouhotrvající horké a suché počasí v letních měsících roku 2003 pak mělo za následek značné ztráty na výnosech téměř všech druhů zeleniny. Navíc v letním období byl zaznamenán enormní výskyt škůdců (zejména dřepčků a mšic).

V porovnání s rokem 2002 klesla v roce 2003 podle údajů ČSÚ celková sklizňová plocha zeleniny (tj. včetně dopočtu za sektor domácností) o 6 % na 16 872 ha, ze kterých bylo sklizeno celkem 295 585 t zeleniny (tj. pokles o 11 %). K výraznému snížení sklizně došlo zejména u cibule, hrachu, mrkve, rajčat a petržele.

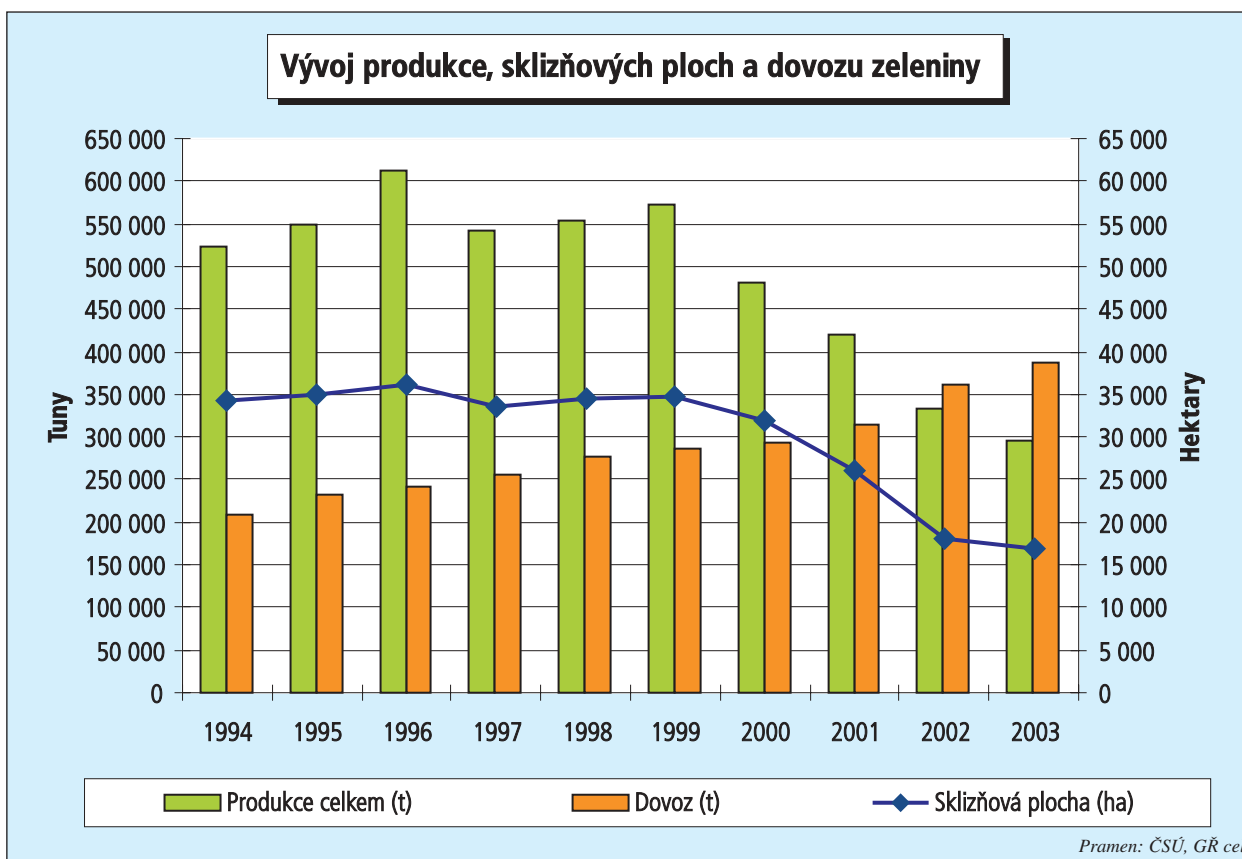
Na klesajícím trendu rozměru zelinářského sektoru se nemalou měrou podílí také nestabilní situace ve zpracovatelském průmyslu, na kterém jsou pěstitelé zeleniny z velké části nebo zcela závislí. V roce 2003 došlo k dalšímu poklesu producentů zeleniny z počtu přibližně 1 200 na 958, přičemž největší úbytek nastal u drobných pěstitelů s výměrou menší než 5 ha, ale rovněž u pěstitelů s výměrou ploch 50 – 100 ha.

Dalším problémem tohoto sektoru je situace ve skladování zeleniny, která není stále uspokojivá. V současné době sklady chlazené a sklady s řízenou atmosférou představují 33% podíl z celkové kapacity. V roce 2003 se v porovnání s minulým obdobím počet skladů nezvýšil, v rámci finančních podpor programu SAPARD však došlo k přibližně 15% zlepšení izolačních schopností stávajících skladovacích kapacit.

Cenový vývoj

V průběhu roku 2003 nedostatek určitých druhů domácí zeleniny na trhu vlivem nepříznivého průběhu počasí ovlivnil i ceny zemědělských výrobců (CZV). V porovnání s rokem 2002 se u většiny sledovaných druhů zeleniny ceny zvýšily. K největšímu nárůstu CZV došlo u ředkviček, hlávkové kapusty, póru, kedluben a salátů. Naopak průměrné CZV u papriky, hlávkového zelí, mrkve, celeru a cibule vykázaly na rozdíl od minulého roku značný pokles.

Průměrné spotřebitelské ceny za rok 2003 klesly u všech sledovaných druhů zeleniny s výjimkou ceny papriky, která se zvýšila o 9 %. Největší cenový pokles byl zaznamenán u hlávkového zelí, melounů, rajčat a mrkve.

Ovoce

Nepříznivý průběh počasí v roce 2003 způsobil značné problémy také v ovocnářském sektoru. Dlouhotrvající suché a horké počasí negativně ovlivnilo jak výši produkce, tak i kvalitu plodů. Celková sklizeň ovoce dosáhla podle údajů ČSÚ objemu 351,2 tis. t (tj. téměř 17% pokles v porovnání s rokem 2002), z toho produkce ovoce z intenzivních sadů činila 183,2 tis. t, což je o 3 % méně oproti minulému roku. K největšímu snížení sklizně došlo zejména u jablek (o 23 %) na celkových 243,4 tis. t, z toho 152,5 tis. t bylo sklizeno v intenzivních sadech.

V roce 2003 zaujímaly ovocné sady plochu 20 826 ha, z toho plodné intenzivní ovocné sady představovaly 16 578 ha. Největší podíl v intenzivních sadech tvoří jabloně (8 893 ha), dále následují višně (1 821 ha), meruňky (1 632 ha), broskvoně (1 249 ha) a rybíz (1 376 ha). Věková struktura našich sadů stále není optimální – zhruba 49 % sadů je přestárých, tzn. ve věku nad 25 let. Na druhé straně se však proti minulému roku zvýšil podíl mladých výsadeb ze 7,5 % na 8,8 %. Od roku 1995, kdy byl vyhlášen program na podporu obnovy sadů, se do roku 2003 vysázelo s finanční pomocí státu 5 538 ha. Kromě jabloní se v poslední době obnovují výsadby višní, slivoní a rybízů.

V současné době je v ČR k dispozici celkem 69 600 t skladovacích kapacit pro ovoce. Oproti předchozí sezóně se díky rekonstrukcím a budováním nových technologií skladování kapacita skladů ULO (Ultra Low Oxygen) zvýšila a spolu s využívanými sklady s řízenou atmosférou tvoří již více než třetinu všech skladů ovoce.

Dovoz čerstvého ovoce do ČR v roce 2003 se proti minulému roku zvýšil o 4 % na celkových 417,5 tis. t. Největší podíl na celkovém objemu mělo tradičně ovoce tropické a subtropické (67 %), jejichž dovoz má stálý meziroční růst. Naproti tomu vývoz čerstvého ovoce zaznamenal pokles (o 40 %), a to z důvodu výrazného snížení vývozu jablek pro průmyslové zpracování, která jsou hlavním artiklem našeho vývozu. Schodek platební bilance zahraničního obchodu čerstvým ovocem vzrostl v roce 2003 jak z hlediska finančního tak i objemového. V porovnání s rokem 2002 dosáhl deficit výše 6 948 mil. Kč, respektive 358,8 tis. t.

Přehled o produkci ovoce v ČR

Ovoce	Celková produkce ovoce (t)			Produkce ovoce v intenzivních sadech (t)		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Jablka	221 164	316 816	243 382	141 012	163 387	152 479
Hrušky	16 339	13 780	9 682	1 541	2 410	1 536
Broskve	4 764	9 196	9 090	4 700	5 357	6 989
Meruňky	3 738	4 281	14 334	3 691	1 434	4 966
Třešně	12 194	10 289	9 474	2 412	1 738	1 759
Višně	9 623	18 194	14 853	7 177	8 769	8 921
Švestky, slívy, renklódy	23 056	25 249	28 979	3 828	3 186	3 613
Angrešt	4 816	4 091	4 046	80	81	55
Rybíz	16 597	13 487	13 472	2 671	3 040	2 879
Ořechy vlašské	5 445	4 036	3 901	x	x	x
Maliny	488	x	x	59	39	30
Ovoce celkem	318 224	419 418	351 211	167 171	189 441	183 227

Pramen: ČSÚ, MZe, Ovocnářská unie Čech a Moravy, ÚKZÚZ

Poznámka: x = údaje nebyly sledovány

Cenový vývoj

Výši cen ovlivňuje několik faktorů, mezi něž patří rovněž objem sklizně. V roce 2003, na rozdíl od vývoje v roce 2002, vykázaly ceny zemědělských výrobců na základě šetření ČSÚ nárůst u většiny sledovaných druhů. Nejvýraznější zvýšení průměrné CZV bylo zaznamenáno u jablek pro průmyslové zpracování, rybízů, jahod, švestek a hrušek. Naopak značný cenový propad nastal u meruněk a třešní.

Průměrná spotřebitelská cena konzumních jablek v průběhu roku 2003 dosahovala v zimních a jarních měsících nižších úrovní v porovnání se stejným obdobím předchozího roku. Výrazný nárůst nastal od měsíce června, kdy nabídka tuzemské produkce na trhu byla již minimální a začala převažovat jablka z dovozu. Průměrné spotřebitelské ceny jižního ovoce se v roce 2003 pohybovaly po většinu roku 2003 ve vyšších úrovních než v roce 2002.

Chmel

Také rok 2003 byl pro české chmelařství z ekonomického hlediska kritickým rokem. Vzhledem k tomu, že přes 80 % českého chmele je vyváženo, se u chmele projevil dopad posílení koruny v rámci zemědělských komodit nejvíce.

V roce 2003 se sklizňová plocha pohybovala přibližně na stejné úrovni jako v roce 2002. Nastal pouze mírný pokles z 5 968 ha sklizňové plochy na 5 942 ha. Snížila se však celková produkce chmele pod 1 t, a to na 0,93 t suchého chmele z 1 ha chmelnice. Hlavní příčinou nižší produkce byly především nepříznivé povětrnostní podmínky v průběhu vegetace především v chmelařských oblastech na Žatecku a Ústecku.

Průběh počasí v roce 2003 lze charakterizovat z hlediska růstu a vývoje chmelových porostů jako netypický až extrémní. V průběhu vegetace od začátku dubna do konce srpna byl značný deficit srážek. Vysoké maximální teploty v tomto období (pohybovaly se od 29,5 °C až do 33 °C) omezily tvorbu alfa hořkých kyselin, které byly pod dlou-

hodobým průměrem a jejich obsah se pohyboval se ve chmelařských oblastech od 2,2 do 3,5 %. V červenci a srpnu 2003 byla Žatecká chmelařská oblast postižena dvakrát silnou vichřicí a krupobitím. Následkem vichřice spadlo přes 130 ha chmelnic a okolo 250 ha chmelnic bylo zasaženo kroupami.

Díky podpoře v rámci dotačního titulu 1.C. bylo v roce 2003 obnoveno přes 200 ha chmelnic. V roce 2003 plocha podporovaných výsazů chmele činila 194 ha s příspěvkem MZe ve výši 40,7 mil Kč. Poskytnuté dotace MZe na vybudování kapkových závlah chmele ve výši 26 540 Kč/ha umožnily rozšířit tento způsob závlahy o celkovou výměru 49,5 ha chmelnic.

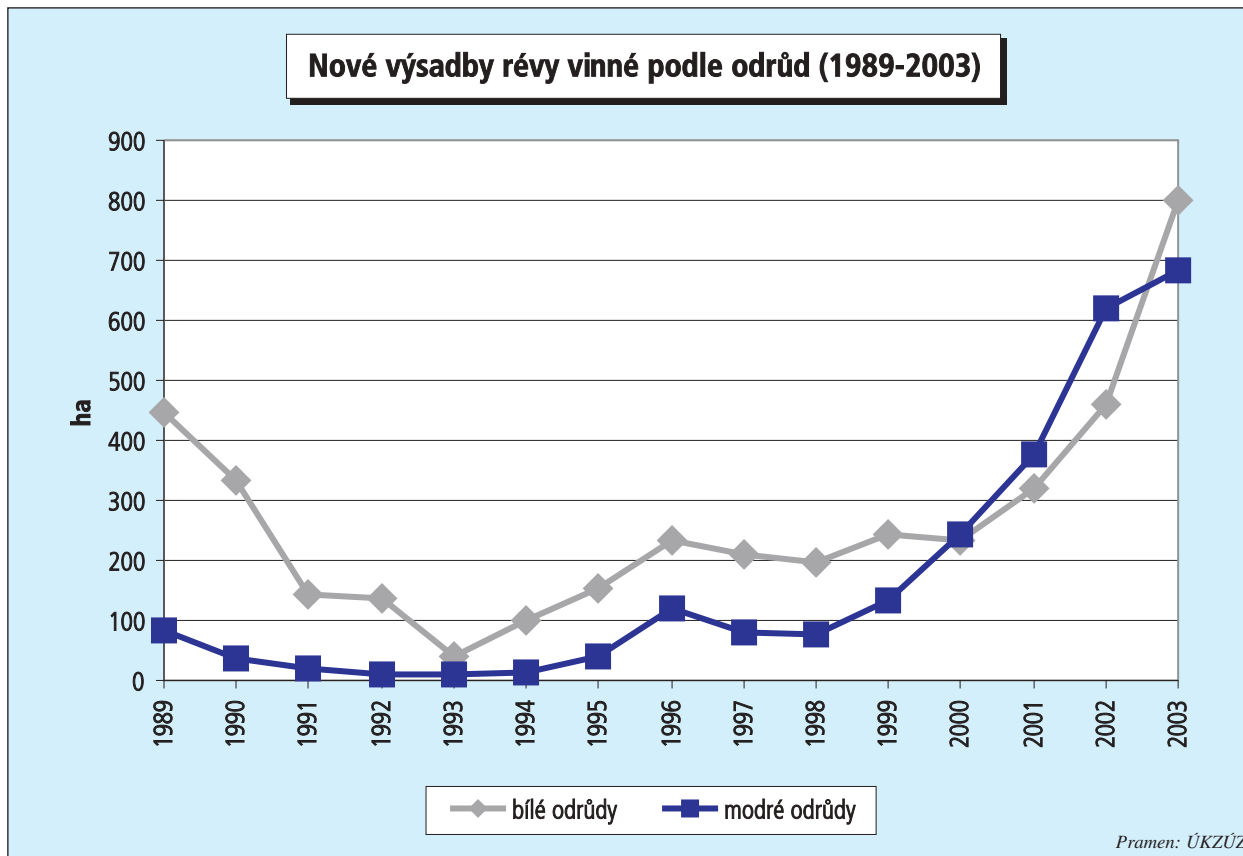
Posilování kurzu české koruny spolu s vývojem na světovém trhu chmele (silný přetlak nabídky nad poptávkou) vyvolalo značný tlak na ceny, což mělo dopad na ekonomiku produkce chmele. Tyto faktory způsobily propad v tržbách za chmel ve výši 120 – 150 mil. Kč. Nízké výnosy, nízký obsah alfa hořkých kyselin a ceny chmele dále snížily dlouhodobě nedostatečnou rentabilitu pěstování chmele a prohloubily ekonomickou nestabilitu domácích pěstitelů chmele. Při současné úrovni nákladovosti a CZV chmele nemá většina domácích prvovýrobců dostatek finančních prostředků na potřebnou úroveň vkladů do výroby. To spolu se ztrátou některých zahraničních trhů a rozhodujícím vlivem zahraničních obchodních a pivovarnických společností nevytváří příznivé podmínky pro konsolidaci odvětví.

Réva vinná, víno

Průběh počasí v roce 2003 (na rozdíl od většiny ostatních plodin) byl poměrně příznivý pro pěstování révy vinné. Díky tomu bylo dosaženo u sklizených hroznů průměrné cukrnatosti 19,7 °NM, tj. nejvyšší za posledních 10 let. Podle údajů ČSÚ bylo z 11 825 ha plodných vinic sklizeno 67,4 tis. tun hroznů, což odpovídá průměrnému výnosu 5,7 t/ha.

V roce 2003 bylo do České republiky dovezeno celkem 1 054,4 tis. hl vína, tj. 3% nárůst oproti předchozímu roku. Průměrná hodnota dováženého vína se zvýšila o 8,1 % na 15,64 Kč/l. Podíl bílého vína činil 46,5 %, červeného 52,0 %, zbytek do 100 % tvořilo šumivé a ostatní víno. Hlavní dovozní zemí se stalo Rakousko s 25% podílem, následované Itálií a Španělskem. Vývoz se snížil o 8,7 % na 21,1 tis. hl.

V roce 2003 bylo nově vysázeno 1 483 ha vinic, z toho 1 236 ha s podporou z Vinařského fondu, která dosáhla 175 880 Kč/ha (jaro), resp. 183 850 Kč/ha (podzim). Ministerstvo zemědělství podpořilo restrukturalizaci a obnovu 286 ha vinic částkou 158 490 Kč/ha. Preference modrých odrůd nebyla tak výrazná jako v předchozím roce, přesto došlo k mírnému zvýšení jejich podílu na celkové ploše vinic na 32,3 %.

K 31.12.2003 bylo evidováno 12,2 tis. pěstitelů, kteří obhospodařovali 15,2 tis. ha vinic, z toho 12 tis. ha plodných a 3,2 tis. ha mladých vinic. Došlo k mírnému zvýšení podílu vinic do 1 ha.

Výkupní cena hroznů se zvýšila na průměrných 14,80 Kč/kg. Pěstitelé orientovaní na prodej hroznů se dostali do zisku. Průměrné ceny průmyslových výrobců jakostního vína lahvého se oproti předchozímu roku zvýšily o 24,5 % na 51,45 Kč/l u bílého vína a v případě červeného vína o 20,4 % na 58,53 Kč/l. U průměrné spotřebitelské ceny stolních hroznů došlo v roce 2002 k 3% poklesu na 70,26 Kč/kg.

Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny

Objemem produkce méně významná, ale v rámci zemědělství důležitá skupina rostlin léčivých, aromatických a kořeninových (dále jen LAKR) prožívala od roku 1996 útlum, avšak v posledních letech se situace mírně obrací. Tato skupina rostlin se od ostatních komodit výrazně liší a to jak technologií pěstování, tak i náročným následným zpracováním a způsobem využití.

Pěstební plochy LAKR zaznamenaly od roku 2001 nárůst. V posledních letech dosahovala celková plocha rostlin skupiny LAKR zhruba 7 960 ha s celkovou produkcí kolem 5 800 t. Mezi nejvýznamnější druhy patří velkoplošně pěstovaný kmín kořený, ostropestřec mariánský a námel, z maloplošně pěstovaných pak heřmánek pravý, máta peprná, meduňka lékařská a tymián obecný. Ročně je průmyslově zpracováno přibližně 2 100 t, z toho ve farmaceutickém průmyslu 900 t, v potravinářském průmyslu 600 t a zbytek produkce je zpracováván v ostatních odvětvích průmyslu.

Nejvýznamnější kořeninovou rostlinou je kmín kořený, který v současnosti zaujímá plochu kolem 2 500 ha s produkcí přibližně 2 600 t. Je komoditou s kladnou bilancí zahraničního obchodu.

Bilance zahraničního obchodu rostlinami skupiny LAKR dosahuje negativních hodnot. Hlavními dodavatelskými zeměmi léčivých rostlin jsou Polsko, Německo, Bulharsko, koření se pak dováží zejména ze Španělska, Rakouska a Indonésie. Export tuzemských produktů je směřován většinou na evropské trhy, především na Slovensko. Nejvýznamnějšími vývozními artikly jsou makovina a výše zmíněný kmín.

Květiny a okrasné rostliny

České okrasné zahradnictví je od roku 1997 charakteristické mírným a postupným nárůstem produkce květinářství i okrasného školkařství. Tuzemská květinářská produkce vzrostla v roce 2003 o 7,6 %, její celkový objem dosáhl 1,4 mld. Kč. Na celkové spotřebě květin v ČR se naše produkce podílí 43 %. V posledních letech byly květiny pěstovány v průměru na ploše 128 ha krytých ploch a 86 ha volné půdy. Nejvýraznější nárůst v roce 2003 zaznamenala produkce záhonových rostlin, hrnkových rostlin a zeleně k řezu. Nejpěstovanějšími řezanými květinami jsou karafiáty, gerbery a růže, mírný nárůst zaznamenávají i sezónní řezané květiny (např. mečíky, jiriny, tulipány apod.). Negativní skutečností květinářského sektoru stále zůstává stárí skleníků a jejich technologického vybavení.

Tuzemská produkce okrasných rostlin a dřevin dosahuje v současné době hodnoty kolem 355 mil. Kč. Průměrně jsou okrasné rostliny a dřeviny v posledních letech pěstovány na 1 100 ha, z toho na 109 ha kontejneroven. Tuzemská školkařská výroba i přes značně široký sortiment pěstovaných druhů okrasných dřevin, růží a trvalek nepokrývá potřeby českého trhu. Okrasné školkařství lze v posledních letech charakterizovat zvýšením intenzity výroby a kvality okrasných školkařských výpěstků. Celkově plochy okrasných školek vykazují stoupající tendenci, roste produkce kontejnerovaných rostlin a naopak klesá výměra pěstebních ploch na volné půdě. V poslední době poměrně kolísá produkce popínavých a vřesovištních dřevin, keřů a růží, vzestup pokračuje u skupiny listnatých stromů. Odbyt produktů okrasného zahradnictví zabezpečují odbytové organizace CZ - FLORA, odbytové družstvo a CZ VITA PLANT, odbytové družstvo. Převážná část produkce květin a okrasných rostlin je směřována na Slovensko a do Německa.

Nedostatečná tuzemská produkce způsobuje výraznou pasivní bilanci zahraničního obchodu, která je společná květinám i okrasným rostlinám. Pozitivní skutečností je stálý meziroční růst vývozu tuzemských výpěstků. Silnými vývozními artikly jsou především venkovní hrnkové rostliny, řezané květiny a zeleň, stromy, keře a víceleté rostliny. K hlavním dodavatelským zemím květin patří Nizozemsko, Kolumbie a Thajsko; živé okrasné rostliny jsou dováženy především z Nizozemska, Německa a Itálie.

ŽIVOČIŠNÁ VÝROBA

Výrobní faktory ŽV

Plemenářská práce a evidence zvířat

Plemenářská práce a evidence hospodářských zvířat je upravena zákonem č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), který byl v roce 2003 novelizován a jeho novela nabyla účinnosti dne 1. ledna 2004.

Tento zákon stanovuje především způsob uznávání chovatelských sdružení, chovatelských podniků, způsob udělování souhlasu k výkonu některých činností (např. kontrola užitkovosti, provádění inseminace, provozování inseminálních stanic a středisek pro přenos embryí). Vedle způsobu provádění šlechtitelských opatření zákon vymezuje i pravidla pro provádění plemenitby hospodářských zvířat. Novelou bylo vypuštěno označování zvířat ve farmovém chovu, byly upřesněny sankce a zpřísněny některé povinnosti v souladu s předpisy Evropské unie.

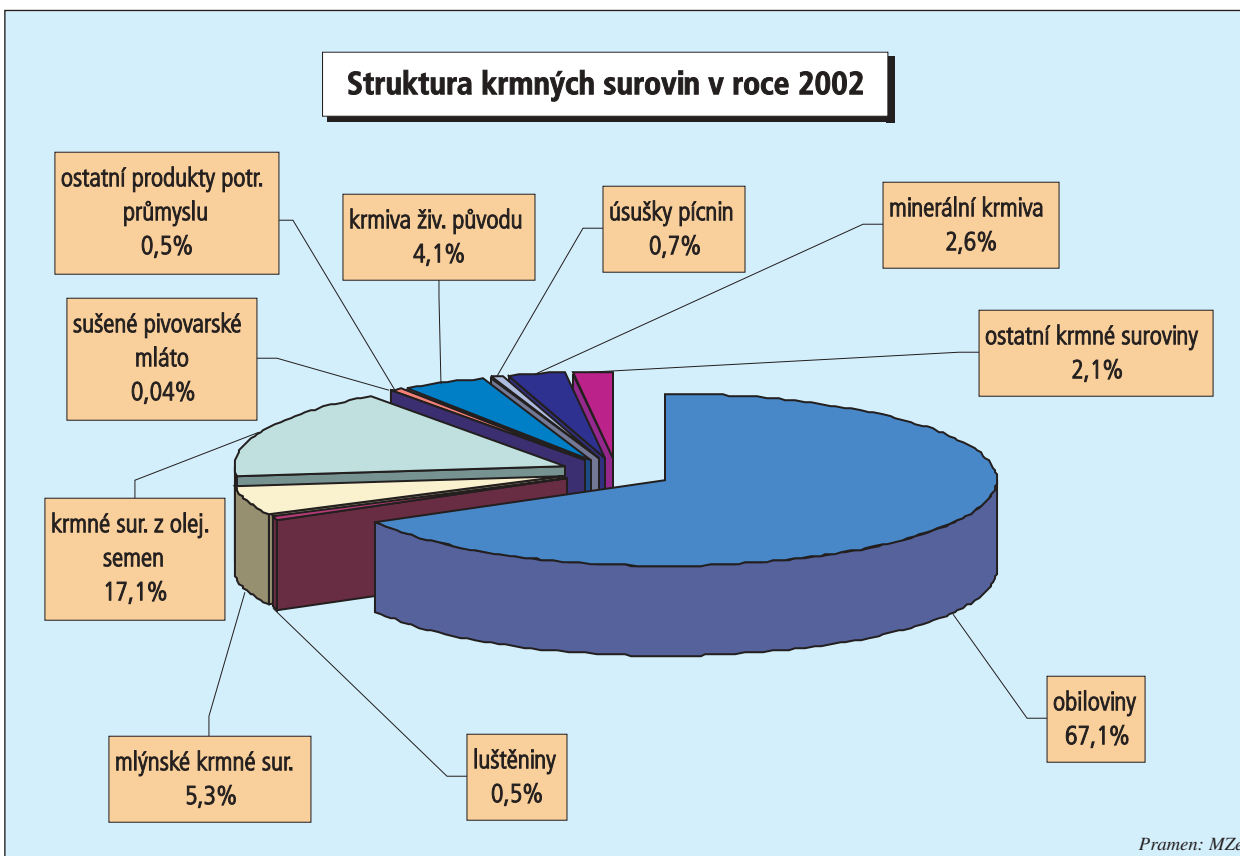
Druhým předmětem úpravy plemenářského zákona je systém označování a evidence zvířat, evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem. Tuto problematiku řeší vyhláška č. 136/2004 Sb., která nabyla účinnosti 1. dubna 2004 a která nahradila vyhlášky č. 134/2001 Sb., o označování a evidenci skotu, ovcí a koz a č. 357/2001 Sb., o označování a evidenci koní, prasat, běžců a zvěře ve farmovém chovu a o evidenci drůbeže, plemenných ryb a včel.

Vyhláška mění především způsob označování zvířat (např. skot se označuje dvěma identickými plastovými ušními značkami, které kromě identifikačního čísla zvířete obsahují graficky upravenou zkratku MZe), zpřísňuje systém přidělování identifikačních prostředků a především byla připravena s ohledem na vyšší stupeň harmonizace s právem Evropské unie.

Dodržování pravidel při evidenci a označování zvířat je velmi důležitým opatřením v živočišné výrobě. Je zaváděno z důvodu nutnosti vysledování původu a přemísťování zvířat a zvýšení zdravotní nezávadnosti potravin. Vedle této základní funkce by měl ucelený systém evidence a označování zvířat například umožnit kontrolu stavu zvířat pro vyplácení finančních podpor a poskytovat další důležité údaje, např. pro tvorbu pozic České republiky v rámci jednání se zástupci Evropské unie.

Krmiva

Statistické zjišťování Krmiva (MZe) 3 – 01 „Produkce průmyslových krmiv“ proběhlo v roce 2003 jako zjišťování bez zpravodajské povinnosti s cílem zjistit výrobu krmných směsí a spotřebu krmných surovin pro výrobu krmných směsí v roce 2002.

Jedná se o vyčerpávající zjišťování bez zpravodajské povinnosti. Zpravodajskými jednotkami jsou všechny zaregistrované subjekty – výrobci průmyslových krmiv registrovaní k 1. 7. 2002 dle zákona č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů. U subjektů, které neposkytly údaje, byl proveden statistický dopočet na základě údajů z minulého roku vykázaných příslušnými subjekty nebo získaných kvalifikovaným odhadem. Na statistické zjišťování produkce krmiv za rok 2003 se již bude vztahovat zpravodajská povinnost dle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

Vzhledem k tomu, že požadované údaje o výrobě krmných směsí a spotřebě krmných surovin za předchozí rok budou k dispozici až po uzavěrci této publikace, uvádíme zjištěné údaje (podobně, jako u předchozí publikace) s ročním zpožděním.

Vývoj spotřeby krmných surovin pro výrobu krmných směsí (v tis. t)

Druh suroviny	1999	2000	2001	2002
Obiloviny celkem	2 100	2 095	2 219	2 141
z toho - pšenice	1 100	1 217	1 377	1 328
- ječmen	664	560	508	470
- oves	57	49	38	27
- žito včetně tritikále	41	48	49	60
- kukuřice	233	214	239	244
- ostatní obiloviny	5	7	8	12
Luštěniny celkem	24	19	18	19
Mlýnské krmné suroviny	211	193	231	178
z toho - krmná mouka	35	32	41	31
- otruby	173	157	185	138
- ostatní mlýnská krmiva	3	4	5	9
Krmné suroviny z olej. semen	504	509	578	562
z toho – sojový extrahovaný šrot	355	360	415	421
- řepkový extrah. šrot + výlisky	119	117	130	110
- slunečnic. extrah. šrot + výlisky	20	19	19	10
- ostatní extrah. šroty	10	13	14	21
Sušené pивovarské mláto	1	1	3	1
Ostatní produkty potravinářského prům.	9	7	10	17
Krmiva živočišného původu	138	143	136	140
z toho – živočišné moučky	102	104	89	92
- rybí moučka	11	13	19	20
- sušené mléko	4	3	4	4
- ostatní krmiva živočišného původu	21	23	24	24
Úsušky pícnin	34	32	35	22
Minerální krmiva	112	127	140	106
Ostatní krmné suroviny	42	52	56	78
Celkem krmné suroviny	3 175	3 178	3 426	3 264

Pramen: MZe

Výroba krmných směsí dle jednotlivých druhů hospodářských zvířat (v tis. t)

Druh KS	1999	2000	2001	2002
Prasata	1 452	1 423	1 507	1 417
Drůbež	968	1 014	1 096	1 085
Skot	593	569	612	498
Ostatní zvířata	145	126	132	103
Celkem krmné směsi	3 158	3 132	3 347	3 103

Pramen: MZe

Poznámka: Položka "Ostatní zvířata" zahrnuje koně, ovce, kozy, králíky, lesní zvěř, zvířata v ZOO a ryby.

V České republice se v roce 2002 vyrobilo celkem 3 103 tis. tun krmných směsí (KS). Nejvíce KS se již tradičně vyrobilo pro prasata (1 417 tis. tun, tj. 45,6 % celkové produkce KS) a pro drůbež (1 085 tis. tun, tj. 35,0 % z celkové produkce). Pro skot se vyrobilo 498 tis. tun (tj. 16,1 %) a pro ostatní zvířata 103 tis. tun (tj. 3,3 % z celkové produkce). Pokud porovnáme výrobu krmných směsí v roce 2002 s rokem 2001, tak zjistíme, že výroba poklesla o 244 tis. tun, tj. o 7,3 %.

Výroba krmných směsí pro domácí zvířata (v tis. t)

Druh KS	1999	2000	2001	2002
Psi a kočky	52	64	90	93
Ptactvo	1	1	1	2
Ostatní	5	4	5	12
Celkem krmné směsi	58	69	96	107

Pramen: MZe

Při sledování výroby krmných směsí pro domácí zvířata musíme konstatovat, že tato výroba neustále stoupá ve všech sledovaných kategoriích. Pokud porovnáme výrobu v roce 2002 s rokem 1999, tak lze konstatovat, že tato výroba se zvýšila o 49 tis. tun, tj. o 84, 5 % a meziročně (2002 – 2001) o 11 tis. tun, tj. o 11,5 %.

Ochrana zvířat

Ochrana zvířat před týráním zahrnuje oblast ochrany hospodářských zvířat, zvířat v zájmových chovech, ochrany volně žijících zvířat a pokusných zvířat. Tato ochrana se vztahuje na zacházení se zvířaty, a to z hlediska jejich ošetřování, výživy a napájení, hygieny prostředí, šlechtění, plemenitby a rozmnožování, využívání, přepravy, léčení, zdo-lávání hromadných onemocnění a usmrcování zvířat.

Česká republika provedla v oblasti ochrany zvířat velký krok dopředu. Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, je základním právním předpisem v této oblasti.

Dne 1. 3. 2004 nabyla účinnosti (s výjimkou § 8k - Registrace dopravců přepravujících zvířata, který nabyl účinnosti dnem 1. 5. 2004) velmi rozsáhlá novela tohoto zákona, která byla provedena zákonem č. 77/2004 Sb.

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, v platném znění, vychází z mezinárodních předpisů vydaných Radou Evropy i Evropským společenstvím.

K tomuto zákonu v současnosti vyšly ve Sbírce zákonů tyto prováděcí vyhlášky:

- Vyhláška č. 192/2004 o ochraně zvířat při chovu, veřejném vystoupení nebo svodu
- Vyhláška č. 193/2004 o ochraně zvířat při přepravě
- Vyhláška č. 207/2004 o ochraně chovu a využití pokusných zvířat
- Vyhláška č. 208/2004 o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat

Připravují se nové prováděcí vyhlášky k zákonu č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů. V této souvislosti budou zrušeny a nahrazeny novou vyhláškou tyto vyhlášky:

- Vyhláška č. 245/1996 Sb., k provedení § 5 odst. 3 zákona České národní rady č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění zákona č. 162/1993 Sb.
- Vyhláška č. 75/1996 Sb., kterou se stanoví nebezpečné druhy zvířat

Živočišné komodity

Mléko, mléčné výrobky

Celosvětově nerovnovážený trh mléčných výrobků ovlivnil v první polovině roku 2003 situaci mléčného sektoru v ČR. Především vysoké zásoby proteinových výrobků (sušených mlék) a další zvyšování dovozu vyústilo ve snižování jak cen zemědělských výrobců za syrové mléko, tak cen průmyslových výrobců mléčných výrobků. Ceny zemědělských výrobců za syrové mléko se v průběhu roku 2003 snížily téměř na minimální cenu (srpen 2003), rovněž klesající trend zaznamenaly ceny průmyslových výrobců konzumního mléka, másla a sýrů.

Teprve v závěrečných měsících roku 2003 se ceny hlavních mlékárenských výrobků na zahraničních trzích v porovnání s jejich historicky nízkou úrovní na počátku roku zotavily, tato skutečnost zastavila další cenové poklesy i na českém trhu a došlo k postupnému návratu ke stabilitě.

Impulem pro nárůst světových cen hlavních mléčných výrobků ve 2. polovině roku 2003 bylo snížení rozvoje světové produkce mléka v důsledku suchého počasí v některých částech světa. V roce 2003 se světová produkce podle

předběžných údajů zvýšila o necelé 1 %, zatímco v předchozím období mezi roky 2001 a 2002 se světová produkce mléka zvýšila téměř o 2 %.

Vývoj v sektoru mléka v České republice

Ukazatel/rok	MJ	1989	2000	2001	2002	2003 ¹⁾
Zemědělství						
Průměrné stavy dojnic	tis. ks	1 228,5	515,4	483,4	4 77,0	459,6
Průměrná roční dojivost	l/ks	3 982,0	5 255,0	5 589,0	5 718	5 756,2
Průměrná denní dojivost	l/ks	10,91	14,36	15,31	15,67	15,77
Výroba mléka	mil. l	4 892,5	2 708,1	2 701,8	2 727,6	2 645,7
Tržnost	%	91,4	92,8	93,7	93,0	95,7
Celkový prodej mléka	mil. l	4 473,3	2 514,3	2 532,2	2 536,2	x ²⁾
CZV za mléko I. a vyš. třídy	Kč/1000 l	4 810,0	7 530,0	7 850,0	8 150,0	7 830,0
Mlékárenský průmysl a produkce hlavních výrobků						
Nákup syrového mléka	mil. l	4 473,3	2 493,4	2 512,0	2 523,7	2 530,9
Průměrný obsah tuku	%	3,999	4,029	4,029	3,980	3,973
Průměrný obsah bílkovin	%	x	3,32	3,35	3,34	3,39
Konzumní mléko	tis. l	920 701,0	460 903,6	465 737,6	462 360,8	478 463,7
Konzumní smetana	tis. l	44 744,0	35 511,4	37 433,5	37 847,9	38 088,4
Jogurty	tis. l	40 982,0	96 558,1	96 779,5	87 894,2	86 671,6
Ostatní kysan. mléč.výrobky	tis. l	36 872,0	31 452,8	32 602,0	37 981,9	42 157,7
Tvarohy	tuny	52 846,0	28 929,8	30 532,2	31 598,0	32 705,6
Sýry	tuny	104 440,0	116 407,8	112 792,7	115 332,4	114 310,3
Máslo	tuny	119 818,0	63 478,5	64 524,3	63 739,2	63 133,8
Sušená mléka celkem	tuny	139 829,0	60 711,4	57 573,9	55 539,8	61 354,7
z toho: SOM ³⁾	tuny	x	34 499,3	38 558,9	35 473,3	37 440,8
Celková domácí spotřeba						
Konzum. mléko, smetana	tuny	965 445,0	498 772,8	519 558,1	535 968,4	551 364,6
Mléčné konzervy	tuny	62 262,1	25 830,6	23 541,4	22 786,3	19 079,5
Kysané mléčné výrobky	tuny	77 854,0	143 342,5	147 379,5	147 417,2	151 191,7
Sýry, tvarohy	tuny	148 431,0	143 196,6	141 233,1	147 281,7	151 167,5
Máslo	tuny	94 161,0	42 248,2	43 954,9	45 871,5	45 060,5
Domácí spotřeba na obyvatele						
Mléko a mléčné výrobky	kg/ob./rok	259,6	214,1	215,1	220,6	223,6
Máslo	kg/ob./rok	9,4	4,1	4,2	4,5	4,4

Pramen: ČSÚ, Celní statistika, MZe

Poznámky: 1) Předběžný údaj

2) Od roku 2003 není celkový prodej mléka sledován, byl nahrazen nákupem mléka do mlékáren.

3) Sušené odstředěné mléko

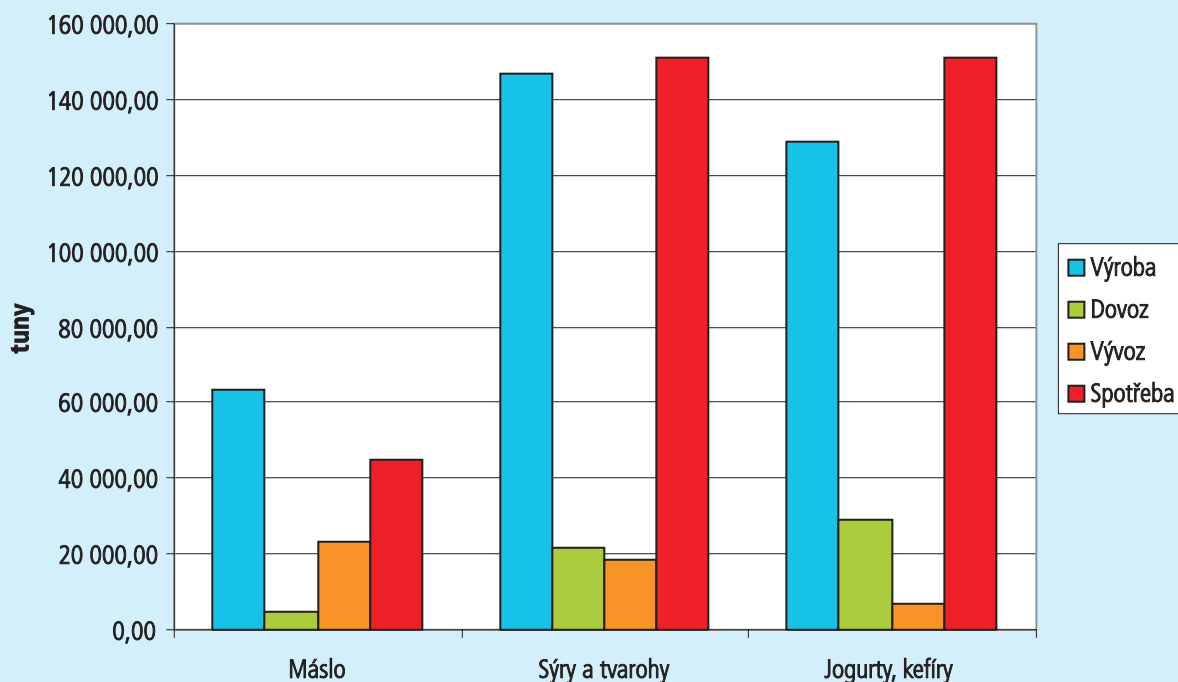
x = údaje nejsou k dispozici

Snížené tržby za mléko v roce 2003 minimálně o 800 mil. Kč oproti roku 2002 ovlivnily vývoj v sektoru chovu dojníc. Stavy dojených krav v roce 2003 zaznamenaly vyšší pokles než v předchozím období. Průměrné stavy dojených krav se meziročně snížily o cca 17 tis. ks, zatímco v předchozím období o cca 6 tis. ks. Průměrná roční užitkovost se zvýšila z 5 718 l na dojnici na 5 756,2 l, tj. zvýšení o 0,7 %, zatímco v předchozím období byly meziroční růsty vyšší. Výraznější pokles stavů dojených krav a omezený růst jejich užitkovosti měl samozřejmě dopad na produkci mléka. Výroba mléka za rok 2003 činila 2 645,7 mil. litrů a byla o 3 % nižší než v předchozím roce. Úroveň výroby mléka roku 2003 se výrazně snížila pod hranici předchozích tří let.

Mlékárenský průmysl nakoupil a zpracoval v roce 2003 celkem 2 530,9 mil. litrů mléka, což představuje v porovnání s předchozím rokem mírné zvýšení o 0,3 %.

Výroba konzumního sortimentu, i přes vysoký podíl dovozu, zaznamenala u většiny komodit růst. Zvýšila se výroba konzumního mléka, smetany, ostatních kysaných výrobků, tvarohů a tvarohových specialit. Z exportních komodit se zvýšila výroba sušených mlék, mírný růst i přes zvýšený dovoz byl zaznamenán u přírodních sýrů. K poklesu výroby došlo u jogurtů, másla a tavených sýrů.

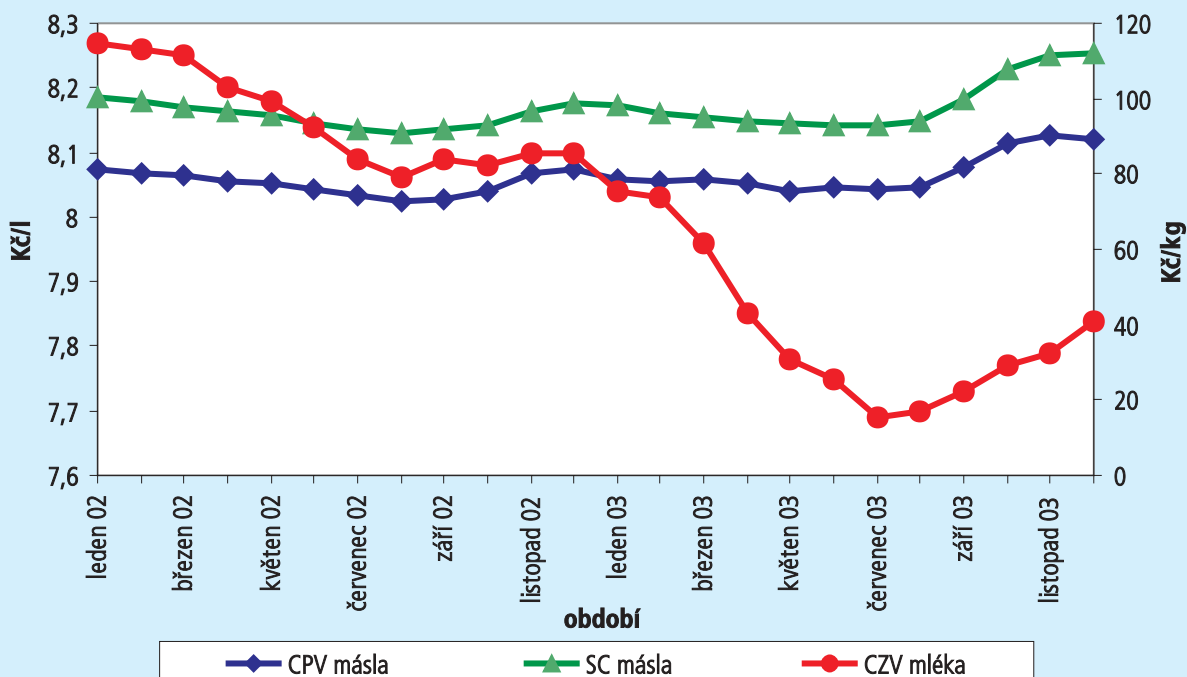
Bilance mléčných výrobků

Pramen: ČSÚ, GŘ cel

Cena zemědělských výrobců (CZV) syrového mléka se v průběhu roku snížila z 8,12 Kč/l na 7,79 Kč/l, tj. pokles o 4,1 %. Snižování CZV syrového mléka probíhalo v období leden až srpen, v následujícím období došlo ke stabilizaci cenového vývoje.

Cenový vývoj syrového mléka a másla

Pramen: ČSÚ, MZe

Poznámka: CPV = cena průmyslových výrobců, SC = spotřebitelská cena, CZV = cena zemědělských výrobců

Zásoby mléčných výrobků, které byly na počátku roku na vysoké úrovni a měly dopad na vývoj trhu mléka, se v rámci opatření k podpoře vývozu podařilo snížit, a to o cca 40,5 mil. litrů v přepočtu na ekvivalent mléka.

Domácí spotřeba mléka a mléčných výrobků v roce 2003 se dále zvýšila o 1,4 % z 220,6 kg na obyvatele na 223,6 kg. Růst spotřeby byl zaměřen především na sýry a zakysané mléčné výrobky. Spotřeba másla v roce 2003 zaznamenala mírný pokles o 2,2 % z 4,5 kg na obyvatele na 4,4 kg.

Vývoj zahraničního obchodu u mléka a mléčných výrobků v tunách

Ukazatel/rok	1989	1999	2000	2001	2002	2003
Vývoz						
Mléko a smetana nezahuštěné	x	8 369	20 456	10 909	7 093	10 789
Mléko a smetana zahuštěné	49 878	54 331	56 789	62 586	54 056	67 748
Jogurty a ostat. zakys. výrobky	x	9 599	10 198	10 494	9 027	6 705
Syrovátka	x	18 435	22 447	23 328	20 395	20 780
Máslo a tuky z mléka	20 300	25 551	22 220	24 304	22 766	23 033
Sýry, tvarohy	8 855	19 186	18 761	19 599	17 583	18 451
Dovoz						
Mléko a smetana nezahuštěné	x	11 563	23 460	27 256	42 946	45 602
Mléko a smetana zahuštěné	x	1 357	1 300	1 548	2 443	2 176
Jogurty a ostat. zakys. výrobky	x	21 963	25 529	28 497	30 559	29 067
Syrovátka	x	916	572	4 380	3 070	3 526
Máslo a tuky z mléka	x	651	673	2 432	4 655	4 921
Sýry, tvarohy	x	15 363	16 787	17 628	18 237	21 392
Saldo zahraničního obchodu						
Mléko a smetana nezahuštěné	x	- 3 194	- 3 004	- 16 347	- 35 853	- 34 813
Mléko a smetana zahuštěné	+ 49 878	+ 52 974	+ 55 489	+ 61 038	+ 51 613	+ 65 572
Jogurty a ostat. zakys. výrobky	x	- 12 364	- 15 331	- 18 003	- 21 532	- 22 362
Syrovátka	x	+ 17 519	+ 21 879	+ 18 948	+ 17 325	+ 17 254
Máslo a tuky z mléka	+ 20 300	+ 24 900	+ 21 547	+ 21 872	+ 18 111	+ 18 112
Sýry, tvarohy	+ 8 855	+ 3 823	+ 1 974	+ 1 971	- 654	- 2 941

Pramen: GR cel

Poznámka: x = údaje nejsou k dispozici

Vývoj zahraničního obchodu v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 byl pro komoditu mléko z hlediska vývozu a bilance zahraničního obchodu více příznivý. Aktivní saldo zahraničního obchodu s mlékem a mléčnými výrobky se zvýšilo z +1 861,4 mil. Kč v roce 2002 na +2 004,4 mil. Kč v roce 2003, tzn. zvýšení o 7,7 %.

Hodnota vývozu mléka a mléčných výrobků se meziročně zvýšila o 12,5 % v důsledku vyšších objemů vývozu (kromě jogurtů, kefirů apod.). Realizační ceny se výrazně oproti předchozímu roku nezměnily. Na agrárním vývozu se mléko a mléčné výrobky svou hodnotou vývozu podílely ze 14,5 %. Z celkové hodnoty vývozu mléka a mléčných výrobků představoval vývoz na Slovensko 11,8 %, do Thajska 9,6 %, Německa 7,6 %, Libanonu 7,7 %, Nizozemska 5,8 %, Estonska 4,9 %, Alžírsko 4,0 % a Chorvatska 3,5 %. Z pohledu objemu je významnou exportní položkou zahuštěné mléko a smetana, kde se významně zvýšil vývoz do Thajska, meziročně o 25 %.

Z hlediska vývozu výrobků s vyšší přidanou hodnotou je významný export sýrů, jehož objem se meziročně zvýšil ze 17 583 tun na 18 451 tun exportu v roce 2003. Libanon, Slovensko a Arabské emiráty jsou největšími odběrateli českých sýrů. V sortimentní skladbě vývozu zaujímají významné místo bílé sýry.

Hodnota dovozu mléka a mléčných výrobků se meziročně zvýšila o 15,4 %. Významný podíl na tomto zvýšení má větší objem dovozu zejména másla a sýrů a to i přesto, že se dovozní ceny meziročně zvýšily u másla ze 42,93 Kč v roce 2002 na 50,71 Kč/kg v roce 2003, u sýrů z 80,87 Kč/kg v roce 2002 na 84,90 Kč/kg v roce 2003. Z celkové hodnoty dovozu se nejvíce dováželo mléko a mléčné výrobky ze Slovenska 40 %, Německa 25 %, Polska 18 %, Francie 3 %, Belgie 3 %. Největší dovozní položkou v roce 2003 z hlediska objemu byl dovoz nezahuštěného mléka a smetany, kterého se dovezlo 45 602 tun, z toho 96,5 % představoval dovoz převážně odstředěného a polotučného mléka v balení do 2 litrů ze Slovenska. Další položkou dovozu mléčných výrobků byly jogurty, kefir apod. v objemu 29 067 tun, z toho 62,2 % převážně ochucených jogurtů z Německa a 13,2 % jogurtů a kefirů ze Slovenska. V dovozech 21 392 tun sýrů a tvarohů v roce 2003 byly z 36,2 % zastoupeny dovozy z Polska a z 30 % dovozy ze Slovenska, v obou případech se jednalo převážně o dovozy tavených sýrů a Eidamu.

Opatření na trhu s mlékem prostřednictvím SZIF byla v roce 2003 směřována do tří oblastí: na podporu vývozu, na podporu „Školního mléka“ a na systém produkčních kvót mléka. Celý systém subvencovaného vývozu mléčných

výrobků v roce 2003 vycházel z nařízení vlády č. 486/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterým se stanoví podmínky a zásady pro provádění opatření k podpoře vývozu výrobků z kravského mléka, s použitím minimální ceny 7,60 Kč/l vycházející z § 10 nařízení vlády č. 445/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o stanovení produkčních kvót mléka na léta 2001 až 2005.

V roce 2003 byl rozsah regulace odvozen od předpokladu přebytku mléka ve výši 630 mil. litrů o tučnosti 4,5 % (630 mil. litrů plazmy a 2 835 mil. tukových jednic) a byl následně schválen prezidiem Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF) v listopadu 2002 s omezením horní hranice objemu másla s obsahem vody nejvýše 16 % (23 510 t) a sušeného odtučněného mléka s obsahem tuku nejvýše 1,5 % včetně kaseinu potravinářského (27 760 t). Vývoz ostatních mléčných výrobků byl omezen celkovým nárokem počtu litrů plazmy a tukových jednic, což po odečtení výše uvedených výrobků od celkového bilančního přebytku představovalo 265 000 950 litrů plazmy a 851 488 500 tukových jednic.

O podporu vývozu mléčných výrobků v roce 2003 požádalo celkem 25 subjektů, se kterými byla uzavřena řádná roční smlouva. Ze schváleného celkového bilančního přebytku mléka bylo pak mezi jednotlivé subjekty rozděleno cca 628 mil. litrů plazmy a 2 828 mil. tukových jednic.

Celé sledované období roku 2003 probíhalo podobně jako v roce 2002 v duchu výrazně nízkých světových cen a to především u másla, u sušených mlék a sýrů. To bylo spojeno s vyššími nároky na subvence, na což SZIF reagoval několika úpravami výše finančních prostředků vyhrazených z rozpočtu SZIF na subvencované vývozy výrobků z kravského mléka.

Na základě závažné situace na trhu s mléčnými výrobky, ovlivněné vysokými zásobami sušeného odstředěného mléka (SOM), které vznikly v závěru roku 2002 a dalším růstem dovozu se jevil odhad přebytku mléka pro subvencovaný vývoz v roce 2003 oproti očekávané skutečnosti nereálný. SZIF přistoupil tedy k opatřením, která spočívala především v navýšení schváleného bilančního přebytku mléka pro rok 2003 se snahou zaručit prvovýrobcům odběr syrového kravského mléka a subjektům zařazeným do podpory vývozu výrobků z kravského mléka v roce 2003 finanční jistotu ve formě subvencí. Navýšení bylo provedeno dvojnásobně. První navýšení se týkalo výhradně sušeného odstředěného mléka (v návaznosti na vysoké zásoby), druhé navýšení (50 mil. litrů mléka o tučnosti 4,5 %) mělo zabezpečit odběr mléka od prvovýrobců či jejich odbytových družstev, kterým byly vypovězeny nebo sníženy odběry mléka jinými mlékárnami. Celkový bilanční přebytek tak stoupl na cca 725 mil. litrů, čímž byla zajištěna stabilita na trhu s mléčnými výrobky.

V kvótovém roce 2003/2004 bylo v systému produkčních kvót mléka evidováno celkem 3 762 producentů, kteří disponují kvótou ve výši 2 771,2 mil. litrů mléka. Navýšení stávajících a přidělení nových kvót pro kvótový rok 2003/2004 nebylo provedeno, neboť poměrná část rezervy, kterou lze v systému produkčních kvót mléka rozdělit, byla pro uvedený kvótový rok stanovena ve výši nula litrů mléka.

Mlékárenský průmysl

Obor zpracování mléka a výroby mlékárenských výrobků se řadí v rámci odvětví výroby potravin a nápojů na jedno z předních míst a zároveň zaujímá i významné postavení z hlediska podílu potravinářského zpracování živočišné produkce našeho zemědělství. Je to moderní, rychle se rozvíjející obor, který prokázal, že je schopen se vypořádat s poměrně přísnými pravidly evropských standardů a zabezpečit výrobu kvalitních, zdravotně bezpečných a konkurenceschopných potravin. Nicméně v souvislosti s přechodem na novou legislativu, kompatibilitu s pravidly platnými v EU, došlo k určitému úbytku výrobních kapacit v mlékárenském průmyslu, protože některé mlékárny nebyly schopny dané podmínky splnit. Několik subjektů pak požádalo o přechodné období, což jim umožní vyrovnat se přísnými požadavky s určitým časovým posunem. Z hlediska pokrytí požadavků vnitřního trhu i potřeb exportu však tato skutečnost nemá žádný negativní vliv, naopak pro vývoj oboru se jedná o rys spíše pozitivní.

Stávající počet výrobních kapacit v mlékárenském průmyslu na jedné straně zajišťuje zpracování veškeré suroviny, dodané zemědělskými producenty, na druhou stranu pokrývá v plné míře požadavky trhu. Z hlediska podílu na trhu s mlékem nakupuje prvních deset největších mlékáren 63,8 % z celkového objemu mléka dodaného na zpracování, prvních dvacet pak více jak 80% veškeré mléčné suroviny, kterou mlékárenský průmysl v České republice zpracovává.

Trh s mlékem je od počátku devadesátých let trhem regulovaným, což znamená určité zásahy státu do podmínek nabídky a prodeje mléka i mléčných výrobků, ať již stanovením určitých cenových limitů, tak i podporou prodeje mlékárenských výrobků, především na vývoz. Tato skutečnost se ještě zvýraznila zavedením systému mléčných produkčních kvót, který byl zahájen v roce 2001 a je postupně stále více přizpůsobován podmínkám, platným v EU. V období do vstupu naší republiky do Evropské unie byly všechny tituly, představující podporu trhu s mlékem u nás, poskytovány z národních zdrojů, hlavně z rozpočtu SZIF. V okamžiku, kdy vstoupíme na společný trh EU, však bude většina opatření v oblasti regulace trhu s mlékem financována z sekce Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu, což na druhou stranu ovšem také znamená, že i pravidla pro čerpání těchto zdrojů budou muset být přejata v plné šíři z EU. Současné období je proto ve znamení příprav, které v převážné míře

spočívají v získávání potřebných informací, poznatků a zkušeností s legislativními pravidly, kterými se budou muset mlékárny řídit po 1. květnu 2004.

Skot, hovězí maso

Uplynulý rok nebyl pro chov skotu příliš příznivý, protože dlouhotrvající sucho ovlivnilo negativně krmivovou základnu a řada zemědělských podniků z tohoto důvodu musela přistoupit k redukci početních stavů skotu. Přes tuto skutečnost se průměrná roční užitkovost dojených krav v roce 2003 zvýšila o 38,3 l a dosáhla 5756,2 l, tj. 15,77 l na krávu a den. Zde se pozitivně projevuje mnohaletá snaha chovatelů o zlepšení genetického potenciálu u nás chovaných krav a to jak nákupem genetického materiálu v zahraničí, tak cílenou šlechtitelskou činností prováděnou v rámci republiky. Obdobný trend zaznamenáváme v chovu skotu specializovaného na produkci masa, kde stavy se ke konci roku přiblížily 150 tis. krav. Přes skutečnost, že především produkce býčků z tohoto systému je z větší části každoročně vyvážena jako zástavový skot mimo republiku, kvalita dodávaného jatečného skotu se každoročně zlepšuje. Je tak obohacován sortiment nabízeného hovězího masa a to jak výsekového, tak ve výrobcích. Prodej jatečného skotu byl 197 666 tun a tato úroveň je odrazem nízké spotřeby hovězího masa naším obyvatelstvem. Část produkce je proto nutné vyvážet mimo teritorium České republiky.

Skot se v roce 2003 zásadním způsobem podílel na údržbě krajiny a to především v podhorských a horských oblastech státu, kam byla také přidělena převážná část vyjednaných individuálních limitů na podporu tohoto chovu. Byla tak pro nadcházející léta změněna podpora, která byla původně směřována na produkci telat z důvodu snahy odchovat co největší počet jalovic pro navýšení stavu tohoto skotu, na podporu krav a od druhého pololetí 2004 i na jalovice. Vlastní přidělení individuálních limitů bylo provedeno na základě nařízení vlády č. 242 a 446/2003 Sb. Vzhledem ke snaze řady chovatelů rozšířit chov masného skotu nad současné stavy, nebo zájem mladých a začínajících chovatelů o tento systém chovu, je připravováno MZe ČR nové nařízení vlády, které bude řešit možnost rozdělit zbytek dosud nepřidělených individuálních limitů, které zůstaly v národní rezervě a hlavně stanoví podmínky za jakých budou moci příjemci těchto individuálních limitů s nimi nakládat, jak bude udržována národní rezerva a za jakých podmínek budou nečerpané limity do národní rezervy vráceny.

Nedílnou součástí chovu skotu je produkce telat a jejich odchov v rámci obratu stáda. Při průměrném stavu 586 174 krav se narodilo 558 407 telat, tj. 95,3 telat na 100 krav. Přes zlepšení počtu narozených telat o jedno na 100 krav proti roku 2002 nejsme s tímto výsledkem spokojeni a zde se zřejmě negativně projevuje stoupající mléčná užitkovost dojených krav. Především u krav chovaných bez tržní produkce mléka je tele jediným produktem tohoto chovu, které ovlivňuje jeho ekonomiku, tj. včetně finanční podpory od státu, ztrátovost nebo ziskovost. Dlouhodobým negativem v chovu skotu zůstává hynutí telat, kde z počtu narozených uhynulo 59 801 ks, tj. 10,3 %. Tento nepříznivý trend se nepodařilo zvrátit ani v roce 2003, kdy hynutí proti roku 2002 stoupl o 0,4 %. Je to jeden ze zásadních ukazatelů o úrovni chovu, krmivové základně a vyváženosti krmné dávky a chovatelské péči o krávy během gravidity a péči o narozená telata.

Pozitivně lze hodnotit zavádění nových technologií do chovu skotu, které podstatnou měrou ovlivňují nákladovost chovu, zdravotní stav chovaných zvířat a tím i kvalitu a zdravotní nezávadnost produkce z chovu skotu. Je to jedno ze samozřejmých opatření jak můžeme zlepšovat propagaci produktů chovu skotu a tak přímo ovlivňovat jejich spotřebu naším obyvatelstvem. Současná spotřeba hovězího masa je na úrovni cca 12 kg na obyvatele a rok a neodpovídá možnostem zabezpečení produkce hovězího masa naším zemědělstvím.

Zdravotní stav chovaného skotu je na velmi dobré úrovni, nejsou zaznamenány choroby přenosné na člověka a sporadický výskyt onemocnění BSE je řešen podle směrnic Státní veterinární správy, které vycházejí ze směrnic ES.

Bilance výroby a spotřeby hovězího masa (v přepočtu na tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1989	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Počáteční zásoba	x	6,2	7,1	7,0	5,0	9,0	8,9
Výroba	518,5	246,6	237,4	208,0	208,5	201,7	197,7
Dovoz	x	17,8	12,3	12,6	0,4	5,8	6,9
Celková nabídka	x	270,6	256,8	227,6	213,9	216,5	213,5
Domácí spotřeba	482,6	242,7	233,3	210,5	169,1	184,5	187,0
Vývoz	35,9	20,8	16,5	12,1	35,8	23,0	17,5
Celková poptávka	x	263,5	249,8	222,6	204,9	207,6	204,5
Konečná zásoba	x	7,1	7,0	5,0	9,0	8,9	9,0

Pramen: ČSÚ, VÚZE

Poznámka : x = údaje nejsou k dispozici

V roce 2003 se i nadále mění složení stáda skotu, klesá počet dojnic a postupně stoupá počet krav bez tržní produkce mléka (KBTPM). Je tak realizován záměr využití specializovaných masných plemen k údržbě především znevýhodněných oblastí ČR k produkci kvalitního hovězího masa a zástavového skotu.

Vývoj početních stavů skotu celkem a krav dle kategorií (kusy)

Kategorie	1996	1997	1998	1999	2000
Skot celkem	1 988 810	1 865 902	1 700 789	1 657 337	1 573 530
Krávy s tržní produkcí mléka	712 166	656 636	598 243	583 301	547 493
Krávy bez tržní produkce mléka	38 427	45 665	48 595	58 725	67 294
Krávy celkem	750 593	702 301	646 838	642 026	614 787

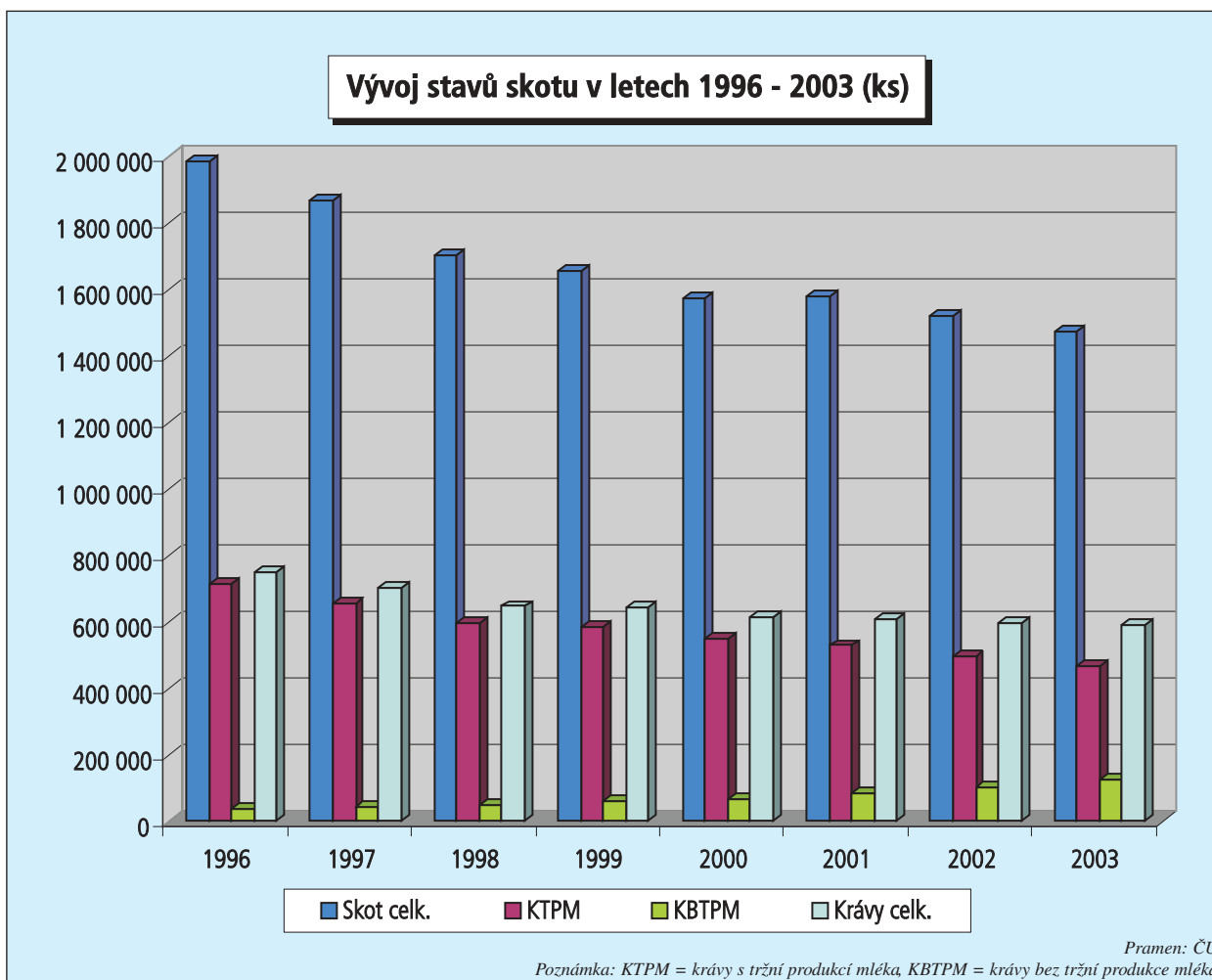
pokračování tabulky

Kategorie	2001	2002	2003	Rozdíl 2003 - 2002
Skot celkem	1 582 285	1 520 136	1 473 828	- 46 308
Krávy s tržní produkcí mléka	529 138	495 962	466 173	- 29 789
Krávy bez tržní produkce mléka	82 257	100 333	124 149	+ 23 816
Krávy celkem	611 395	596 295	590 322	- 5 973

Pramen: ČSÚ

Poznámka: Soupis hospodářských zvířat se do roku 2002 prováděl k 1. 3. daného roku, od roku 2003 je soupis hospodářských zvířat prováděn k 1. 4. daného roku.

Podle soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2003 se stavy skotu meziročně snížily o 46 tis. kusů (3,1 %), z toho stavy krav o 6 tis. kusů (1 %), naopak stavy KBTPM vzrostly o 24 tis. ks (23,7 %) na 124 tis. kusů.

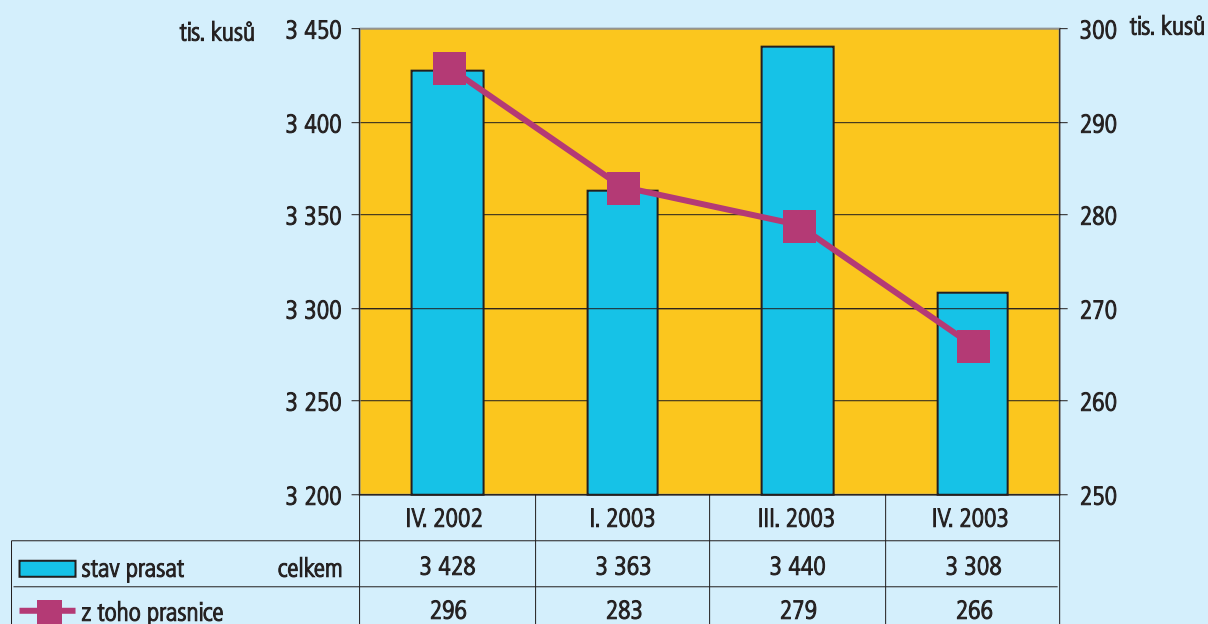

Prasata, vepřové maso

Rok 2003 byl pro chov prasat charakteristický poklesem rentability odvětví. Cena jatečných prasat se v důsledku převahy nabídky nad poptávkou v posledních letech snižovala. Tuto skutečnost lze považovat za problém celosvětový a nevyhnula se mu ani Česká republika. Světová produkce vepřového masa se za posledních deset let zvýšila o 30 %. Tato skutečnost měla zřejmý vliv i na ČR. Snaha producentů vepřového masa je působit na zvyšování spotřeby vepřového masa. V případě, že se nezvyšuje spotřeba, je potřeba hledat pro vyrobené zboží místa odbytu mimo stát, ve kterém je vepřové maso vyprodukováno.

Spotřeba vepřového masa v České republice stagnovala a vývoz vepřového masa se v roce 2003 snížil. Naopak došlo k výraznému zvyšování dovozu do České republiky, což mělo za následek zvyšování konkurenčního tlaku a poklesu cen. Celkové stavy prasat v závěru roku 2003 poklesly ve srovnání s rokem 2002 o 3,5 % na 3 308 687 kusů. Tento pokles byl značný především ve srovnání s rokem 1990, kdy byly stavy prasat za posledních 20 let nejvyšší. V roce 1990 byla vysoká také spotřeba vepřového masa na 1 obyvatele České republiky (50,0 kg/obyvatel/rok), zatímco v roce 2002 činila tato spotřeba 40,9 kg vepřového masa na 1 obyvatele a kalendářní rok.

Stavy prasat a prasníc

Pramen: ČSÚ

Poznámka: Stavy k poslednímu dni v měsíci, údaje za druhé čtvrtletí 2003 nejsou k dispozici

V roce 2003 bylo narozeno 6 056 439 kusů selat. V porovnání s předchozím rokem došlo k poklesu průměrného stavu prasníc o 7 %, rovněž došlo ke snížení zapuštění o 7 % a k poklesu narození o 5 %.

Počty narozených selat v letech 2001 - 2003 v kusech

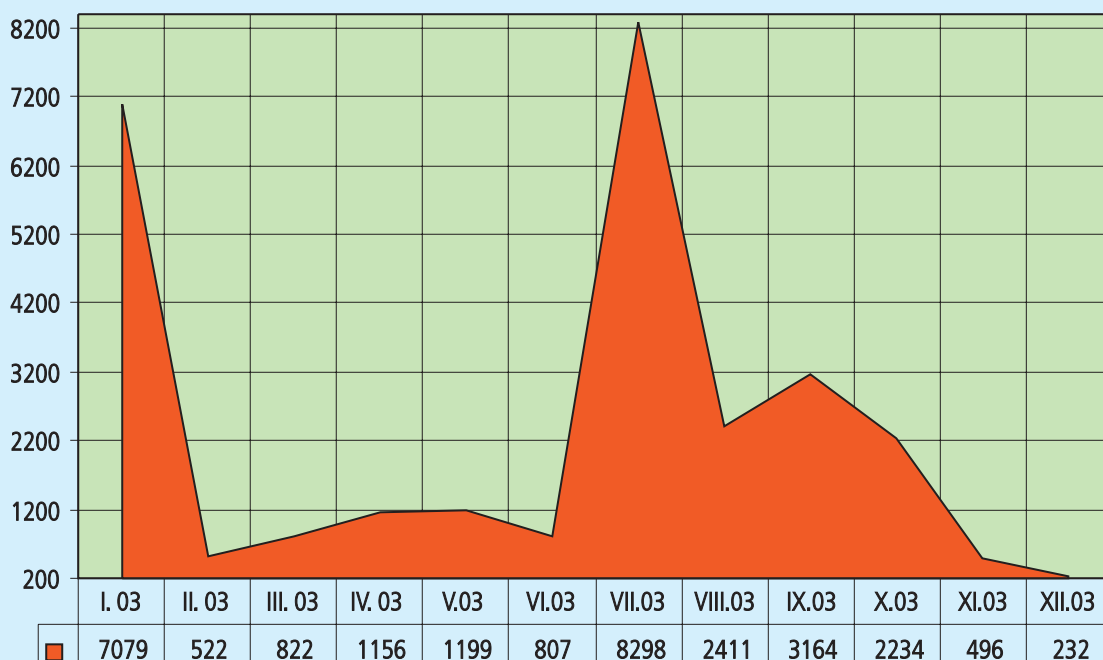
Období	1. čtvrtletí	leden - září	leden - prosinec
2001	1 503 533	4 527 579	5 898 664
2002	1 605 086	4 911 981	6 363 733
2003	1 657 259	4 633 287	6 056 439

Pramen: ČSÚ

Na počátku roku 2003 reagovala vláda ČR na obavy českých zemědělských výrobců z následků avizovaného dovozu vepřového masa z Polska vyhlášením zcela mimořádného opatření v podobě vyhlášení dodatečného dovozního cla s dovozní cenou pod 36 Kč za kilogram. Zvýšením cla bylo zabráněno masivnímu dovozu subvencovaného vepřového masa z Polska do České republiky. Dnem 15. září vláda, po zvážení celkové situace, kdy hrozilo rázné protioopatření ze strany Polska ztěžující přístup jiných českých výrobků na polský trh, jednostranně zvýšení dovozního cla na vepřové maso z Polska zrušila. Nicméně je zřejmé, že Polsko vyváželo své přebytky do okolních zemí (vývoz do Ruska byl desetkrát zvýšen v roce 2003 oproti roku 2002) a je pravděpodobné, že se stalo konkurenčním zbožím vepřovému masu původem z České republiky. Celkový dovoz z Polska do České republiky v roce 2003 činil 2,4 %. K největšímu nárůstu objemu dovozu vepřového masa do České republiky došlo ze strany Maďarska, jehož procentický podíl z celkového dovozu vepřového masa do ČR činil 21,3 % a jeho objem se meziročně zvýšil z 2 300 tun v roce 2002 na 6 061 tun v roce 2003. Maďarsko se stalo po Německu v roce 2003 největším dovozcem vepřového masa do České republiky.

Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2003 vyhlásila vláda ČR, vzhledem k výši dovozu a v souladu s pravidly WTO, svým nařízením č.341/2003 Sb. zvláštní ochranné opatření formou dodatečného cla ve výši 12,8 %, čímž se celní zatížení dovozu vepřového masa zvýšilo u většiny položek na 51,3 %. Toto nařízení nabylo účinnosti 17. 10. 2003.

Objem dovozu vepřového masa v roce 2003 (t)

Pramen: GR cel

Snížený objem dovozu byl zřejmý. O chystanou podporu soukromého skladování ve výši 15 Kč za tunu a den nikdo nepožádal.

Vláda České republiky využila všech možností slučitelných s právním řádem ČR a s mezinárodními smlouvami, aby pomohla zmírnit nepříznivé dopady přebytku jatečných prasat na zemědělské výrobce. Již před počátkem roku 2003 bylo vydáno NV č.550/2002 Sb., kterým se stanovily podmínky a zásady poskytování subvence pro vývoz selat a jatečných prasat a z nich vyrobeného masa v roce 2003. Na základě tohoto nařízení byl Státní zemědělský a intervenční fond pověřen poskytnutím subvencí právnickým a fyzickým osobám při vývozu na základě výběrového řízení. Byly vyhlášeny dvě období subvencovaného vývozu. První od počátku roku do 31. 3. 2003, ve kterém 6 subjektů vyvezlo 3 997,8 tun ž. hm. jatečných prasat a dále bylo vyvezeno 12 772 kusů selat. V druhém období, které zahrnovalo období druhého čtvrtletí roku 2003, bylo vyvezeno 15 741 kusů selat. Celkový vývoz selat činil 28 513 kusů, což bylo nejvyšší množství dosud v jednotlivém roce z České republiky vyvezené. Umístění tohoto množství selat především na balkánských trzích s pomocí SZIF pomohlo odčerpát přibližně 30 000 tun jatečných prasat z českého trhu. Na subvenci vývozu bylo použito 40,8 miliónu Kč, což představuje

Vývoj v chovu prasat a produkci vepřového masa v ČR

Ukazatel	MJ	1989	1998	2000	2001	2002	2003 ²⁾
Stavy prasat k 1.3.	tis.kusů	4 685	4 012	3 688	3 469	3 441	3 363
Stavy prasat celkem k 31.12.	tis.kusů	4 685	3 817	3 256	3 347	3 429	3 308
z toho stav prasníc	tis.kusů	312	298	271	282	296	266
Produkce jatečných prasat	tis. tun ž.hm.	778,0	669,9	583,9	584,0	585,4	576,3
Spotřeba vepřového masa	tis. tun ž.hm.	757,7	665,7	596,0	589,2	586,0	598,9
Spotřeba vepř. masa na kosti	kg/osoba/rok	49,9	45,7	40,9	40,9	40,9	40,9
Dovoz prasat a vepř. masa ¹⁾	tis. tun ž.hm.	0,0	33,7	19,3	22,3	34,3	40,2
Vývoz prasat a vepř. masa ¹⁾	tis. tun ž.hm.	14	37,9	8,2	14,1	29,8	17,3
Soběstačnost ČR v prod. VM	%	102,7	100,6	98,0	99,1	99,9	96,2
Přírůstky "prasat celkem" ³⁾	g/ks/den	540	562	575	582	581	575

Pramen: GR cel, ČSÚ, MZe

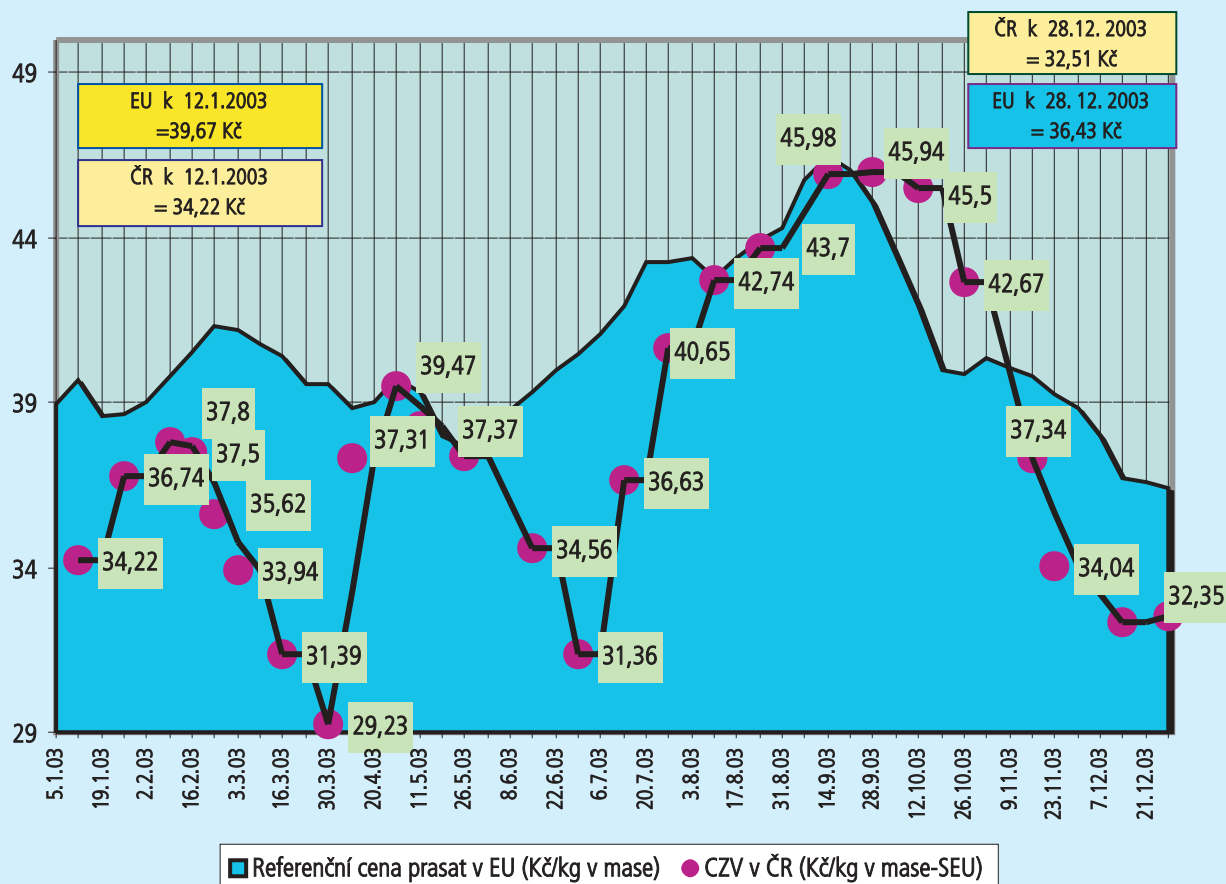
Poznámky: 1) Po přepočtu na živou hmotnost

2) Stavy prasat k 1.4.2003

3) Všechny přírůstkové kategorie

Ceny jatečných prasat

(v Kč za 1 kg masa v ČR a EU za období od 1. 1. 2003 do 28. 12. 2003)

Pramen: SZIF, European market survey

plnění 57% finančního limitu WTO. Regulační zásah ve formě subvencovaných vývozu měl nepochybně pozitivní dopad do oživení cen díky odčerpání potenciálu jatečných prasat. Zatímco se koncem roku 2002 ceny zemědělských výrobců jatečných prasat pohybovaly na úrovni 26,46 Kč za 1 kg živé hmotnosti (ČSÚ), po ukončení vývozního období byly v září roku 2003 na úrovni 35,12 Kč za kg ž. hm. a po určitou dobu zaznamenávaly vzestupný trend.

Zahraniční obchod v sektoru vepřového masa vykazuje zápornou finanční bilanci. Pokles vývozu vepřového masa v roce 2003 činil 43 % oproti roku předchozímu. Celkově bylo v roce 2003 dovezeno do České republiky 28 tisíc tun a vyvezeno z České republiky 9,2 tisíce tun vepřového masa.

Ceny zemědělských výrobců jatečných prasat v roce 2003 činily v průměru 30,47 Kč/kg ž. hm., což je o 2,47 Kč méně než v roce 2002 a o 14,10 Kč méně než v roce 2001. Cena za 1 kg masa jatečných prasat byla v roce 2003 na úrovni 37,60 Kč/kg masa. Pokles těchto cen se odrazil i na ceně selat, která činila 53,0 Kč za 1 kg což je o 12 % nižší než v roce 2002.

Také ceny průmyslových výrobců zaznamenaly pokles ve srovnání s rokem 2002, avšak závěr roku 2003 nebyl nejnižší, jako u zemědělských výrobců. Cena kýty bez kostí ze strany průmyslových výrobců činila v lednu roku 2003 87,84 Kč za 1 kg a v prosinci sice klesla ve srovnání s předchozími měsíci (nejvyšší cena v roce 2003 byla v říjnu, kdy činila 97,06 Kč za 1 kg), stále přesahovala cenu na počátku roku (v prosinci činila tato cena 91,88 Kč/1 kg). Spotřebitelská cena kýty bez kostí v lednu 2003 byla 105,70 Kč za 1 kg a v prosinci 111,62 Kč za 1 kg. Lze konstatovat, že také spotřebitelské ceny ve srovnání s rokem 2002 zaznamenaly pokles.

Snížení spotřeby vepřového masa v posledním desetiletí podle některých názorů souvisí se snižováním podílu vepřového masa v masných výrobcích. Ministerstvo zemědělství ve snaze řešit mimo jiné tento problém v legislativní rovině vydalo vyhlášku č.264/2003 Sb. s účinností od 1.září roku 2003, kterou se mění vyhláška č.326/2001 Sb., o potravinách. Tato vyhláška stanovuje u vybraných výrobků, které druhy surovin mohou být při výrobě určitého výrobku použity, a které jsou naopak zcela vyloučeny. Dále stanovuje smyslové požadavky na masné výrobky.

Drůbež, drůbeží maso a vejce

Drůbež, drůbeží maso

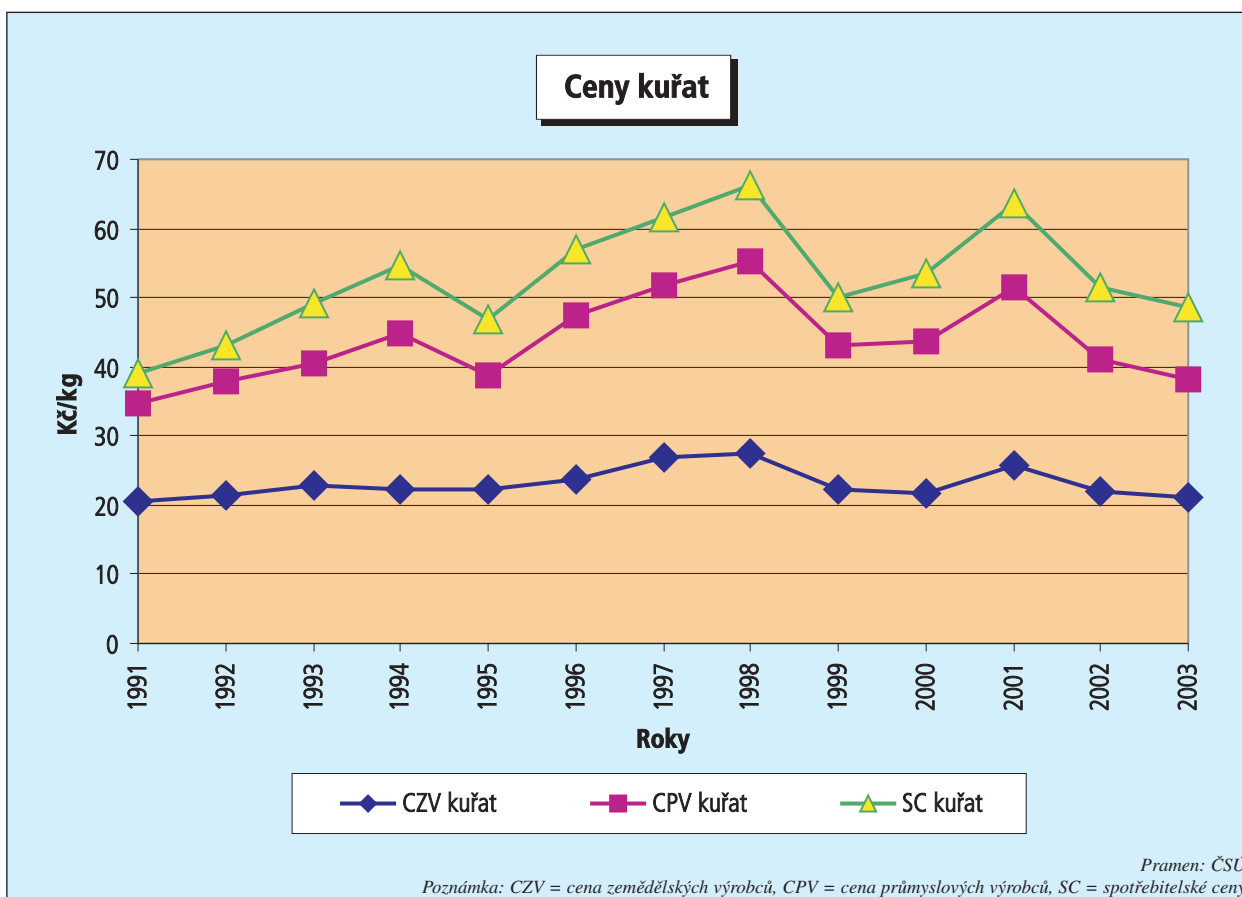
V roce 2003 nastal zlom v produkci drůbežího masa. Proti roku 2002 klesla produkce o 4,2 % a to z několika důvodů. Jednou z hlavních příčin bylo výrazné snížení ceny zemědělských výrobců především jatečných kuřat pod hranici rentability a tak někteří producenti byli nuceni svou činnost ukončit, což se projevilo snížením nákupu jatečné drůbeže. Dalším důvodem byl enormní dovoz už zpracované drůbeže (nárůst proti roku 2002 o cca 67 %) za daleko nižší ceny, než jsou v tuzemsku.

Bilance výroby, dovozu, vývozu a spotřeby drůbeže a ceny kuřat (tis. t ž. hm. a Kč/kg)

Rok	Výroba	Dovoz	Vývoz	Spotřeba	CZV	CPV	SC	Spotřeba (kg/ob./rok)
1989	199	x	13,2	180	18,50	x	x	13,0
1990	210	x	21,5	188	18,50	x	x	13,6
1991	208	x	26,1	177	20,60	34,61	39,07	12,2
1992	170	0,6	20,8	168	21,31	37,98	43,02	12,0
1993	163,1	2,0	14,0	158	22,87	40,56	49,04	11,7
1994	165,0	6,4	10,2	160,7	22,37	44,77	54,60	11,6
1995	180,0	11,7	10,2	178,8	22,22	38,81	46,80	13,0
1996	178,0	18,3	10,6	187,2	23,64	47,32	57,00	13,6
1997	190,0	22,6	8,1	206,5	26,93	51,71	61,57	15,3
1998	241,0	16,1	8,1	246,0	27,58	55,32	66,22	17,8
1999	273,0	18,8	6,3	278,5	22,34	43,03	50,09	20,1
2000	294,0	21,6	9,6	307,0	21,82	43,72	53,63	22,2
2001	312,5	20,4	12,5	302,0	25,82	51,60	63,53	23,1
2002	317,0	26,0	16,0	335,0	21,95	40,98	51,42	24,2
2003	304,0	43,5	17,2	329,0	21,03	38,27	48,50	23,8

Pramen: ČSÚ, Sdružení drůbežářských podniků, GŘ cel, MZe

Poznámky: CZV – ceny zemědělských výrobců, CPV – ceny průmyslových výrobců, SC – spotřebitelské ceny, x = údaje nejsou k dispozici

V neposlední řadě se na poklesu výroby podílelo i mírné snížení spotřeby drůbežího masa (o 1,8 %). Příčinou poklesu spotřeby byla nasycenost trhu v předchozím období (spotřeba v roce 2002 dosáhla historicky nejvyšší úrovně) a relativně levné vepřové maso, které zůstává tradičně nejvýznamnějším masem ve spotřebě obyvatel. Spotřeba drůbežího masa se v roce 2003 pohybovala na úrovni 23,8 kg/obyv./rok.

V roce 2003 průměrná cena zemědělských výrobců kuřat klesla o 4,2 % oproti roku 2002. V lednu 2003 ceny mírně stouply (z 20,30 Kč/kg - prosinec 2002 na 21,14 Kč/kg - leden 2003). Dovošní kvóty se zvýhodněnou celní sazbou byly vyčerpány až koncem měsíce února. V dalších měsících roku 2003 se ceny ustálily (od března do srpna). Ceny od října do konce roku rostly (21,98 Kč/kg ž. hm. v prosinci). Velmi nízká úroveň cen pod hranici rentability měla následně vliv na snížení produkce. Cenu zemědělských výrobců tlačily dolů také vysoké a levné dovozy. Ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny v roce 2003 klesaly v závislosti na poklesu cen zemědělských výrobců.

V roce 2003 se výrazně zvýšil zahraniční obchod s drůbežím masem a byl od rozdělení federace na vůbec nejvyšší úrovni. Dovezlo se 43,5 tis. tun ž. hm. drůbežího masa. Začátkem roku byly vyčerpány smluvní celní kvóty a i kvóty v rámci tzv. dvounulové varianty. Po otevření další kvóty s EU od 1. 7. 2003 se dovozy opět zvýšily a v druhé polovině roku pokračovaly i přes vyčerpání všech kvót a zavedení dodatkového cla (spouštěcí úroveň roku 2003 byla 12 277 tun kuřecího masa).

Vývoz drůbežího masa v roce 2003 byl 17 200 tun ž. hm. (proti roku 2002 vyšší o 7,5 %). Objem vývozu ovlivnila možnost v rámci dvounulové varianty vyvézt drůbeží maso bez cla a hlavně pokles cen průmyslových výrobců jak celé drůbeže, tak dílu a tedy možnost snadněji umístit tuzemské drůbeží maso na zahraničních trzích.

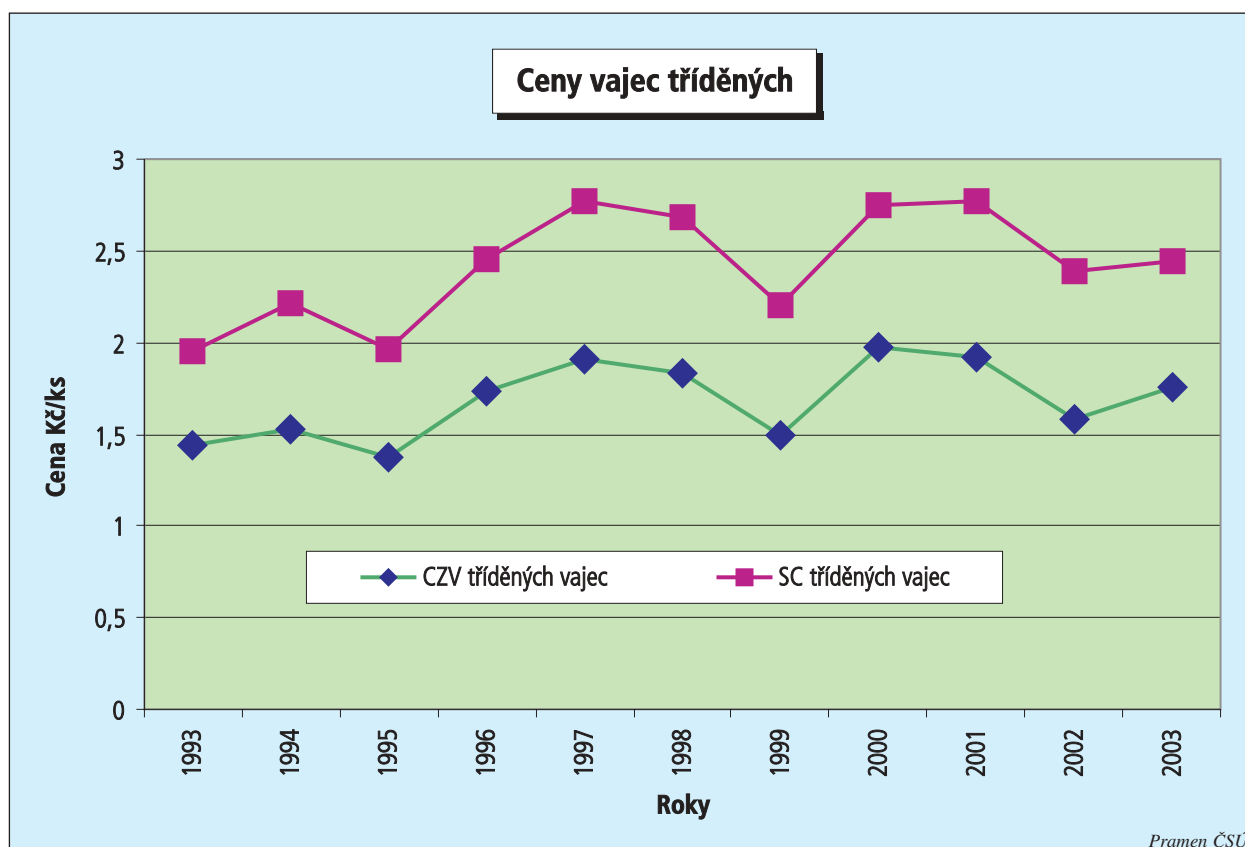
Veje

V roce 2003 poklesla výroba vajec oproti roku 2002 o 9,9 % a spotřeba se snížila na úroveň 272 kusů vajec na obyvatele a rok. Snahou výrobců vajec bylo zachovat kladné saldo zahraničního obchodu a tím oživit ceny vajec, které se v roce 2002 pohybovaly pod hranici rentability a v roce 2003 se začaly zvyšovat až v druhém pololetí.

Postupné snižování spotřeby vajec na obyvatele je také vlivem srovnávání spotřeby na úroveň běžnou ve vyspělých zemích, kde spotřeba vajec na obyvatele je na nižší úrovni. Na druhou stranu je nutné zdůraznit, že vejce patří při současných cenách k nejlevnějším zdrojům živočišné bílkoviny na tuzemském trhu.

V roce 2003 průměrná cena zemědělských výrobců vajec oproti roku 2002 vzrostla o 13,3 % a dosáhla úrovně 1,76 Kč/kus.

V prvním čtvrtletí roku 2003 vlivem vyrovnání nabídky s poptávkou (sice byla nižší spotřeba, ale zůstal poměrně vysoký vývoz) se ceny zemědělských výrobců vajec dostaly na 1,62 Kč/kus. V letním období nastal sezónní pokles cen, který trval do srpna. Od září se cena zvyšovala až na úroveň 2,19 Kč/kus v prosinci.

Bilance výroby a spotřeby vajec (mil. ks)

Rok	Výroba	z toho samozásobení	Dovoz	Vývoz	Spotřeba
2001	3 190	1 658	45,8	60,6	3 174,2
2002	3 150	1 321	64,3	140,7	3 073,6
2003	2 841	982	117,0	143,0	2 815,0

Pramen: ČSÚ, GR cel, MZe

Poznámka: Koeficient pro přepočet kg na kusy vajec - skořápková vejce 17,4 ks, tekuté vaječné produkty 20 ks a sušené vaječné produkty 72 ks.

Vývoj spotřebitelských cen vajec (SC) v roce 2003 až do měsíce srpna měl obdobný charakter jako v roce 2002. Od měsíce srpna se ceny vajec začaly ožивovat a dosáhly tak až 3,11 Kč/kus v prosinci, což je nejvyšší cena od roku 1993. Průměrná spotřebitelská cena vajec v roce 2003 vzrostla proti předchozímu roku o 2,1 %.

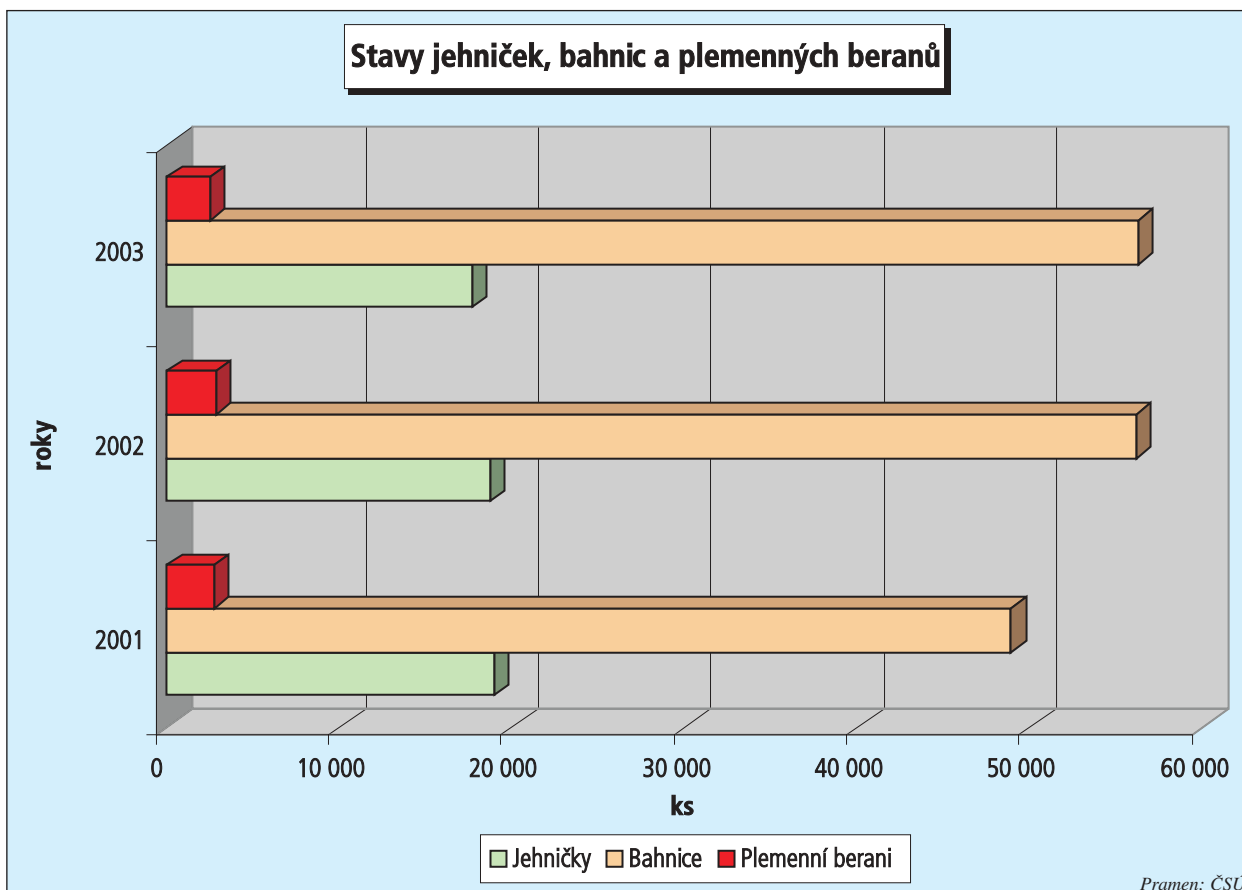
Ostatní živočišné komodity (ovce, kozy, králíci, koně, ryby, včely)**Ovce, kozy**

Koncepční záměr zvyšování početních stavů ovcí, zejména v horských a podhorských oblastech, je plněn. Stavy ovcí se zvýšily z 84 108 kusů v roce 2000 na 103 129 kusů v roce 2003, tj. o 19 021 kusů, což představuje nárůst 12,3 %. Stavy koz se po prudkém poklesu do roku 2001 stabilizovaly a činily v roce 2003 celkem 12 779 kusů. Skladbu populace ovcí téměř výlučně reprezentují masná a kombinovaná plemena. Cílem šlechtitelské práce v chovu ovcí je především zvyšování plodnosti a ukazatelů jatečné hodnoty. I přes tento pozitivní trend zůstává v důsledku omezených tuzemských zdrojů spotřeba jehněčího a ovčího masa na velmi nízké úrovni a činí kolem 0,1 kg na obyvatele za rok.

Trvalým problémem zůstává výkup ovčí vlny od chovatelů, zejména vzhledem ke značné teritoriální roztržitosti chovů a nedořešenému finálnímu zpracování a odbytu.

Stavy ovcí poklesly od roku 1990 do roku 2003 o 76 %, tj. o 326 585 kusů. Prudký pokles počtu ovcí od roku 1990 se zastavil až v roce 2000. Meziroční nárůst stavu ovcí 2001/2000 činil 3 431 kusů, tj. 4,1 %, v roce 2002/2001 byl nárůst již 8 747 ks, což činí 10 % a v roce 2003/2002 je nárůst 6 843 ks tj. 6,7 %. Stavy koz poklesly od roku 1990 do roku 2003 o 27 859 kusů, to je o 68,6 %.

V souvislosti s přípravou vstupu ČR do Evropské unie bylo na základě nařízení vlády č. 241/2003 Sb., o podmínkách stanovení individuálních limitů pro získání premií na chov bahníc a koz, provedeno přidělení těchto limitů cho-

vatelům na základě početních stavů bahnic a koz splňujících příslušná kritéria k 31. 3. 2003. Chovatelé, kteří zahájili nebo rozšířili chov ovcí a koz po 31.3.2003, se budou moci o přidělení individuálních limitů ucházet v dalším kroku, který bude představovat přidělování těchto limitů z tzv. národní rezervy. Další postup bude řešen na základě připravovaného nařízení vlády, které bude obsahovat pravidla pro udržování národní rezervy limitů pro získání prémie na chov bahnic a koz a pravidla pro chovatele pro nakládání s těmito limity.

Vývoj početních stavů ovcí a koz (kusy)

Kategorie	2001	2002	2003	Rozdíl 2003 - 2002 (ks)	Index 2003/2002 (%)
Jehničky	18 924	18 686	17 664	- 1 022	94,5
Bahnice	48 881	56 081	56 267	+ 186	100,3
Plemenní berani	2 694	2 875	2 513	- 362	87,4
Ostatní berani, skopci a ovce	17 039	18 644	26 685	+ 8 041	143,1
Ovce a berani celkem	87 539	96 286	103 129	+6 843	107,1
Kozy a kozli celkem	14 306	13 574	12 779	- 795	94,1

Pramen : ČSÚ

Poznámka: Soupis hospodářských zvířat se do roku 2002 prováděl k 1. 3. daného roku, od roku 2003 se soupis hospodářských zvířat provádí k 1. 4. daného roku.

Králíci

Produkce králíčího masa byla v roce 2003 ve výši 58 798 t ž. hm. (tzn. zvýšení oproti roku 2002 o cca 6 %). Hlavním důvodem bylo zvýšení stavů zvířat ve faremních chovech. V malochovech stavy stagnovaly. Významná změna nastala u salda zahraničního obchodu, které po několika letech bylo záporné.

Vysoká úroveň dovozu z Číny za nízké ceny přispěla ke snížení úrovně spotřebitelských cen jatečných králíků na domácím trhu. Ceny zemědělských výrobců v porovnání s rokem 2002 stagnovaly (CZV byly dle ČSÚ na úrovni 46,99 Kč/kg ž. hm.).

Spotřeba králíčího masa i vlivem klesajících cen opět dosáhla úrovně 3,0 kg/obyv./rok (spotřebitelská cena králíčího masa v roce 2003 byla na úrovni 141,99 Kč/kg). Králíčí maso je i přes své významné nutriční vlastnosti stále pouze doplňkovým druhem masa nejenom na tuzemském trhu, ale i v zahraničí.

Koně

Stavy koní v České republice od roku 1996 stále stoupají. Ke konci roku 2003 bylo v ústřední evidenci registrováno okolo 43 800 koní. Podle zákona č. 154/2000 Sb. (plemenářský zákon) má každý chovatel koní za povinnost zajistit označení koně a jeho zaregistrování do ústřední evidence. Dále je tímto zákonem stanoven základní identifikační dokument koně – průkaz koně, který musí doprovázet koně narozené po 31.12.1997 a od 1.1.2005 musí doprovázet již všechny koně bez rozdílu věku.

V ČR se v současné době vede plemenná kniha pro 18 plemen koní. Organizací, které je vedou, je celkem 11, z toho je 10 uznávaných chovatelských sdružení a Národní hřebčín Kladruby nad Labem s.p., který vede plemennou knihu starokladrubského koně již ze zákona (§ 9, odst. 2 plemenářského zákona).

Českými plemeny jsou starokladrubský kůň, český teplokrevník, českomoravský belgický kůň, slezský norik, český sportovní pony a moravský teplokrevník. Ke speciálně chráněným plemenům (tzv. genetickým zdrojům) náleží starokladrubský kůň, huculský kůň, českomoravský belgický kůň a slezský norik. Výrazně nejpočetnějším plemenem je český teplokrevník, který nachází uplatnění ve všech disciplínách jezdeckého sportu či v rekreačním ježdění.

Ryby

V roce 2003 produkce tržních ryb na rybnících a rybochovných zařízeních činila 19 000 t. Na sportovních revírech bylo uloveno celkem 5000 tun. Spotřeba sladkovodních ryb činila 0,9 kg na obyvatele a u mořských 4,5 kg na obyvatele. Údaje o produkci a spotřebě jsou uvedeny na základě kvalifikovaného odhadu, protože konečné statistické údaje nejsou dosud k dispozici.

Maloobchodní cena kapra, jako hlavní konzumované sladkovodní ryby, v I. hmotnostní kategorii v prosinci 2003 dosahovala 52,63 Kč/kg. Oproti roku 2002, kdy činila 54,41 Kč/kg, se jedná o pokles o 1,78 Kč/kg, tedy o 3,4 %.

Vývoz ryb a rybích produktů dosáhl v roce 2003 celkem 12 108 tun, což oproti roku 2002, kdy činil 12 113 tun ryb a rybích produktů, představuje nevýznamný pokles o 5 tun, (tedy pokles o 0,04 %).

Povodně v srpnu 2002 výrazně poškodily produkční potenciál rybářství, zvláště z hlediska násad pro rok 2003. Teplotně a průtokově mimořádné podmínky roku 2003 způsobily na straně jedné lokální a dosti významné úhyny ryb a na druhé straně mimořádný přírůstek, zvláště z hlediska přirozené produkce. Přes tyto mimořádné skutečnosti je cel-

kový produkční potenciál výroby sladkovodních ryb, zvláště kapra, na vyšší úrovni, než jaká je poptávka na našem trhu. S ohledem na tuto skutečnost je i nadále nezbytná orientace naší výroby na zahraniční trhy.

Dovoz ryb a rybích produktů dosáhl v roce 2003 celkem 31 176 tun, což oproti roku 2002, kdy činil 30 140 tun ryb a rybích produktů, představuje nárůst o 1 036 tun (tedy nárůst o 3,32 %).

Včely

Stavy včelstev registrovaných na území republiky k 31. 12. 2003 činily 477 743 ks. Oproti roku 2002, kdy to bylo 517 743 včelstev se jedná o pokles 40 000 ks, tedy o 7,7 %. Pokud je tedy minimální množství včelstev na území státu, nutné pro opylení entomofilních rostlin cca 700 000 ks, tak stav včelstev k 31. 12. 2003 představuje pouhých 68 % tohoto požadavku. Za posledních 10 let došlo k poklesu stavu včelstev o 30,3 %. Prudký pokles způsobily mimořádné klimatické podmínky zimního období let 2002 – 2003. Konkrétně se jednalo o dlouhodobě nízké teploty, které včelám neumožnily výlet z úlu za účelem vyčištění.

K obnovení stavů včelstev nedošlo ani v důsledku mimořádných podpůrných opatření ze strany státu. Ta byla stanovena nařízením vlády č. 390/2003 Sb., kterým se stanoví pravidla použití příjmů Pozemkového fondu ČR k podpoře obnovy včelstev. Tímto NV byla stanovena výše podpory včelaři za každé obnovené včelstvo ve výši 1 500 Kč.

Z hlediska produkce medu byl rok 2003 nadprůměrný a to i přes pokles stavů včelstev. Nárůst celkové produkce na 6 303 t byl způsoben mimořádně teplým a suchým rokem. Klimatické podmínky podměnily vysokou produkci na jedno včelstvo. Tato produkce oproti roku 2002 představuje nárůst o 11,9 %. Celková produkce se nepromítla do spotřeby medu na jednoho obyvatele. Podílí se ne tom i zásoby medu z minulých let. Roční spotřeba na osobu se dlouhodobě pohybuje od 0,4 do téměř 0,7 kg.

V roce 2003 bylo vyvezeno do zahraničí (převážně do zemí EU) 2 024 t medu, což je oproti roku 2002 nárůst o 157 tun. Po našem medu je v zahraničí s ohledem na jeho vysokou kvalitu stále větší poptávka. V roce 2003 bylo dovezeno do republiky 1 757 t medu, vesměs nižší kvality. To představuje oproti roku 2002 nárůst o 613 t, tedy o 53,6 %. Výše uvedené skutečnosti dokládají, že v současné době není náš trh dostatečně chráněn před těmito dovozy.

Cena zemědělských výrobců medu se oproti roku 2002, kdy byla 63,80 Kč/kg, zvýšila na 65,15 Kč/kg, tedy o 2,1 %. Průměrná spotřebitelská cena medu vzrostla o 7,74 Kč, tj. o 6,2 %. Nárůst byl ze 125,73 Kč/kg v roce 2002 na 133,47 Kč/kg v roce 2003.

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Současný stav ekologického zemědělství

Ekologické zemědělství (EZ) se v ČR rozvíjí od roku 1990. V porovnání s tímto rokem, kdy v ČR hospodařily pouze tři farmy podle zásad ekologického zemědělství, došlo do konce roku 2003 k výraznému nárůstu počtu ekofarek na 810 podniků, které hospodaří na výměře 254 995 ha, což představuje 5,97 % z celkové výměry zemědělského půdního fondu ČR a převyšuje průměr zemí EU, který je přibližně 4%.

K největšímu nárůstu ekologicky obhospodařované plochy došlo mezi roky 1997 – 2003, a to především v návaznosti na obnovení státní podpory ekologického zemědělství v roce 1998, která tak navázala na státní podporu v letech 1990 – 1993. Tato podpora je realizována formou přímých dotací na základě nařízení vlády k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství. Pokud bychom porovnali výši poskytnutých prostředků v období let 1998 - 2003, tak v roce 1998 bylo vyplaceno na ekologické zemědělství cca 48 mil. Kč, v roce 2002 to bylo už více než 210 mil. Kč. Za rok 2003 se vyplátilo ekologickým zemědělcům více než 230 mil. Kč.

Finanční podpora je ekologickým zemědělcům v ČR poskytována po celou dobu jejich ekologického hospodaření, není omezena pouze například na období přechodu farmy na ekologické zemědělství, tzv. období konverze a je diferencována v rozdílných sazbách na 1 ha podle kultury v rozmezí od 1 000 Kč/ha (cca 33 EUR) - do 3 500 Kč/ha (cca 117 EUR).

Pro stabilizaci systému ekologického zemědělství bylo zcela zásadní přijetí zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, který vytvořil tolik potřebný právní rámec celého systému a který vypracovalo Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí. Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2001 a stanoví pravidla ekologického zemědělství a výroby biopotravin, dále zpracování, dovozní požadavky na výrobky z jiných zemí a označování výrobků pocházejících z ekologického zemědělství, stejně jako všeobecné požadavky na kontrolní postupy pro tento typ produkce. Zákon provádí vyhláška č. 53/2001 Sb., která byla s účinností od 15. 9. 2003 novelizována vyhláškou č. 263/2003 Sb. Tato novelizace se týkala především implementace NK 1788/2001 Sb., aktualizace seznamu hnojiv a přípravků na ochranu rostlin, seznamu surovin a pomocných látek, které mohou být použity při výrobě biopotravin, nebo seznamu zemí a jejich inspekčních orgánů, jejichž osvědčení se uznává za rovnocenné osvědčením podle zákona.

V roce 2003 proběhly zásadní práce na dokončení strategického dokumentu **Akční plán ekologického zemědělství ČR**, jehož potřeba vypracování vyplynula ze závěrů mezinárodní konference ekologického zemědělství „Evropská letní akademie ekologického zemědělství“ v roce 2001 za účasti ministrů zemědělství ČR a Rakouska. Akční plán připravujeme také v souladu se závěry Rady ministrů zemědělství EU ze dne 19. června 2001, které uznávají ekologické zemědělství jako cestu směrem k trvale udržitelnému rozvoji a vyzývají ke zpracování Akčního plánu Evropské unie k podpoře ekologického zemědělství. Na základě těchto podnětů MZe iniciovalo zpracování Akčního plánu pro Českou republiku, který je zpracováván „od spodu“, tj. na jeho zpracování se při organizačním i odborném zajištění ze strany MZe a MŽP podílí zejména svazy ekologických zemědělců (PRO - BIO, Libera, jiné nevládní organizace) kontrolní organizace KEZ o.p.s. (Kontrola ekologického zemědělství), zemědělské univerzity, i samotní zemědělci, výrobci a obchodníci s biopotravinami.

V roce 2003 se uskutečnila další setkání pracovní skupiny a byla vypracována pracovní verze Akčního plánu ekologického zemědělství pro ČR, která byla předána ke schválení MZe. Dne 20. 11. 2003 byl Akční plán schválen ministrem zemědělství a do konce roku 2003 byl Akční plán připomínkován ostatními ministerstvy, krajskými úřady a nevládními zemědělskými organizacemi. Dne 17. března 2004 byl Akční plán projednán ve vládě ČR a poté byl zaslán na vědomí Stálému výboru Evropské komise pro ekologické zemědělství.

Akční plán je zaměřen na podporu rozvoje následujících oblastí ekologického zemědělství:

- Vztah ekologického zemědělství k životnímu prostředí a pohodě zvířat (welfare)
- Posílení důvěry spotřebitele, propagace
- Zpracování a marketing
- Schopnost podnikat a ekonomická životaschopnost
- Výzkum, vzdělávání a poradenství
- Nástroje politiky, politická řešení

Dotační program pro ekologické zemědělství bude v rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP) jedním z agro - environmentálních opatření a naváže tak v období po vstupu ČR do EU na současnou státní podporu ekologického zemědělství. Navrhovaná výše plateb je 3 520 Kč/ha orné půdy, 1 100 Kč/ha travního porostu, 12 235 Kč/ha trvalých kultur a 11 050 Kč/ha zeleniny a bylin na orné půdě.

Ve dnech 16. 6. - 18. 6. 2003 se za finančního přispění MZe uskutečnila 3. Evropská letní akademie ekologického zemědělství. Hlavními tématy konference byla šance uplatnění ekologického zemědělství v produkčních oblastech, zdravotní aspekty výživy biopotravinami, spotřebitelské iniciativy a ochrana spotřebitele. Součástí konference byly také přednášky a jednání v odborných skupinách na výše uvedená témata. Poslední den konference byly organizovány exkurze na zemědělské podniky v ČR, v Rakousku a na Slovensku. Konference se zúčastnilo více než 260 delegátů ze sedmnácti evropských zemí, pořádajícími organizacemi byly svazy ekologických zemědělců ČR (PRO - BIO) a Rakouska (Ernte) a ministerstva zemědělství ČR a Rakouska. Mezi nejvýznamnější hosty patřil ministr životního prostředí ČR Libor Ambrozek, první náměstek ministra zemědělství ČR Dušan Vaněk, náměstek ministra zemědělství a životního prostředí Rakouska Reinhard Mang a ředitel nejstaršího výzkumného ústavu ekologického zemědělství FiBL Urs Niggli ze Švýcarska.

Struktura ploch, na kterých se hospodář systémem ekologického zemědělství

Níže uvedené tabulky dokládají dynamický nárůst zemědělské půdy zařazené do ekologického zemědělství, která dosahuje podílu 6% na celkové výměře zemědělské půdy. K největšímu nárůstu výměry v ekologickém zemědělství došlo mezi lety 1998-2003, a to především díky obnovení státních dotací pro ekologické zemědělce. Tyto dotace budou poskytovány i po vstupu ČR do EU. Ve struktuře zemědělské půdy převažují trvalé travní porosty, které tvoří 90% zemědělské půdy zařazené do ekologického zemědělství. V současné době je k ekologickému zemědělství přihlášeno 810 zemědělců, 96 výrobců biopotravin a 189 obchodníků s biopotravinami.

Vývoj výměry zemědělské půdy v ekologickém zemědělství ČR

Rok	Počet podniků	Výměra zemědělské půdy v EZ v ha	Procentický podíl ze zem. půdního fondu
1990	3	480	0,01
1991	132	17 507	0,41
1992	135	15 371	0,36
1993	141	15 667	0,37
1994	187	15 818	0,37
1995	181	14 982	0,35
1996	182	17 022	0,40
1997	211	20 239	0,47
1998	348	71 621	1,67
1999	473	110 756	2,58
2000	563	165 699	3,86
2001	654	217 869	5,09
2002	717	235 136	5,50
2003	810	254 995	5,97

Pramen: MZe

Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR v letech 2001 - 2003

Kultura	2001 (podíl v %)	2002 (podíl v %)	2003 (podíl v %)
Orná půda	8,78	8,31	7,70
Trvalé travní porosty (louky, pastviny)	89,69	90,13	90,86
Trvalé kultury (sady, vinice)	0,45	0,38	0,36
Ostatní plochy	1,08	1,18	1,08
Celkem	100	100	100

Pramen: MZe

Počet podniků zařazených do systému EZ

Podnikatelské subjekty podle předmětu činnosti	2001	2002	2003
Ekologičtí podnikatelé, žadatelé o registraci	654	717	810
Výrobci biopotravin (včetně vlastní distrib. činnosti)	75	92	96
Osoby uvádějící bioprodukty a biopotraviny do oběhu	49	164	189
Celkem	779	973	1 095

Pramen: MZe

Vývoz a dovoz bioproduktů a biopotravin

Vývoz

Za rok 2003 bylo vystaveno celkem 911 Osvědčení pro vývoz bioproduktů a biopotravin dle zákona č. 242/2000 Sb. a vyhlášky č. 53/2001 Sb. Oproti roku 2002 je to o 100 % vývozních osvědčení více. Je to způsobeno z velké části tím, že v roce 2003 již bylo u vývozců i zahraničních příjemců zažito Nařízení Komise (ES) č. 1788/2001. Na základě tohoto Nařízení Rady není možné vyvést do zemí EU produkci, s odkazem na ekologický způsob výroby, bez platného vývozního osvědčení. Celkové vyvezené množství produkce za rok 2003 bylo značně vyšší než v letech 2002 a 2001, v roce 2002 bylo vyvezeno cca 3 579 t bioproduktů či biopotravin, v roce 2001 cca 3 699 t, oproti tomu bylo v roce 2003 vyvezeno cca 9 254 t. Největší množství produkce bylo vyvezeno do Rakouska, celkem 63 % veškeré vyvezené produkce.

Osvědčení pro vývoz bioproduktů a biopotravin dle zákona č. 242/2000 Sb.

Země určení	Počet vydaných osvědčení pro vývoz bioproduktů a biopotravin v roce 2003	Produkce v t v roce 2003	Produkce v t v roce 2002	Produkce v t roce 2001
Rakousko	632	6 304,36	997,13	1 266,60
Německo	114	2 170,17	2 171,12	1 823,20
Slovensko	97	215,66	21,00	3,65
Slovinsko	17	62,08	21,02	4,30
Maďarsko	11	79,03	3,60	23,89
Holandsko	10	214,50	218,71	367,90
Polsko	7	9,83	5,68	1,08
Španělsko	7	10,65	1,85	-
Francie	7	177,90	47,00	-
Švýcarsko	4	5,68	3,37	17,09
Litva	3	3,53	-	-
Japonsko	1	0,05	-	-
Chorvatsko	1	1,00	1,65	-
Belgie	-	-	-	21,00
Anglie	-	-	-	24,45
Itálie	-	-	86,64	-
Celkem	911	9 254	3 579	3 699

Pramen: MZe

Dovoz

Hlavní podmínkou pro osvědčení biopotravin z dovozu je podle § 26 odst. 1 a 2 zákona č. 242/2000 Sb. doložení dokladu o původu, který musí pocházet od inspekční organizace uvedené v příloze č. 15 vyhlášky č. 53/2001 Sb. (seznam zemí a jejich inspekčních orgánů, jejichž osvědčení se uznává za rovnocenné s osvědčením podle zákona). Dalším kritériem pro vydání osvědčení biopotravin z dovozu je povinnost ohlášení podle zákona. To znamená, že žádat o vydání osvědčení mohou ohlášení výrobci biopotravin, osoby uvádějící bioprodukty a biopotravinu do oběhu a ekologičtí podnikatelé.

V roce 2003 byly dovezeny biopotravinu pocházející z 35 zemí celého světa. Oproti předchozímu roku byl zaznamenán zvýšený zájem o osvědčení produkce z dovozu zejména u koření, sušené zeleniny, tuků a olejů. Příčinou tohoto zvýšení je zejména změna v možnosti použití pro výrobu biopotravin některých konvenčních surovin, které již musí být nahrazeny ekologickými komponenty, což bylo vyvoláno omezením platnosti použití některých surovin do 31. 12. 2002 ve vyhlášce č. 53/2001 Sb. a její novelou č. 263/2003 Sb. (platná od 15. 9. 2003). Tyto změny byly iniciovány postupnou harmonizací s legislativou platnou pro ekologické zemědělství v EU.

Za rok 2003 bylo osvědčeno celkem 576 druhů biopotravin z dovozu, což činí cca 41 % ze všech osvědčených druhů biopotravin. Oproti roku 2002 se jedná o 4% zvýšení sortimentu dovážených biopotravin.

V níže uvedeném přehledu jsou uvedeny jednotlivé skupiny dovezených biopotravin, které byly osvědčeny na základě doložení ekologického původu osvědčeními od 23 zahraničních inspekčních organizací.

Přehled dovážených biopotravin dle skupin podle země původu a inspekční organizací

Země původu	Inspekční organizace	Skupina potravin
Anglie	Organic Farmers & Growers Limited	pochutiny
Anglie	Soil Association Certification Ltd	cereální výrobky, nápoje, cukry
Anglie	Organic Food Federation	cereální výrobky
Argentina	Stichting SKAL	cereální výrobky
Austrálie	Stichting SKAL	luštěniny
Belgie	ECOCERT Belgium sprl/bvba	pochutiny, sirupy, nápoje, tuky
Brazílie	Austria Bio Garantie, ABG	čaje
Burkina Faso	Austria Bio Garantie, ABG	koření
Burkina Faso	Stichting SKAL	cereální výrobky
Čína	BCS Öko-Garantie GmbH	olejiny, luštěniny, cereální výrobky
Čína	Austria Bio Garantie, ABG	čaje
Čína	Stichting SKAL	luštěniny
Filipíny	Soil Association Certification Ltd	ovocné výrobky
Francie	ECOCERT S.A.S.	oleje, pochutiny
Francie	Soil Association Certification Ltd	ovocné výrobky
Grenada	Austria Bio Garantie, ABG	koření
Holandsko	Stichting SKAL	pochutiny, luštěniny, koření, suš. zelenina, cukry, čaje
Chorvatsko	BCS Öko-Garantie GmbH	mléčné kaše, dětská výživa
Chorvatsko	ECOCERT S.A.S.	byliny
Indie	Austria Bio Garantie, ABG	čaje
Indonésie	Austria Bio Garantie, ABG	koření
Irán	Stichting SKAL	pochutiny
Israel	Agrior Ltd.	pochutiny
Itálie	Soil Association Certification Ltd	cereální výrobky
Itálie	Bio. Agri. Coop SCRL	cereální výrobky
Itálie	Conorzio per il Controllo dei Prodotti Biologici	těstoviny
Itálie	Associazione Italiana l' Agricoltura Biologica	nápoje
Itálie	Istituto Mediterraneo di Certificazione	káva, čaje
Itálie	Stichting SKAL	cereální výrobky
Japonsko	ECOCERT S.A.S.	pochutiny
Jihoafrická rep.	Austria Bio Garantie, ABG	čaje
Kamerun	ECOCERT S.A.S.	ovocné výrobky
Kanada	Quality Assurance International	pochutiny
Kanada	Stichting SKAL	luštěniny, cereální výrobky
Kolumbie	ECOCERT S.A.S.	cukry
Kypr	Consejo Balear de la Producción Agraria Ecológica	pochutiny
Maďarsko	Austria Bio Garantie, ABG	koření
Maďarsko	Biokontroll Hungária Kht	nápoje, koření, sušená zelenina
Maďarsko	BCS Öko-Garantie GmbH	nápoje, dětská výživa, ovocné výrobky
Maroko	Austria Bio Garantie, ABG	koření
Německo	Alicon GmbH	pochutiny, sirupy, čokoláda, tuky a oleje, cukry
Německo	BCS Öko-Garantie GmbH	pochutiny, čaje, ovocné výrobky, zeleninové výrobky, dětská výživa
Německo	Lacon GmbH	ovocné a zeleninové šťávy
Německo	QC & I	cereální výrobky, pochutiny, luštěniny, mlynářské výrobky, zeleninové šťávy, tuky a oleje
Paraguay	Stichting SKAL	olejiny
Portugalsko	Austria Bio Garantie, ABG	čaje
Rakousko	Austria Bio Garantie, ABG	čaje, koření, pochutiny, tuky a oleje

Přehled dovážených biopotravin dle skupin podle země původu a inspekční organizací (pokračování tabulky)

Země původu	Inspekční organizace	Skupina potravin
Řecko	Austria Bio Garantie, ABG	čaje
Slovensko	AGRECO R.F. Góderz GmbH i.G.	sušené byliny, cereální výrobky
Slovensko	Austria Bio Garantie, ABG	cereální výrobky
Slovensko	Lacon GmbH	sušené byliny
Srí Lanka	Soil Association Certification Ltd	ovocné výrobky
Španělsko	Consejo Balear de la Producción Agraria Ecológica	pochutiny
Švýcarsko	IMO	zeleninové šťávy
Švýcarsko	Bio.inspecta AG	pochutiny
Turecko	Soil Association Certification Ltd	ovocné výrobky
Turecko	IMO	byliny
Turecko	INAC	pochutiny, cereální výrobky, luštěniny, ovocné výrobky
Turecko	Austria Bio Garantie, ABG	olejniny
Turecko	Stichting SKAL	luštěniny, pochutiny, ovocné výrobky

Pramen: MZe

POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL

České potravinářství

Potravinářský průmysl se spolu se zemědělstvím intenzivně připravoval na nové podmínky, související se vstupem ČR do EU. Potravinová politika ČR je dlouhodobě založena na maximálním zhodnocení zemědělské produkce dalším zpracováním. Prioritou národní politiky ve vazbě na potravinovou politiku EU zůstává zajištění vysokého stupně bezpečnosti potravin a zdokonalování právního rámce a účinného systému kontroly v celém potravinovém řetězci. Priorita potravinové politiky směřující k vyšší bezpečnosti potravin byla rozpracována ve vládou přijaté strategii a zahrnuta do zákonných povinností výrobců potravin.

Ekonomická pozice jednotlivých oborů měřená podílem na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb je různá. Obdobně jako v minulých letech představovala nejvýznamnější oborovou skupinu tzv. výroba ostatních potravinářských výrobků, což je produkce pekařských a cukrářských výrobků, těstovin, cukru, čokolády, cukrovinek a dalších potravinářských produktů. Vyššího podílu než 20 % v oborové struktuře dosáhl ještě obor zpracování masa včetně drůbeže a výroba nápojů, která stále zůstává perspektivní agregací výrob, zahrnující produkci piva a sladu, destilátů, vín, minerálních vod a nealkoholických nápojů.

Potravinářský sektor stejně jako v předcházejících letech patří ke klíčovým odvětvím zpracovatelského průmyslu. Potravinářský sektor se tržbami za prodej vlastních výrobků a služeb na zpracovatelském průmyslu podílel cca 13 %, na přidané hodnotě z výkonů více než 11 % a na počtu zaměstnanců přes 10 %. Nižší podíl počtu zaměstnanců potravinářského sektoru na zpracovatelském sektoru v porovnání s oběma zmíněnými ukazateli, naopak dokládá úsilí výrobců potravin o růst konkurenceschopnosti cestou zvýšení produktivity práce, což je pozitivní trend.

Z vývoje ekonomických ukazatelů vyplývá příznivý trend u produktivity práce z přidané hodnoty z výroby jak za celou výrobu potravin a nápojů, tak u všech jejích výrobních oborů s výjimkou zpracování mléka, kde byla zaznamenána i nejnižší hodnota hodnoceného ukazatele v rámci potravinářského průmyslu. Nejvyšší hodnoty ve zmíněném roce u hodnoceného ukazatele bylo docíleno ve výrobě nápojů.

Pokud jde o faktory ovlivňující produktivitu práce, pak k nim patří velikost podniku, kdy s velikostí podniku, podle dostupných údajů, roste i produktivita práce. Ještě příznivějšího trendu, než ve výrobě potravin, bylo u produktivity práce z přidané hodnoty z výkonů dosaženo v hodnocených letech ve zpracovatelském průmyslu jako celku. Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě ve výrobě potravin a nápojů při oborové diferenciaci roste a nejvyšších hodnot dosahuje v malých podnicích. Mírně menší tempo růstu osobních nákladů, než u výroby potravin bylo zaznamenáno v hodnocených letech za odvětví zpracovatelského průmyslu jako celku.

Po vstupu do EU s rostoucí konkurencí lze očekávat další růst jak produktivity práce, tak osobních nákladů ve výrobě potravin a nápojů v závislosti na kvalitě materiálových vstupů a technologické modernizaci, výrobní koncentraci a celkové konsolidaci rozhodujících výrobních oborů.

Kvalita potravin

Jednou z hlavních priorit odvětvové politiky je harmonizace potravinové legislativy s předpisy ES a jejich implementace v podnikatelské praxi. Základem potravinové legislativy je zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů v platném znění. Dalším významným předpisem je zákon č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů, jehož cílem bylo zejména - dosáhnout provázanosti kompetencí s ostatními dozorovými orgány: Českou obchodní inspekci (ČOI), Státní veterinární správou (SVS) a orgány ochrany veřejného zdraví v dozorované oblasti a upravit kontrolní činnost v souladu s komunitárním právem. Pokud jde o prováděcí předpisy k zákonu o potravinách a tabákových výrobcích, většina jich byla vydána ještě v roce 1997 v návaznosti na zákon a následně novelizována. V posledním období probíhá další kolo novelizací, a to jak zmíněného zákona, tak vyhlášek k tomuto zákonu, s cílem dovršit transpozici nových předpisů ES do potravinového práva ČR, přičemž řada předpisů ES byla transponována již v předcházejícím období.

Potravin se týká i legislativa patřící do kompetence Ministerstva zdravotnictví, a to jak ve vazbě na shora zmíněný zákon o potravinách a tabákových výrobcích, tak zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

Pro potraviny živočišného původu je dalším stěžejním předpisem zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), v platném znění, když poslední novela z roku 2003 (zákon č. 131/2003 Sb.) spolu s novelizovanými prováděcími předpisy znamená dokončení harmonizace v uvedené právní oblasti.

V zájmu ochrany životního prostředí ve smyslu zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci – IPPC) byla řešena problematika doplnění seznamu potravinářských podniků spadajících pod ustanovení tohoto zákona a též systém hodnocení způsobilosti podniků k udělení integrovaného povolení pro příslušná zařízení v potravinářském průmyslu.

V celém předvstupním období byly kontroly potravin zaměřeny na zdravotní nezávadnost a jakost s ohledem na odhalení falšování potravin. Smyslem těchto kontrol je ochrana zdraví spotřebitele a jeho ekonomických zájmů a také ochrana poctivých podnikatelů. Tyto základní cíle se podstatně promítaly do veškerých kontrolních aktivit Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI) a SVS.

Mezi kontroly zaměřené na zdravotní nezávadnost patřily rozsáhlé akce uskutečňované např. v rámci plánované kontroly cizorodých látek v potravinách nebo plánované mikrobiologické kontroly, ale samozřejmě také akce, které aktuálně reagovaly na situaci na trhu.

Při rozhodování o tom, jaké bude mít kontrola zaměření, a to jak z hlediska dlouhodobého plánování, tak v případě aktuální reakce na vyvstalý problém, se vždy zvažuje maximum dostupných informací. S postupnou integrací ČR do evropských struktur se rozšiřují i zdroje, ze kterých je možné tyto informace čerpat. K mnoha impulsům, které lze dnes chápat již jako tradiční (jako jsou např. poznatky z minulých kontrol, stížnosti spotřebitelů, podněty masmédií, doporučení Evropské komise, kontakty se zahraničními partnerskými organizacemi atd.) přibýly v posledním období další, jako je např. systém rychlého varování RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed).

Vlastní výkon kontroly v uplynulém období byl podstatným způsobem ovlivňován změnami v legislativě, které by měly zajistit maximální soulad českého práva s právem ES, a rovněž pokračujícím trvalým vývojem v oblasti potravinářství (jako jsou zavádění nových výrobků, technologií při výrobě a skladování, nových materiálů atd.). To klade velké nároky na vzdělání a práci inspektorů, zaměstnanců laboratoří i řídicích pracovníků a vyžaduje volbu nových přístupů, které musí na výše uvedené změny odpovídajícím způsobem reagovat.

Spotřeba potravin

Vývoj spotřeby potravin v ČR v kg/obyv./rok v letech 1996 - 2002

Potraviny	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Maso celkem (v hodnotě na kosti)	85,3	81,5	82,1	83,0	79,4	77,8	79,8
z toho: - hovězí	18,2	16,1	14,3	13,8	12,3	10,2	11,2
- vepřové	49,2	45,8	45,7	44,7	40,9	40,9	40,9
- drůbeží	13,6	15,3	17,9	20,5	22,3	22,9	23,9
Ryby celkem	5,2	5,5	5,3	5,2	5,4	5,4	5,3
Mléko a mléčné výrobky (v hodnotě mléka)	199,2	195,2	197,1	207,3	214,1	215,1	220,6
Vejce (ks)	276	311	319	297	275,0	286,0	279,0
Tuky celkem v tržní hmotnosti	25,3	25,5	25,9	25,5	25,3	25,2	25,4
z toho: - máslo	4,2	4,1	4,0	4,0	4,1	4,2	4,5
- sádlo	5,2	5,1	5,1	5,0	4,8	4,8	4,8
- rostlinné jedlé tuky a oleje	15,8	16,2	16,7	16,4	16,3	16,1	16,0
Cukr rafinovaný celkem	39,5	39,1	37,6	37,1	36,1	39,0	41,5
Obiloviny celkem (v hodnotě zrna)	149,8	141,3	136,2	135,2	136,3	137,4	145,8
v tom: - pšenice	115,2	113,3	110,7	112,1	113,8	112,4	120,0
- žito	25,0	19,2	16,6	14,5	13,8	16,3	16,9
- kukuřice	0,8	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0
- ostatní obiloviny	3,8	3,5	3,3	3,2	3,2	3,2	3,1
- rýže	5,0	4,2	4,5	4,3	4,6	4,4	4,8
Obiloviny celkem (v hodnotě mouky)	113,8	107,9	104,9	104,0	104,7	107,0	113,8
Brambory celkem	77,2	76,0	76,1	75,9	77,0	75,3	76,0
Luštěniny	2,0	1,9	2,0	2,0	2,0	2,2	2,1
Zelenina celkem (v hodnotě čerstvé)	79,5	81,1	82,2	85,3	82,9	82,1	78,7
Ovoce celkem (v hodnotě čerstvého)	73,5	71,5	72,5	75,6	75,0	70,1	73,5
v tom: - ovoce mírného pásma	42,1	40,8	44,3	46,6	47,5	43,4	46,6
- ovoce jižní	31,4	30,7	28,2	29,0	27,5	26,7	26,9
Lihoviny (l)	8,0	8,3	8,2	8,3	8,3	8,2	8,3
Víno celkem (l)	15,8	15,9	16,0	16,1	16,1	16,2	16,2
Pivo (l)	157,3	161,4	161,1	159,8	159,9	156,9	159,9
Nealkoholické nápoje celkem (l)	127,0	147,0	158,0	180,0	206,0	220,0	246,0

Pramen: ČSÚ

Celkovou tuzemskou spotřebu potravin můžeme považovat za stabilizovanou. V roce 2001 se celková hmotná spotřeba mírně snížila. Tento trend ovlivnilo zvýšení spotřebitelských cen potravin a nealkoholických nápojů, tak i další růst cen ostatních výdajů domácností. Naopak v následujících letech se celková spotřeba po poměrně dlouhém období mírně zvýšila. Na vývoj spotřeby měl vliv vývoj spotřebitelských cen, kdy se ceny potravin a nealkoholických nápojů snížily.

V porovnání s rokem 1989 došlo v porevolučním období ve výživě českého obyvatelstva k zásadním změnám. Od roku 1989 se mírně snížila (zhruba o 4 %) energetická hodnota stravy. Na snížení příjmu energie se podílel především pokles příjmu bílkovin a tuků. Zatímco hodnota bílkovin živočišných vzhledem k roku 1989 klesla přibližně o 17 % (důsledek nižší konzumace masa a masných výrobků, mléka a mléčných výrobků, vajec), příjem bílkovin rostlinných poměrně výrazně (o necelých 13 %) vzrostl. Pokles úrovně spotřeby másla, sádla, masa a masných výrobků, mléka a mléčných výrobků (obsahující tzv. skryté tuky) v uplynulých letech se příznivě promítl do celkového příjmu tuků. Příjmová úroveň tohoto výživového faktoru se snížila od roku 1989 zhruba o 15 %. Naopak mírně vzestupný trend zaznamenal příjem sacharidů. Pozitivní skutečností je zvýšení příjmu vitamínu C. Naproti tomu méně příznivě můžeme hodnotit snížení příjmu vápníku, a to zhruba o 12 %.

Navzdory převažujícím pozitivním změnám ve stravování obyvatelstva, struktura spotřeby stále nekoresponduje s doporučeními, stanovenými pracovníky z oblasti zdravotnictví (tzv. výživové doporučené dávky – VDD). Je zřejmé že všechny základní nutriční faktory (bílkoviny, tuky, sacharidy) výrazně převyšují VDD, v důsledku čehož dochází i k překročení celkového energetického příjmu. Nejvyšší odchylku směrem nahoru od doporučené dávky (přibližně 55 %) vykazují již tradičně tuky.

Na druhé straně se naše strava vyznačuje nedostatečným přísunem vápníku. Na rozdíl od roku 1989, kdy byl příjem vápníku o 4,5 % vyšší než činí VDD, vlivem podstatného snížení spotřeby mléka a mléčných výrobků (o 16 % proti roku 1989) byl příjem tohoto faktoru asi o 8 % nižší, než je doporučováno. Stále nevyřešeným problémem však zůstává kvantifikace ztrát, k nimž dochází v konečné spotřebě mléka a mléčných výrobků. Za naprosto nepostačující můžeme považovat plnění příjmu vitamínu C. Přestože saturace tímto vitamínem v posledních letech mírně stoupá (růst spotřeby ovoce a zeleniny), ve srovnání s VDD představuje jeho deficit zhruba 23 %. Pod doporučovanou úroveň se nachází i příjem vitamínu A.

Nutno však podotknout, že nutriční hodnocení spotřeby nebere v úvahu příjem vitaminů získaných z různých preparátů a doplňků stravy. Skutečný příjem ze spotřeby i preparátů bude proto vyšší, než je uváděno.

Obchod s potravinami

V současné době vzrůstá komplexnost rozhodování zákazníka při nákupu potravinářského zboží. Jako nejdůležitější faktory jsou vnímány čerstvost a kvalita zboží, cenová úroveň, širší sortimentu a zřetelné označení cen. Nejnáročnější jsou zákazníci hypermarketů, nejméně nároční jsou naopak zákazníci diskontů a malých samoobsluh.

V první polovině 90. let se spokojenost s hlavním nákupním místem zvyšovala, v posledních letech již spokojenost stoupá jen mírně a u některých faktorů již dosáhla svého maxima. Celkově mezi zákazníky výrazně převažuje spokojenost nad nespokojeností.

Zákazníci jsou tradičně nejspokojenější s prodejní dobou, orientací v prodejně, časovou dostupností prodejny a širší sortimentu. Naopak relativně nejméně jsou spokojeni s cenovou úrovní, rychlostí odbavení, zastoupením značkových výrobků, službami pro zákazníky apod.

V posledních třech letech došlo k významnému zpomalení expanze hypermarketů, což se odrazilo i v růstu spotřebitelských preferencí. Přesto hypermarket zůstává jako hlavní místo nákupu naší populace. Naopak výrazně poklesl podíl zákazníků, kteří preferují supermarkety. Diskontní prodejny stabilně preferuje méně než 1/8 domácností. Po zastavení tendence prudkého propadu menších samoobsluh zaznamenaly tyto formy prodeje mírný vzestup obliby. Ostatní typy prodejen preferuje méně než 10 % zákazníků.

V hypermarketech nakupují zejména lidé v Praze, severních Čechách a v obou moravských regionech. Nejčastějšími zákazníky jsou domácnosti s vyššími příjmy a vyšším vzděláním, mladí lidé a lidé středního věku. Supermarktové řetězce jsou hlavním nákupním místem ve větších či středně velkých obcích a pro zákazníky se středoškolským vzděláním a vyššími příjmy. Diskontní prodejny jsou nejvíce preferovány zákazníky z menších a středně velkých obcí, se základním vzděláním a nižším měsíčním příjmem. Menší samoobsluhy jsou preferovány obyvateli malých sídel, staršími lidmi a lidmi s nižším vzděláním.

Nejčastějšími důvody pro výběr hlavního nákupního místa je blízkost prodejny a její vhodná poloha, dále příznivé ceny a široký výběr sortimentu. Zatímco pro zákazníky hypermarketů je nejdůležitější výběr zboží a nízká cenová úroveň, pro nakupující v supermarketech, malých samoobsluhách nebo pultových prodejnách je to zejména blízkost prodejny.

Nákupní místo u jednotlivých kategorií sortimentu lze rozdělit do tří základních okruhů:

Trvanlivé kategorie - (konzervované a suché potraviny, mražené potraviny, nápoje, prostředky osobní hygieny, prací a úklidové prostředky; charakterem preferencí sem patří i mléčné výrobky apod.). Nejčastěji se nakupují v hypermarketech a supermarketech (téměř 60 %), preference malých samoobsluh se pohybují okolo 20 %.

Čerstvé potraviny - (maso, uzeniny a lahůdky, pečivo, ovoce a zelenina). Pro tento typ zboží jsou rozhodujícím místem nákupu specializované prodejny celkem (20 - 30 % zákazníků), v případě zeleniny a ovoce i stánkový prodej. Při nákupu čerstvého pečiva preferuje přes 50 % zákazníků pultové prodejny nebo menší samoobsluhy.

Specifické kategorie - nakupované menšinovými zákazníky (např. cigarety, krmivo pro zvířata) jsou charakterizovány tím, že vysoký podíl dotázaných toto zboží vůbec nekupují. Pokud jsou hodnoceny jen platné preference, chovatelské potřeby se blíží trvanlivým kategoriím a tabákové výrobky čerstvým potravinám.

Prvních deset nejnavštěvovanějších řetězců představuje hlavní nákupní místo pro 66 % zákazníků, což je obecným potvrzením vysoké koncentrace trhu. Kromě tradičního Kauflandu (14 %) byl v roce 2002 na druhém místě co do návštěvnosti Plus Diskont (9 %). Zákazníci Kauflandu jsou především lidé středního věku (20 - 40 let), se středním a vysokoškolským vzděláním žijící ve velkých městech. Struktura zákazníků Plus Diskontu je obdobná s tím, že zákazníci jsou nejčastěji z obcí do 20 tis. obyvatel. Prodejny Jednota si udržely třetí pozici z roku 2000 (8 % v roce 2002), těsně následované Penny Marketem (8 %). Další místa patří prodejnám Albert (7 %), Hypernova (5 %), Delvita (5 %), Globus (4 %), Interspar (3 %), Billa (3 %) a Tesco (3 %).

Hlavní nákupní místo je průkazným ukazatelem síly maloobchodního řetězce. Téměř 80 % občanů zde utratí minimálně 3/4 svých výdajů za potraviny. Příliš se nemění pořadí nejlépe hodnocených prodejen z hlediska cenové úrovně. V hodnocení je na prvním místě Makro, následované Kauflandem a diskonty Penny Market. Zlepšilo se hodnocení prodejen Coop Terno, Interspar a Plus Diskont. Z hypermarketů se nejlépe umístily Globus a Tesco.

U nejlépe hodnocených firem se projevila nejvyšší spokojenost se šíří sortimentu. Na prvních pěti pozicích se umístily plošně nejrozsáhlejší prodejny. Na prvních čtyřech místech se umístili zástupci velkých hypermarketových sítí. První místo patří řetězci Tesco Hypermarket, velmi dobře se umístily také Carrefour, Globus a Hypernova.

Obdobně jako u širší sortimentu jsou hypermarkety hodnoceny jako nejlepší z hlediska kvality nákupního prostředí. Mezi pěti nejlépe hodnocenými řetězci jsou síť Carrefour, Coop Terno, Tesco hypermarket, Globus a Hypernova. Nejlepší spotřebitelské hodnocení s ohledem na kritérium čerstvosti a kvality zboží získala síť velkoplošných družstevních supermarketů Coop Terno. Dále následují Tesco hypermarket, Globus, Carrefour, Interspar a Hypernova.

V hodnocení dostupnosti a kvality personálu se na prvních místech umístily malé prodejní jednotky nabízející výrazně individuálnější přístup personálu. Vyšší vstřícnost personálu patří mezi silné stránky družstev, které jsou na prvních příčkách tohoto žebříčku. První místo patří prodejnám Tuty a Tip, následují Terno a Konzum.

Maloobchodní značky zná 81 % dotázaných a 67 % je i nakupuje. Jen 15 % dotázaných se s maloobchodními značkami nesešlo. Obecná znalost maloobchodních značek se zvyšuje. Zákazníci nakupující maloobchodní značky jsou zejména lidé mladí či středního věku, ze středních a větších měst, nakupující ve velkoplošných prodejnách. Je zřejmé, že typ hlavního nákupního místa je faktorem, který do značné míry určuje vztah k maloobchodním značkám.

Nominální příjmy i výdaje domácností vzrostly. Nominální i absolutní výdaje za potraviny v domácnostech rok od roku stoupají. Nejvíce peněžních prostředků za potraviny, nápoje a tabák vydávají každoročně domácnosti důchodců, z ekonomicky aktivních domácností domácnosti samostatně činných osob. Naopak nejméně vynakládaly zemědělské domácnosti. Podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových spotřebních vydáních domácností se postupně snižuje. Klesající trend je ovlivněn jak poklesem hmotné spotřeby, tak i růstem výdajů obyvatelstva v ostatních oblastech osobní spotřeby. Podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák v roce 2001 činil 26 %, z toho jen za potraviny 25 %. V zemích EU se pohybuje průměrný podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák okolo 16 až 17 %, nejvyšší podíl dosahují v Portugalsku a Řecku. V Polsku a Maďarsku je tento podíl, stejně jako v ČR, výrazně vyšší než v EU (28,8 %, resp. 27,0 %).

V domácnostech ČR mají nejvyšší podíl těchto výdajů domácnosti důchodců. V ekonomicky aktivních domácnostech se podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák pohyboval na úrovni 23 - 25 %. Nejnížší podíl těchto výdajů vykazovaly domácnosti samostatně činných osob. U většiny potravinových skupin došlo k poklesu nebo zmírnění dynamiky růstu cen. Nejvýraznější pohyb cen směrem dolů nastal u masa a masných výrobků. Klesla i cenová úroveň skupiny ovoce a ovocné výrobky. Z hlediska požadavků zdravé výživy je potěšující stagnace cen potravinových skupin mléko, mléčné výrobky, vejce a ryby a rybí výrobky. Méně příznivou skutečností je výrazné zvýšení cen zeleniny, především zásluhou značného nárůstu úrovně cen brambor.

Preference spotřebitelů, a tím i vývoj spotřeby, se pozvolna přesouvá na výrobky s vyšší mírou vložené průmyslové práce, respektive služeb. Jde především o výběr kvalitnějších potravin v akceptovatelných cenových relacích. Nadále platí, že poptávku bude ovlivňovat jak reklama a marketing obchodníků i výrobců, tak i zvýšená informovanost obyvatelstva.

Preference zákazníků jsou stabilizované, váha jednotlivých faktorů při rozhodování o nákupu se sblížila, vzrůstá komplexnost rozhodování. Jako nejdůležitější faktory jsou vnímány: čerstvost a kvalita zboží, cenová úroveň, širší sortimentu a zřetelné označení cen. Nejnáročnější jsou zákazníci hypermarketů, nejméně nároční jsou zákazníci diskontů a malých samoobsluh. Zákazníci jsou tradičně nejspokojenější s prodejní dobou, orientací v prodejně, časovou dostupností prodejny a širší sortimentu. Naopak relativně nejméně jsou spokojeni s cenovou úrovní, rychlostí odbavení, zastoupením značkových výrobků, službami pro zákazníky apod.

Prvních deset nejnavštěvovanějších řetězců představuje hlavní nákupní místo pro 66 % dotázaných, což je obecným potvrzením vysoké koncentrace trhu. Hlavní nákupní místo je průkazným ukazatelem síly maloobchodního řetězce. Téměř 80 % zákazníků zde utratí minimálně 3/4 svých výdajů za potraviny.

Dovoz potravin

Podíl dovozu potravinářského zboží na celkové hmotné spotřebě bez ohledu na vliv celní a obchodní bariéry byl zjišťován pro shodné komodity jako v minulých letech na základě údajů celní statistiky (celkový objem dovezených výrobků) a ČSÚ (spotřeba potravin). Při propočtech byly použity údaje týkající se dovozu v režimu volného oběhu zboží, tzn. že veškeré dovezené zboží lze plně využít na vnitřním trhu. Jedná se tedy o skutečně importované a na území naší republiky spotřebované potravinářské zboží. Údaje o spotřebě potravin jsou převzaty z ČSÚ. Uvádíme konečné propočty dovážených potravin na jejich spotřebě, pro vybrané potraviny provedeny orientační propočty na základě kvalifikovaných odhadů.

Poměrně snadné bylo určit podíl dovozu na spotřebě u hovězího masa, vepřového masa, drůbeže, ryb a rybích výrobků a vajec. Objem importu těchto výrobků určených pro lidskou výživu lze celkem jednoduše zjistit. Při propočtech podílu zástupců skupiny mléko a mléčné výrobky jsme vycházeli z členění vykazovaném v celním sazebníku, neboť bilance této komodity zahrnují i máslo a sušené a odtučněné mléko, jehož spotřeba není vždy směřována jen do oblasti lidské výživy. Jde o následující skupiny mléčných výrobků: mléko konzumní a smetany, kysané mléčné výrobky (jogurty, kefíry ...), tvarohy, přírodní sýry (čerstvé nezrající, měkké zrající, bílé v solném nálevu, plísňové, tvrdé, ostatní), tavené sýry, máslo.

Podobně u komodit rostlinného původu (např. u obilovin) je poměrně složité stanovit podíl dovozu surovin určených pro lidskou výživu a pro výživu zvířat. Proto i u pekářských a těstářských výrobků jsme se řídili tříděním uvedeném v celním sazebníku (těstoviny, pekařské výrobky, tj. běžné pečivo, jemné a trvanlivé pečivo). Důležitým dovozním artiklem jsou rostlinné tuky a oleje. Jelikož celní statistika zahrnuje současně i dovoz rostlinných tuků a olejů určených pro průmyslové účely, bylo nutno tyto položky vyloučit. Poměrně náročné bylo stanovit podíl dovozu na spotřebě u ovoce a zeleniny. Vzhledem k tomu, že celková spotřeba ovoce (tj. ovoce mírného pásma, dovoz jižního ovoce je 100 %) a zeleniny je statisticky vykazována v hodnotě čerstvé, bylo nutné objem dovezených ovocných a zeleninových výrobků na základě stanovených koeficientů přepočítat na ovoce a zeleninu v hodnotě čerstvé.

Kromě výše jmenovaných potravin či potravinových skupin byly propočty podílu dovozu na celkové spotřebě dále provedeny u nečokoládových cukrovinek, nealkoholických nápojů (limonády, minerálky, ostatní nápoje) a alkoholických nápojů (pivo, víno, destiláty).

Stejně jako v předchozím období zaznamenaly nejvyšší podíl dovozu na spotřebě – téměř 2/3 - rostlinné jedlé tuky a oleje. Od roku 1997 se tento podíl každoročně celkem výrazně zvyšuje, a to především vlivem rapidního vzestupu objemu dovozu sojového surového oleje při současné víceméně stagnaci spotřeby rostlinných jedlých tuků a olejů.

Druhou příčku opět zaujímá podíl dovozu na spotřebě ryb a rybích výrobků. V posledních letech již stabilně dosahuje hodnoty kolem 56 %. Nejvýznamnějšími položkami dovozu jsou filé, makrela, sled a losos. Vysoký (trvale více než 50 %) a stále rostoucí trend vykazuje podíl dovážené zeleniny a zeleninových výrobků. Zatímco celkový objem dovozu této skupiny meziročně stoupal, spotřeba se mírně snižovala. Vzestupnou tendenci zaznamenaly také podíly dovozu ovoce a ovocných výrobků a nečokoládových cukrovinek. Nečokoládové cukrovinky jsou však zároveň i významnou exportní komoditou.

U mléka a mléčných výrobků se podíl dovozu v současné době pohybuje zhruba v rozmezí od 5 % do 20 %, přičemž horní hranice rozmezí dosahují tvaroh, kysané mléčné výrobky a tavené sýry. Poměrně malou měrou se na tuzemské spotřebě podílí dovoz vepřového výsekového masa a drůbeže. Minimální podíl dosáhl podíl dovozu hovězího výsekového masa. Důvodem této skutečnosti bylo razantní snížení dovozu tohoto druhu masa v souvislosti s opatřeními zamezujícími dovoz hovězího masa (obavy z BSE). Zanedbatelný je rovněž podíl dovážených vajec.

V rámci nealkoholických nápojů se dovoz nejvíce podílel na domácí spotřebě limonád a jeho hodnota meziročně kontinuálně narůstá; naopak trvalým poklesem tohoto ukazatele a jeho téměř zanedbatelnou úrovní se vyznačovaly minerálky. Značný rozptyl hodnot podílu byl charakteristický pro alkoholické nápoje. Vlivem stále se zvyšujícího importu vína (při minimálním nárůstu úrovně spotřeby) vzrostl podíl dovozu dané komodity více než 50 %. Na druhé straně - stejně jako v minulých letech - minimální úroveň dosahuje podíl dováženého piva; u této komodity je však významný objem exportu.

Mezinárodní srovnání

Posilování konkurenceschopnosti českého potravinářského průmyslu je podniky i státní správou věnována značná pozornost. Ministerstvo zemědělství realizovalo k podpoře zvyšování konkurenceschopnosti českého potravinářského průmyslu podpůrný program k usnadnění přístupu českých potravinářských podniků na evropský trh získáním mezinárodně uznávaných certifikátů řízení jakosti a environmentálního managementu ISO 9 000, ISO 14 000. Slou-

žil rovněž ke zvyšování úrovně zdravotní nezávadnosti potravin a hygieny provozu potravinářských podniků podporou provedení potřebných technických opatření v návaznosti na zpracovaný systém kritických bodů (HACCP).

K podpoře malých a středních podniků, které jsou konkurencí nejvíce ohroženy, zajišťuje dlouhodobě podporu Ministerstvo průmyslu a obchodu prostřednictvím ČMZRB. Dále se na potravinářské firmy vztahují některé další podpůrné programy. Jde zejména o programy fondu SAPARD a PGRLF.

Současná situace v sektoru potravin je rozdílná podle oborů. V rámci jednotlivých oborů jsou produkovány jak méně zpracované výrobky, tak produkty vyššího stupně zpracování. Obory prvního stupně zpracování agrárních komodit a obory druhého stupně zpracování dosud ve výrobní struktuře sektoru zaujímají zhruba obdobnou proporcii. Druhový i jakostní sortiment potravin se vlivem inovačních aktivit založených na přizpůsobení se požadavkům spotřebitelů stále rozšiřuje. Rozšiřování sortimentu je však velmi diferencováno podle jednotlivých výrob i firem dodávajících na tuzemský či zahraniční trh. Tradiční lahůdky však ve výrobních programech podniků zůstávají zachovány. Inovační schopnost odvětví a využití výzkumu a technologického rozvoje vč. zavádění informačních a komunikačních technologií je však závislá na rozsahu finančních zdrojů, které jsou do značné míry omezeny resp. jsou přednostně použity pro zvyšování úrovně zdravotní nezávadnosti potravin.

Perspektivy potravinářství

Po zhodnocení potenciálních příležitostí potravinářského průmyslu lze předvídat, že po vstupu ČR do EU ne všechny potravinářské provozy splní náročné standardy EU a některé trvale ztrátové firmy ukončí svojí činnost z ryze ekonomických důvodů. Při ostré konkurenci, která bude v příštích letech ještě intenzivnější, převezmou tyto zaniklé výrobní programy konsolidované potravinářské podniky.

I nadále zůstane prioritou potravinové politiky zvyšování bezpečnosti potravin a jejich širší nabídka včetně místních specialit. Též lze očekávat, že především zahraniční kapitál, který má účast v mnoha tuzemských výrobních oborech (převážně v pivovarech a sladovnách, výrobě škrobu, cukru a cukrovinek, mlékárnách a dalších) bude usilovat o rozšíření exportu na zahraniční teritoria, a to jak do zemí EU, tak do tzv. třetích zemí.

Konsolidace odvětví výroby potravin a nápojů a posilování konkurenceschopnosti tohoto odvětví pro plné uplatnění na trhu EU i nadále probíhá. Konkurence mezi podniky odvětví je poměrně velmi ostrá a vede podnikatelské subjekty k výrobní koncentraci a kapitálovému propojování.

